

MILLIY ARMIYAMIZ YANGI O'ZBEKISTONNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

VATANPARVAR

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqa boshlagan ● 2023-yil 17-fevral, №7 (3018)

BIZ
HAQIMIZDA

@ vatanparvar-bt@umail.uz

facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mv_vatanparvar_uz

instagram.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi

youtube.com/c/uzarmiya

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

“JANGOVAR SAFDA

EKANIMDAN
FAXRLANAMAN”

7

INSONNING OYOG'I O'Z YURTI ZAMINIGA TOMIR
OTISHI KERAK, LEKIN UNING NIGOHI BUTUN
DUNYONI KUZATSIN!

www.mv-vatanparvar.uz

JAVOHARLA'L NERU
BOBURIYLAR
HAQIDA YANA NIMALAR

DEGAN?

MAHBUSLIK DAVRIDA, QIZI INDIRA GANDIGA YO'LLAGAN TARIXIY-
MA'RIFIY XATLARI ASOSIDA YARATILGAN “DUNYO TARIXIGA
NAZAR” ASARIDA HAM U BOBUR, AKBAR VA BOBURIYLAR
SALTANATINING HIND DAVLATCHILIK TARIXIDA TUTGAN O'RNI
HAQIDA QIMMATLI FIKRLAR AYTADI.

12-13

18 NURUDINOV –
“ENG YAXSHI
SPORTCHI”

ЖАНГЛАРДА ТОБЛАНГАН БОТИРЛИК

Бу очунда неча-неча беклар сон-саноқсиз черик тортиб, муҳорабалар ичра яшади. Олам асрлар давомида от устидан тушмай, қуролига суяниб ухлаган марди майдонларни кўрди. Миллионлаб кишилар ўз ери ва қадриятлари, мақсаду маслаклари йўлида қирғинлар домига ғарқ бўлди. Шу кунгача жангнинг шакл-шамойили, йўл ва услублари ўзгарган эса-да, аммо ботир ботирлик, қўрқоқ қўрқоқлик мақомида қолди.

Биз қуйида жанглардаги шахсият, ботирлик ва қўрқоқлик фазилатларини уч улуг зот – Юсуф Хос Ҳожиб, Алишер Навоий, Мирзо Бобур фаолияти ва ижоди кесимида мулоҳаза қилишга ҳаракат қиламиз.

Тарих ва адабиёт шинавандалари Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» асаридида подшоҳлик бошқаруви, адолат ва бирлик, сипоҳийларнинг жангга тайёргарлиги борасида қимматли маълумотлар келтирилганини яхши билишди. Қорахонийлар даврида ўзига хос қонун ва ҳарбий дастур сифатида хизмат қилган ушбу асарнинг «Ўғдулмиш элигга саркарда, сипоҳсолор қандай бўлиши кераклигини айтади» сарлавҳали бандида ҳудудий бирликни сақлаш, ташқи кучлар таҳдидини бартараф этиш, лашкар сафларини тартибга солиш, жанг олиб боришнинг стратегик омиллари ҳақида айтиб ўтилади.

Ўқувчига янада тушунарли бўлиши учун асардаги муҳим тавсияларни мухтасар қиламиз. **Яъниким саркарда ҳимматли, тунларни бедор ўтказадиган, қўшин таъминотида диққатли бўлмоғи шарт. У қилажак ишларини пухта режалаштириши, сўзини амали мос келиши, ёлғон, бахилликдан йироқ юриши, лашкарни шахдамлик билан олға етаклай олиши зарур.**

Ўз навбатида, қўшиннинг сони иложи борича оз бўлиши, у асосан сара жангчилардан ташкил топмоғи, жангчилар зарур қурол-аслаҳа билан тўла-тўқис таъминланиши лозим. Лашкарнинг меъёрдан ортиқлиги бебошликка, тартибсизликка, бу эса аскарларнинг қўрқоқлик ва журъатсизликка олиб келиши эҳтимолдан холи бўлмаган.

Асарда жанг бошланиши билан ёвга алангадек ёпирилиш, олдиндан ўйлаб қўйилган режанинг ошкор бўлмаслигини таъминлаш, уни душман пайқаб қолишидан эҳтиёт бўлиш, жангни чўзмаслик, уни пайсалга солмаслик зарурлиги таъкидлаб ўтилади. **Жанг вақтида кичик ёшдаги аскарлар қўшин ортига, ишончли, синалган кишилар эса ясолнинг ҳам олд, ҳам ортига жойлаштирилиши кўпинча ўзин оқлагани келтирилади.**

Яқинлашаётган душманни, энг аввал, узоқдан ўққа тутиш, сафлар аралашиб кетгач эса найза, шамшир, ойболта билан жанг қилиш маъқуллиги белгиланган. Сиқувга бардоши қолмаган ёвни таъқиб этиб, изидан

бориш, қувиб етиш, қўлга тушириш ёки бутунлай яқсон қилиш, шу билан бирга, ўзидан асир олдириб қўймамаслик масалаларига қаттиқ қаралган.

Муҳорабада яраланган ёки жароҳат олганларни даволаш, асир тушганларни эваз бериб қутқариб олиш, ҳалокатга учраганларнинг ҳурматини жойига қўйган ҳолда дафн қилиш, уларнинг ўғил-қизлари бўлса, бадалини бериш давлатнинг бурчи тарзида тан олинган. Бундай марҳамат, эътибор сарбозларнинг севинчи, эл-юртга, қолаверса, лашкарбошига нисбатан ишончининг ошиши, жанг пайтида ширин жонининг фидо қилинишига ҳам туртки бўлган.

Юсуф Хос Ҳожиб сингари Алишер Навоийнинг ҳаёти ва ижоди ҳам жанглар асносида кечган, десак, янглиш бўлмайди. Шоир ижодида аскар, жанг, уруш каби атамаларни турли талқин ва бўёқларда кўриш мумкин. Масалан, аскар сўзини олайлик. Шоир ижодида бу сўзнинг лашкар, жангчи, сарбоз, сипоҳи каби муқобиллари ҳам талайгина, аммо кўп ўринларда айни шу тарзда қўлланилганига гувоҳ бўламиз. «Сабаъи сайёр»да шундай байт келади:

*Жўнаи меҳр чун узор очди,
Ҳинди ву Шом аскарни қочди.
«Муншаот»да ҳам аскар сўзи кўп-
лаб ўринларда учрайди:*

*...Иншооллоҳ ки ҳар таважжухда
кишваре фатҳ топқай ва ҳар ҳамлада
аскаре мағлуб бўлғай.*

Навоий жанг сўзини ҳам ўндан ортиқ синонимларидан моҳирлик билан фойдаланади. «Фарҳод ва Ширин»да шундай байт бор:

*Керак шер оллида ҳам шери жанги,
Агар шер ўлмас бари паланги.*

Шоир жанг сўзига монанд жадал сўзини ҳам қўллади. Жадал – жиддий тортишиш, баҳс, мунозара, уруш дегани. «Садди Искандарий»дан **ўқиймиз:** *Мамоликка юзланмасун деб халал,
Чиқиб утру изҳор қилди жадал.*

Сўз мулкининг султони «Вағо» сўзининг ҳам уруш, тўқнашув, жанг ўрнида қўллар экан, уришқоқ, жанговар маъноларини ифодалаш учун жангжўй сўзини ҳам келтиради:

*Бу ҳайъат била чобуки жангжўй,
Туруб ўртада бошлади гуфтугўй.*

Жангий сўзи уришқоқ, зўравон маъноларига келса, жаррор сўзи қўрқмас, жанговар, ботирликни ифодалайди. Шоир «Садди Искандарий»да ёзади:

*Сакиз юз сипоҳи жаррорға,
Ики юз яна аҳли бозорға.*

Бир ўринда Навоий: «*Камарин ижтиҳод белига боғла*» жумласини

қўллар экан, бунинг маъносини «*тиришқоқлик, ғайрат билан жанг қилмоқ, урушга отланмоқ*», дея изоҳлайди.

Навоий жанг кийимларидан бири бўлмиш жубба сўзини фаол ишлатади. Бу аслида ҳашаматли тўн бўлиб, «Лисон ут-тайр»да жангда кийиладиган кийим маъносида ҳам келади: *Жуббаси йўқ эрди чун ким кўрдилар
Қалбни қин остида ўлтурдилар.*

Шу ўринда зирихпўш, яъни зирих кийган (*жангчи*) атамасига ҳам эътибор қаратиш лозим. «Фарҳод ва Ширин»да шундай жумлалар учрайди: *Деди Хисрав: сен этсанг ани беҳуш,
Камингаҳда қўяй мен юз зирихпўш.*

Хуллас, Навоий назаридан қолган ҳеч бир сўз йўқки, биз кўплаб соҳаларга оид атамаларни унинг назм жавҳаридан бемалол топишимиз мумкин.

Эътиборингизни шоҳ ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур ижодида қаратар эканмиз, ундаги ҳақиқий истеъдод ва диловарлик чин изтироблар билан ёнма-ён улғайиб борганига гувоҳ бўламиз.

У нафақат ижодкор, балки маҳоратли шоҳ ва саркарда сифатида ҳам адабиёт ҳамда ҳарбий илмининг ривожига муносиб хисса қўша олди. Бобурнинг болалик ва ўсмирлик йиллари ҳақида роман ёзган «Бобурнома»нинг инглиз таржимони Уильям Эрскин уни Осие подшоҳларига қиёсан шундай баҳолаган эди:

...Саховати ва мардлиги, истеъдоди, илм-фан, санъатга муҳаббати ва улар билан муваффақиятли шугулланиши жиҳатидан Осиедаги подшоҳлар орасида Бобурга тенг келадиган бирорта подшоҳ топилмайди.

Биргина «Бобурнома» ўзининг ҳаққонийлиги, замондошлари шахсиятига очиқ-ойдин ва рост таъриф берилгани билан қимматлидир.

У қўшин орасида ҳалоллик ва ростгўйлик, мардлик ва ватанпарварлик хислатларини тарғиб қилар, агар кимнингдир бу борада камчиликларини пайқаса, аёвсиз чора кўрар эди.

«Бобурнома»да Бобурнинг навкарларидан бири биронинг бир хумча ёғини ўғирлагани, бу хабар Бобурга етиб боргани ҳақида ёзилади. Шунда у ўғрилик қилган жангчини шундай савалашга буюрадики, натижада жангчи ҳалок бўлади. Бобур унинг ўлимини бошқаларга ибрат қилиб кўрсатади.

Саркарда ҳар бир жанг аввалида қўшинига ўзгача илҳом берар экан, жумладан шундай дейди:

...Тангри таоло бундай саодатни бизга насиб қилибди ва бундай давлатни бизга яқин айлабди. Ўлган – шахид, ўлдирган – ғозий. Барчангиз Тангрининг каломини билан бу урушдан ҳеч ким юз ўғирини хаёлига келтирмаслиги ва то танасидан жони чиқмагунича, бу жанг ва урушдан чиқиб кетмаслигини айтиб, онт ичмоғингиз керак.

Шу аснода барча бек ва навкарлар муқаддас Қуръонни қўлига олиб, юқорида айтилган жумлаларни такрорлаганча, қасам ичишган. Бундай йиғинлар одатда барчанинг кўз ўнгида бўлиб, яқин-йироқдаги дўсту душманининг юрагига қўрқув ва ҳадик сола олар эди.

Чиндан ҳам Бобур ҳеч кимни қўшинда зўрлаб ушлаб турмаган. Акс ҳолда, у ўз мемуарида шундай байтни келтириб ўтирмас эди:

*Агар пой банди ризо пешгир,
Ва гар яқсувори сари хеш гир.*
Яъни: жангга боғланган бўлсанг, бошинга келган ҳар нарсага рози бўл, агар ҳеч нарсага боғланмаган бўлсанг, йўлингдан қолма, кетавер...

«Бобурнома»да кўплаб жангчиларнинг мардлиги, ҳалоллиги мадҳ этилар экан, уларнинг камчиликлари ҳам рўй-рост тилга олинади. Масалан, Зуннун арғун шахсиятини олайлик: «*...Мардона киши бўлса-да, лекин хасис, молпараст иш юритиш йўл-йўригини билмайдиган, бефаросатроқ ва телбароқ киши эди*» деб ёзади Бобур.

Шунингдек, у Ҳозихон ҳақида ёзар экан, «*Биз Ҳозихонни кўрғонда, деб ўйлаган эдик, бироқ бу номуссиз номард отаси, ака-укаси, онаси ва опа-сингилларини Малўтга ташлаб, ўзи саноқли кишилари билан тоққа қараб қочибди*», дея ёзғуради.

Яна бир ўринда шундай таърифлар келади: «*...Яна, бир Фаридун Ҳусайн мирзо эди. Ёйни куч билан тортиб, ўқни яхши отар эди. Узи анча мард эди, лекин омадсиз эди. Қаерда уруш қилган бўлса, мағлуб бўлди*».

Шунингдек, шоир кўплаб тарихий шахсларнинг мардлигини-да дадил ифодалайди:

...Яна, Бобо Али эшикоға эди. Аввал Алишербек хизматида бўлди. Сўнгра мардоналигидан Ҳусайн мирзо олиб, эшикоға қилиб, беклик мартабасига кўтарди. Ҳозир менинг қошимдаги хос кишим. Юнус Али бунинг ўғлидир.

...Яна, Тангиберди сомончи эди. Содда, мард ва қиличбоз йигит эди. Балх дарвозасида Хисравшоҳнинг Назар Баҳодур исмли зўр навкарини яхши қилич чопиб, енгганди.

Алқисса, бу асардаги шахс ва қиёфа талқини ҳар қандай кишини ҳайратга сола олади. Бир сўз билан айтганда, жанг учун сабаб ва баҳоналар, жанггоҳ танлаш ва жой жуғрофияси, қуёш нури тушишига кўра, ҳарбий сафларга жой танлаш, қўшин қисмларини ҳарбий амалиётда мувофиқлаштириш усуллари, ҳарбий асбоб-ускуна, жангчи ва от-уловлар учун совуту зирхларнинг аҳамияти, шаҳарга кириш ва қалъани забт этиш чора-тадбирлари шунчалик мукамал берилганки, гўё бу асар кўплаб ҳукмдорларга хос қўлланма вазифасини ҳам бажара олган.

Биз кейинги таҳлилларимизда бу муҳташам уч зотнинг ижодида кенгроқ ва тўлароқ равишда қайтамиз!

**Катта лейтенант
Бобур ЭЛМУРОДОВ,
«Vatanparvar»**

2022 йил жаҳон тарихи саҳифаларига кўп сонли ва кутилмаган воқеалари билан муҳрланди. Хусусан, дунё аҳолиси 8 млрдга етди, коронавирус пандемияси чекинди, аҳолида вирусга қарши иммунитет шаклланди. Дунё мамлакатлари иқлим ўзгаришларининг фавқулодда оғир оқибатларини тобора жиддийроқ ҳис эта бошлади, бугунги урушлар ва қуролли можаролар жаҳондаги ҳарбий-сиёсий ҳамда ижтимоий-иқтисодий вазиятни кескин издан чиқарди.

ЗАМОНАВИЙ

ТАҲДИДЛАР ТРАНСФОРМАЦИЯСИ

Аввалги «классик» таҳдидлар (терроризм, экстремизм, гиёҳванд моддалар ва қурол-яроғларни ноқонуний сотиш ва тарқатиш, ҳарбий тажовуз) сақланиб қолган ҳолда янги хавф-хатарлар пайдо бўлгани кузатилмоқда. Дунёда тинчлик ва барқарорликни таъминлашга қартилган ҳалқаро ташкилотлар ва умуман жаҳон ҳамжамиятининг саъй-ҳаракатларига қарамай, ҳамма давлатларга тааллуқли бўлган, инсоният ҳаётининг барча жабҳалари билан чамбарчас боғлиқ глобал ва минтақавий муаммолар сақланиб қолмоқда. Бутунжаҳон энергия инқирози ва инфляцияси, баъзи бир давлатлардаги тартибсизликлар ва норозилик намойишлари, Африка давлатлари ва Афғонистонда гуманитар инқироз чуқурлашуви, иқлим ўзгариши оқибатлари (экстремал юқори ҳарорат, аномал совуқ, тошқин, бўрон, қурғоқчилик, зилзила) каби хавфли ҳолатлар 2023 йилга ҳам ўтиб улгурди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маълумотига кўра, жаҳоннинг турли нуқталарида зиддият ва қуролли можаролар сони ортиб бораётгани (40 дан ортиқ), экологик офатлар ҳамда қашшоқлик ва камбағаллик глобал муаммолар шароитида кучаймоқда. Бугунги глобаллашув, рақобат ва кескин геосиёсий вазият даври, дунёнинг турли бурчакларида, жумладан, минтақамизда юз бераётган қуролли можаро ва қарама-қаршиликлар шароитида жаҳонда энергия ресурслари танқислиги кучайиб бормоқда, озиқ-овқатга эҳтиёж ортиб бормоқда. Ахборот ва кибермакондаги трансмиллий қарама-қаршиликлар авж олмоқда.

Гарчи «трансформация» сўзи тиббиётда ва кимёда кўпроқ ишлатилса-да, ҳозирда халқаро экспертлар ҳамда олимлар бу истилохдан ҳар қандай ўзгарувчан сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий жараёнлар, айниқса, хавфсизликка нисбатан замонавий хавф ҳамда таҳдидларни изоҳлашда кенг фойдаланмоқда. «Трансформация» сўзи латин тилидан олинган бўлиб «transformatio» – қайта ўзгариш, қайта ҳосил бўлиш, кўриниши, шакли, сифати ва хусусиятини ўзгартириши каби маъноларни ўз ичига олади.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маълумотига кўра, замонавий глобал муаммолар рўйхати куйидаги хавф ва таҳдидлар киритилган: цивилизациялар ўртасида қарама-қаршиликлар; халқаро терроризм, экстремизм ва радикализмнинг барча кўринишлари; наркотажовузкорлик; қуролли низоларнинг кўпайиши ва оммавий қирғин қуролларининг тарқалиши; ахборот урушлари (киберхужумларни алоҳида таъкидлаш зарур); глобал иқтисодий ва молиявий инқирозлар; табиий ва техноген офатлар, экологик муаммолар; пандемия ва бошқа ноанъанавий хавф-хатарлар.

Бугунги кунда бутун жаҳонда, жумладан, Марказий Осиё минтақасида, бевосита чегараларимиз яқинида турли қуролли тўқнашув ва таҳдидлар тобора кучайиб бормоқда. Дунёда рўй бераётган «гибрид» характердаги қуролли низолар таҳлили Қуролли Кучларимизнинг жанговар қобилиятини ва имкониятларини янада оширишни тақозо этмоқда.

Мамлакатимиз Президентининг саъй-ҳаракатлари билан Марказий Осиё минтақасида давлатлар ўртасида яхши қўшничилик, ўзаро ишонч ва дўстлик муҳитини яратишга эришилди. Чегара хавфсизлиги (бахсли ҳудудлар) ва сув ресурсларидан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган кўп йиллик, «ўткир» давлатлараро муаммолар ҳал этилди. Аммо бутун дунёда кузатилаётган янги муаммолар халқаро муносабатлар тизимининг ажралмас қисми ҳисобланган Марказий Осиё хавфсизлигига таъсир кўрсатмоқда. Минтақадаги мураккаб вазият дунёдаги бир қатор геосиёсий омиллар таъсирида шаклланимоқда. Халқаро муносабатларнинг ўзгариши глобал хавфсизлик оқибатларини прогноз қилишда қийинчилик туғ-

дириши; глобализациянинг давлатлар ривожланишига ижобий таъсир қилиши билан бирга, мамлакатнинг барча соҳаларида муайян хавф-хатарларни келтириб чиқариши; терроризм, экстремизм, наркотажовузкорлик, кибержиноятчилик, пандемия, табиий ва техноген инқирозлар сонининг кўпайиши шулар жумласидандир.

Давримизнинг долзарб муаммоларидан яна бири глобал иқлим ўзгаришидир. Халқаро экологлар жамияти экспертларининг фикрига кўра, Марказий ва Жанубий Осиёнинг барча мамлакатларида жадал саноат ва демографик ўсиш жараёни глобал иқлим ўзгаришлари шароитида юз бермоқда. Таҳлилчиларнинг нуқтаи назарига биноан бундай вазиятда сув ресурслари тақчиллиги, атроф-муҳит ва атмосферанинг ифлосланиши, тупроқ қатламнинг емирилиши ва чўлланлиш давлатлар аҳолисига бевосита дахлдор муаммолар ҳисобланади. Юз бераётган табиий офатлар таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, Марказий Осиё минтақасида зилзилалар, сув тошқинлари, ноодатий тарзда ёмғир ва қор ёғиши кўринишидаги табиий офатлар сони кўпаймоқда. Хусусан, БМТ Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилотининг манбаларига кўра, Марказий Осиёда 30 йил ичида 120 дан ортиқ турли даражадаги офат юз берган, бунда 10 млн.дан ортиқ инсон жабр кўрган, 2,5 млрд доллардан ортиқ иқтисодий зарар етган.

Бугунги кунда ҳар бир мамлакат бу жараённинг салбий таъсирини ҳис этмоқда. Минг афсуски, бундай ўзгаришлар Марказий Осиё тараққиётига ҳам катта хавф туғдирмоқда. Оролбўйи ҳудуди экологик фожианинг марказига айланди. Тобора умумбашарий тус олиб бораётган Орол денгизининг қуриши билан боғлиқ вазият экологик таҳдидлар-

нинг ўта салбий таъсирига яққол мисол бўла олади. Ушбу экологик фожа Оролбўйи ҳавзасида яшовчи кўп миллионли аҳолининг турмуш тарзига салбий таъсир кўрсатди. Экологик вазиятнинг кескин ўзгариши, қолаверса, экотизимнинг бузилиши, келажакда минтақада касалликлар ва ўлим ҳолатининг ошиши, инсонлар ҳаёти давомийлигининг пасайиши, умуман олганда, минтақа аҳолисининг генофондига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Нуфузли хорижий «ақл марказлари»нинг хулосаларига кўра, Марказий Осиё минтақасининг хавфсизлигини таъминлаш йўналишида куйидаги муҳим омилларга эътиборни қаратиш зарурлиги таъкидланмоқда:

ноанъанавий хавф ва таҳдидлар бир-бири билан давлатларнинг минтақадаги барча давлатларнинг ўз хавфсизлигини таъминлаш бўйича олиб бораётган ҳаракатларига жиддий таъсир кўрсатиши мумкин; ўрта (3–5 йил) ва узоқ истиқболда (10–15 йиллар) халқаро терроризм, экстремизм, радикализм, киберхужумлар, табиий ва техноген офатлар, пандемия ҳамда шу каби хатарлар дунёдаги геосиёсий ва геостратегик вазиятга таъсир қилувчи асосий омиллар бўлиб қолади.

Ахборот асрида ўсиб келаётган навқирон авлодни бугунги ахборот ва кибермаконда виртуал таҳдидлардан ҳимоя қилиш, уларда ёт ва зарарли ғояларга қарши барқарор иммунитетни шакллантириш мақсадида давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда ёшлар, айниқса, уюлмаган ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларнинг қалбига ва онгига ажодларимизнинг бой меросини синдириш борасидаги амалий ишлар самарадорлигини оширишимиз зарур.

Замонавий хатарлар ҳамда уларнинг трансформациясига муносабат билдиришда «хавфсизликнинг бўлинмаслиги» тамойилига амал қилиш халқаро ва минтақавий хавфсизликни таъминлашнинг «олтин қондаси» бўлиши лозим.

Полковник Азизжон ТОИРОВ,
Ҳарбий мерос ва замонавий
тадқиқотлар институти
марказ бошлиғи

ЁШЛАР БИЛАН ИШЛАШДА ЯНГИЧА ТИЗИМ

Марказий ҳарбий округ Жиззах гарнизонида жойлашган ҳарбий қисмларнинг бирида «Жиззах тажрибаси» асосида ёшлар билан «Жасорат мактаби» ҳарбий-ватанпарварлик йиғинларини бошқа вилоятларга татбиқ этишга қаратилган кенг кўламли амалий семинар бўлиб ўтди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Хавфсизлик кенгаши котиби Виктор Махмудов, мудофаа вазири генерал-лейтенант Баҳодир Қурбонов, Бош прокурор ўринбосари – Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокурори адлия полковниги Ботир Қудратхўжаев, Жиззах вилояти ҳоқими Эргаш Салиев, куч тузилмалари ҳамда бошқа вазирлик ва идоралар масъуллари, вилоят

ёшлар билан ишлашнинг янгича тизимини жорий этиш борасида қатор вазифалар белгиланиб, Жиззах тажрибасини бутун республикага татбиқ этиш бўйича тегишли кўрсатмалар берилган эди. Мазкур амалий семинар айнан шу мақсадларга йўналтирилди.

Шундай қилиб тадбирнинг бош режасига асосан бир вақтнинг ўзида бир нечта ўқув нуқталарида давом этган семинарнинг асосий

мақсадлари этиб қуйидагилар белгиланди:

ёшлар билан ўтказиладиган шу каби йиғинларни режалаштириш, ташкил этиш ва ўтказиш масалалари бўйича ишлаш ҳамда ёндашишнинг ягона алгоритмининг, шунингдек, ёшлар сиёсатининг амалга оширишга масъул вазирлик, идора ва ташкилотлар билан ҳамкорликнинг самарали механизмининг ишлаб чиқиш;

ҳоқимларининг ўринбосарлари иштирок этди.

Семинарнинг очилиш маросимида таъкидланганидек, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига йўллаган Мурожаатномасида, шунингдек, Хавфсизлик кенгаши йиғилишида

ёшларни тарбиялаш ҳамда уларнинг фуқаролик позициясини ва ижтимоий адаптациясини кучайтириш, шунингдек, уларни касбга ўргатиш, иш билан таъминлаш, жисмоний тарбия машғулоти ва спортга кенг жалб этишнинг янада самарали шакл ҳамда услубларини муҳокама қилиш ва белгилаш ҳамда олиб борилган ишлар натижаларини таъсирчан мониторинг қилиш тизимини яратиш.

Хўш, нима учун айнан Жиззах тажрибаси? Маълумки, бутун республика бўйлаб ёшлар билан ишлашнинг янги усул ва услублари амалиётга кенг жорий этилмоқда. Айнан Жиззахда ташкил этилган ҳарбий-ватанпарварлик йиғинлари эса ўтган давр мобайнида бошқаларига нисбатан ўзининг самаралироқ эканини кўрсатди. Шундан келиб чиққан ҳолда мавжуд тажрибани янада мукамаллаштириш, бутун

республика бўйлаб оммалаштириш, эртаимиз эгаларига бўлган эътибор ҳамда ғамхўрлик кўлами ва қамровини кенгайтириш борасида аниқ алгоритмни яратиш устида иш олиб борилди. Ҳарбий қисмда ташкил этилган қатор ўқув нуқталарида ёшларни касбга йўналтириш, уларга хунар ўргатиш борасидаги амалий ишлар семинар иштирокчиларига кўрсатиб берилди. «Жасорат мактаби» ҳарбий-ватанпарварлик йиғинларига жалб этилган ёшлар билан мулоқотлар ташкил этилди.

– Оилалиман, бир нафар фарзандим бор. Аммо шу пайтгача бирор бир касбнинг бошини тутмаганман. Рўзғор ҳалиям дадамнинг бўйнида, – дейди ғаллаороллик Феруз Жўрабоев. – Бу ерга келиб тўғри қилибман. Қисқа вақт ичида пайвандчиликни ўрганиб олдим. Уйимга қайтиб, ўз фаолиятимни бошламоқчиман. Ўзим мустақил ясаган буюмларимни бир кўринг.

Феруз ясаган буюмлар малакали усталарнинг ишидан кам эмасди.

Семинар давомида мудофаа вазирининг тарбиявий ва мафкуравий ишлар бўйича ўринбосари генерал-майор Ҳамдам Қаршиев ҳарбий-ватанпарварлик йиғинларига жалб этилган йигитларнинг ота-оналари

билан ҳам учрашув ўтказди. Фарзандларида қисқа вақт ичида кузатилган ижобий ўзгариш, энг муҳими, ёшлар ўз олдида аниқ мақсадлар қўя бошлаганини сўзга чиққан ота-оналар ҳам тасдиқлади.

Бир сўз билан айтганда, ушбу амалий семинар ёшлар билан ишлаш тизимининг янги кўринишда бутун республика бўйлаб улкан ҳаракатга айланиши учун асос бўлиб хизмат қилади.

**Катта лейтенант
Исломжон ҚЎЧҚОРОВ,
«Vatanparvar»**

Йилдан йилга куч-қуввати ошиб бораётган армиямизнинг миллийликка хос кўриниши Қуролли Кучлар тизимида ташкиллаштирилиб келинаётган турли мусобақалар, жанговар машғулотлар, ўқув-услубий йиғинлар, шунингдек, жамиятнинг барча қатламлари билан олиб борилаётган ҳамкорлик ва бошқа тадбирлар мисолида яққол намоён бўлмоқда. Бунинг натижасида кўшинлар жанговар шайлигидан тортиб, амалга оширилаётган ислохотларгача ҳар доим барчанинг диққат марказида бўлишига эришилди.

ХАЛҚАРО МУСОБАҚАЛАР ТАЖРИБАСИНИ ҚЎЛЛАБ

Ана шундай жанговар машғулотлар ҳамда мусобақаларнинг мунтазам ўтказилиб келиниши Марказий ҳарбий округ «Фориш» тоғ полигонини Қуролли Кучлар кўшинларининг маҳорат майдонларидан бирига айланишига замин яратди. Бу ерда йилнинг барча фаслларида бир-бирдан мурасасиз беллашувлар ташкиллаштирилади. Мудофаа вазирлиги ҳарбий бўлинмалари мутахассислари ўртасида «Жанговар биродарлик» мусобақаси ана шулардан бири бўлди. Уч босқичдан иборат мазкур мусобақада ўттизга яқин жамоа иштирок этмоқда ва уларнинг 14 таси жанговар биродарлик намуналарини намоиш этган ҳолда, бу йилги баҳсларни бошлаб беришди.

Тантанали очилиш маросимидан сўнг қуръа натижаларига кўра, 12 нафар ҳарбий хизматчидан ташкил топган ҳар бир жамоа мусобақа шартларини қай тартибда бажариши аниқлаб олинди. Стадионда граната, пичоқ ва аскар белкурагини улоқтириш, ўқ-дори қутиси ҳамда «яраланган» шеригини белгиланган масофага судраб бориш, оммавий

қирғин қуролларидан ҳимояланиш воситаларидан фойдаланиш, ҳужумга ўтиш, ҳимояланиш тактикаси, тест синовларини ечиш каби топшириқларни бажарган жамоаларни олдинда бундан-да мураккаб, массулиятли шартлар кутиб турарди.

Мусобақанинг иккинчи куни иштирокчилар тонгги 5.00да компас ёрдамида узоқ масофали ҳудудни босиб ўтиш ва белгиланган нуқтани топиш бўйича стартга чиқишди. Бу шартни бажариш жараёнида жамоа аъзоларидан шахсий юк халталари ва жанговар қуроллари билан Нурота тоғ тизмасига кирувчи 1 500–2 000 метрлик баландликка кўтарилиш талаб этиларди. Жанговар бўлинмалар бу вазифани муваффақиятли бажариб, бирин-кетин ўша нуқтада ўрнатилган алоқа орқали қўмондонлик пункти билан боғланишди. Марказий ҳарбий округ шарафини ҳимоя қилган жамоа бу шартни ҳаммадан олдин бажаришга муваффақ бўлди ва иккинчи кунни 100 метрга жамоавий сузиш баҳслари билан якунлаб берди.

Тоғ дарасидан арқонлар ёрдамида ўтиш, миналаштирилган ҳудудни аниқлаш, турли қуроллардан отиш, 10 км.га югуриш бу шартларнинг барчаси мураккаблиги билан бирга, ҳар бир ҳарбий хизматчидан аниқлик, зийраклик, тезкорлик ва жисмоний куч талаб этади. Шунинг учун жамоалар бу шартлар бўйича икки кун давомида ўзаро баҳс олиб боришди. Умуман олганда «Жанговар биродарлик» мусобақасининг «Фориш» тоғ полигонидида ўтказилган биринчи босқичи мурасасиз ва дўстона курашларга бой бўлди. Мусобақанинг ғолиб ва совриндорлари Термиз ҳамда Нукус полигонларида бўлиб ўтадиган навбатдаги босқичлардан сўнг аниқланади.

– Мудофаа вазирининг буйруғи ва Қуролли Кучлар Бош штаби бошлиғининг кўрсатмалари асосида ўтказилаётган «Жанговар биродарлик» мусобақаси умумқўшин бўлинмалари ҳарбий хизматчилари учун жуда муҳим. Чунки халқаро ўқув машғулотлари, мусобақалар ва армия ўйинлари доирасида Ўзбекистон терма жамоаси шарафини турли округлардан саралаб олинганлар ҳимоя этади. Ана шундай вазиятларда бу каби баҳсларда орттирилган тажриба қўл келади, – дейди Қуролли Кучлар академияси ўқитувчиси подполковник Мирзаолим Мирюсупов. – Мусобақанинг яна бир аҳамиятли томони шундаки, ундаги мураккаб шартлар айнан халқаро беллашувлар тажрибасидан олинганлигидир. Қуролли Кучлар академияси 2-босқич кур-

сантлари билан мазкур мусобақада биринчи мартаба иштирок этапмиз. Тўғрироғи, курсантларимизнинг имкониятларини синовдан ўтказмоқдамиз. Айрим шартларни бажариш жараёнида тажрибали жамоалар билан тенгма-тенг натижаларга эришдик. Баъзилари эса жамоамиз аъзолари учун тажриба мактаби вазифасини ўтаб берди.

– Тошкент ҳарбий округи шарафини ҳимоя қиляпмиз. Компас ёрдамида узоқ масофали ҳудудни босиб ўтиш ва белгиланган нуқтани топиш бўйича шартни мезбон жамоадан кейин иккинчи ўринда якунладик, – дейди кичик сержант Жалолиддин Усмонов. – Об-ҳавонинг бирдан совуши, қор ёғиши топшириқни бажариш йўлида жамоамизга тўсқинлик қила олмади. Шахсий юк халталаримиз ва жанговар қуролларимиз билан «Фориш» тоғ полигонининг энг юқори нуқтасига кўтарилдик. Мусобақа давомида Халқаро армия ўйинларида орттирган тажрибам анча қўл келди. Бу ерда бошқа округлардан келган Ўзбекистон терма жамоаси таркибидаги дўстларим билан баҳслашиш имкониятига эга бўлдим. Тоғ чўққисига кўтарилиш пайтида жамоалар ўзаро бир-бирига қўлдан келганча ёрдамлашди ва мусобақанинг ўз номи – «Жанговар биродарлик» руҳида ўтиши таъминланди.

Асрор РЎЗИБОЕВ

“JANGOVAR SAFDA EKANIMDAN FAXRLANAMAN”

OILADA O'G'IL FARZAND DUNYOGA KELSA, YETTI QAVAT YER OSTIDAGI TOSHLARGA QADAR QUVONADI, DEYDI DONO XALQIMIZ. BUNDAI XALQONA NAQL BEJIZ AYTI LMAYDI. CHUNKI BARCHA ZAMONLARGA VATAN, ONA YURT TINCHLIGINI, OSOYISHTALIGINI SAQLASH, UNI KO'Z QORACHIG'IDEK HIMOYA QILISH MARD VA JASUR O'G'LONLAR ZIMMASIDA BO'LIB KELGAN. AJDODLARDAN MEROS BU AN'ANA BUGUN HAM MUQADDAS. BUGUN HAM VATANNI HIMOYA QILISH YIGITLAR UCHUN OLIY BURCH, SHON-SHARAF ISHIDIR. MANA SHUNDAI EZGU ISHGA BEL BOG'LAGAN O'G'LONLAR BILAN SUHBATLASHGANDA VUJUDIMIZDA AJIB BIR ILIQLIKNI HIS QILAMIZ. CHUNKI YURTN QALB QO'RI BILAN SEVADIGAN, UNING TOSH-U GIYOHIGACHA AVAYLAB-ASRAYDIGAN ASL VATANPARVAR FARZANDLARNING KO'PLIGI YURT HIMOYASI, UNING TINCHLIGI ISHONCHLI QO'LLARDA EKANLIGIDAN DALOLAT BERADI.

Husan NAIMIDDINOV

Muddatli harbiy xizmatchi, oddiy askar Husan Najmiddinov Toshkent viloyatining Parkent tumanida tug'ilib voyaga yetgan. Chirchiq sanoat va iqtisodiyot kasb-hunar kollejini tamomlagan. Husan tirishqoq yigit. U barcha mashg'ulotlarda ilg'orlar safida bo'lishga harakat qiladi. O'g'lonning muddatli harbiy xizmat haqidagi taassurotlari bilan o'rtoqlashar ekanmiz, uning ona yurtiga bo'lgan mehr-muhabbati, o'ziga bo'lgan ishonchi, qat'iyati e'tiborimizni tortdi.

– Inson qayerda tug'lsa, o'sha joyga cheksiz mehr qo'yadi, deyishadi. Men Vatanimni yaxshi ko'raman. Chunki mana shu muqaddas zaminda tug'ilib voyaga yetdim. Bolaligim uning iliq bag'rida o'tdi. Shu boisdan ham O'zbekiston men uchun tabarruk va mo'tabar zamindir. Uning tinchligi va osoyishtaligiga qalqon bo'lish men uchun sharaf, – deydi oddiy askar Husan Najmiddinov. – Ayni damda harbiy qismda o'z yigitlik burchimni o'tayapman. Men uchun armiya saflarida xizmat qilish haqiqiy shijoat, mahorat va sabot maktabi bo'lyapti, desam mubolag'a bo'lmaydi. Buni xizmatga kelgan dastlabki kunlarimdayoq his qilganman. Harbiy qismda askarlarning namunali xizmat qilishlari uchun barcha shart-sharoit yaratilgan. Bu esa biz askarlarning jismonan va ma'nan chiniqishimizga zamin bo'ldi.

Armiya hayoti menga ko'p narsani o'rgatdi. Eng muhimi, harbiy sohaga qiziqishim ortdi. Shu bois muddatli harbiy xizmatni yakunlab, oliy harbiy ta'lim muassasasiga o'qishga kirishni maqsad qilib qo'ydim. Yana yaqinlarimning qadriga yetdim, ularga mehrim ortdi. Inson ko'pincha har kuni yonida, ko'z oldida bo'lgan insonlarni qadrlamaydi. Aka-uka, opa-singillarimizni ba'zida tug'ilgan kunlarida ham yodga olmagan vaqtlarimiz bo'lgan. Armiya menga bu jihatdan, ya'ni insoniylikdan saboq berdi. Muqaddas rishtalarni avaylash kerakligini o'rgatdi. Yaqinda Mahbuba opamning tug'ilgan kuni.

Buni yodimdan chiqarganim yo'q. Fursatdan foydalanib, opajonimni tug'ilgan kuni bilan tabriklayman. Yaxshi kunlarda yuz ko'rinish nasib qilsin. Mening duoyi jonimni qilib o'tirgan ota-onamga esa shunday deb qolaman:

“Dadajon, onajon, sizlarning duolaringiz, nasihatlarimgiz menga katta kuch bag'ishlayapti. Men, albatta ishonchingizni oqlab, yorug' yuz bilan bag'ringizga qaytaman! Sizlarni yaxshi ko'raman! Biz, farzandlarimgiz baxtiga doim sog' bo'linglar!”

Amonjon ELMURODOV

Muddatli harbiy xizmatchi, oddiy askar Amonjon Elmurodov ham yurt tinchligi va osoyishtaligini saqlashdek ezgu ishga bel bog'lagan azamatlardan biri. U Buxoro viloyatining Shofirkon tumanidan muddatli harbiy xizmatga chaqirilgan.

Askarlarning a'lochilar safidan joy egallashi Vatanga bo'lgan muhabbati bilan belgilansa, ajabmas. Chunki yurtiga, xalqiga mehri ziyoda o'g'lon xizmat burchini chin urakdan o'taydi, o'zini har jabhada ko'rsata oladi. Oddiy askar Amonjon Elmurodovning mana shunday askarlar sirasidan ekanligini guruh komandiri ham alohida ta'kidlab o'tdi. Ha, bo'ladigan bola boshidan ma'lum, deganlaridek Amonjon xizmatning ilk davridanoq o'zini ko'rsata oldi. Zimmasiga yuklatilgan vazifaga vijdonan yondashishi, mashg'ulotlar jarayonidagi faolligi uni a'lochilar safiga qo'shdi.

– Har bir er yigit qalbida bolaligidan ajdodlaridan meros vatanparvarlik, mardlik tuyg'usi jo'sh uradi. Men ham bolaligimda askar bo'lib, yurt koriga kamarbasta bo'lishni ko'nglimga tugganman, – deydi oddiy askar Amonjon Elmurodov. – 2016-yili Jizzax viloyatining “Forish” dala-o'quv maydonida bo'lib o'tgan “Shunqorlar” harbiy-sport musobaqasi qalbidagi

bu istakni kuchaytirgan. Musobaqada men ham ishtirok etib, viloyatimiz sha'nini himoya qilganman. Mana, yillar o'tib, ezgu maqsadimga erishdim. Bugun men Vatan himoyachisiman! Yurt tinchligi va osoyishtaligiga qalqonman. Bundan g'ururlanaman. Vatan xizmatiga bel bog'lagan yigit borki, bu sharaflı burchni chin dildan ado etib, sohani mukammal egallashga intiladi. Men ham safdosh do'stlarim bilan birgalikda doim oldingi safda bo'lishga harakat qilaman. Yutuqlarimiz ham shunga yarasha bo'lmoqda. Muhimi, xizmatda kechgan har bir jarayon bizni katta hayotga tayyorladi. Tajribali serjant va ofitserlardan harb ilmi sirlarini egalladik. Ma'nan va jismonan chiniqdik. Shuning uchun ham armiya saflarida o'tgan umrimni hayot sahifamning eng yorqin lahzalari sifatida xotiramga muhrlayman.

Kelajakda qaysi kasb egasi bo'lmoqchisiz, deysizmi? Bu yil Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universitetiga o'qishga kirishni rejalashtirganman. Orzum – tanlagan soham bo'yicha yetuk mutaxassis bo'lib, yurtim ravnaqiga munosib hissa qo'shsam, deyman.

Behruz ASLONOV

Muddatli harbiy xizmatchi, oddiy askar Behruz Aslonov bolaligidan barcha tengdoshlari kabi askar bo'lishni orzu qilardi. O'sha vaqtda askar so'zining mazmun-mohiyatini to'liq anglamagan bo'lsa-da, bu so'zning jasorat, mardlik, shijoat kabi yigitlarga xos eng ezgu fazilatlar bilan uyg'unligini mitti qalbi bilan anglardi. Mana, yillar o'tib, orzusi ushaldi, u bugun Qurolli Kuchlar safida o'z yigitlik burchini o'tamoqda.

– Harbiy xizmat hayotimdagi eng unutilmas, sermazmun davr bo'lyapti. Xizmatda kechgan dastlabki oylar men uchun haqiqiy sinov onlari bo'lgan. O'shandayoq zimmamga yuklatilgan vazifani ado etish men o'ylagan darajada oson emasligini, buning uchun kuchli iroda, sabr va matonat, tinimsiz harakat hamda qat'iyat zarurligini anglab yetgandim. Xizmatda kechayotgan har bir jarayon bizni katta hayotga tayyorlab borayotganini his qildim. Bilasizmi, meni nima quvontiradi? Yigit kishi uchun zarar bo'lgan shijoat, mardlik, kuchli va irodali bo'lish, Vatan, el-yurtning tinchligini saqlashga bo'lgan qodirlik kabi xislatlar bizga xizmat jarayonida singdirib borildi. Eng asosiysi, qat'iy reja asosida ishlashni o'rgandik. Butun umrim davomida mana shu qoidaga amal qilaman, deb o'zimga so'z berdim. Xizmatdan bo'sh vaqtlarimda kitob mutolaa qilaman yoki sport bilan shug'ullanaman. Buning uchun shart-sharoitlar yetarli.

Bizdan faqat xizmatni sifatli ado etib, puxta tayyorlanish talab qilinadi.

Muddatli harbiy xizmatni yakunlaganimdan so'ng Toshkent davlat san'at va madaniyat institutiga o'qishga kirmoqchiman. Aktyor bo'lishni orzu qilaman. Maktabda o'qib yurgan kezlirim bayramlarda havaskor aktyor sifatida rollar ijro etardim. Shu qiziqishim sabab san'atga mehrim tushgan. Umuman olganda, inson qaysi sohani tanlamasin, Vatan uchun kerakli kadr bo'lsa, muhimi shu deb o'ylayman.

Jasur RAHMATOV

Kichik serjant BOBOMUROD NURATOV

Muddatli harbiy xizmatchi, oddiy askar Jasur Rahmatov ham jangovar bo'linmaning a'lochilaridan. Og'ir, bosiq va mulohazali yigit. Undagi mana shu fazilatlar harbiy xizmat davomida ham asqatmoqda, desak yanglishmaymiz.

– 2022-yil umr daftaringa zarhal harflar bilan bitiladi, – deydi u, – chunki shu yili muddatli harbiy xizmatga chaqirildim. Asosiysi, xizmat davomida o'zimga bo'lgan ishonchim ortdi. Men muddatli harbiy xizmatga kelmasdan avval harbiy hayot haqida ko'p bora eshitganman, askarlarning kundalik hayoti haqida televizorda ko'rganman, maqolalar o'qiganman. Harbiy xizmatga kelib, bularning bari ayni haqiqat ekanligiga amin bo'ldim. Safdoshlarim jismonan baquvvat, ma'nan yetuk yigitlar. Ular bilan xizmatning ilk kunidanoq do'stlashib ketganmiz. O'rtamizdagi askariy birodarlik juda yuqori. Barchamiz zimmamizga yuklatilgan vazifani sabot bilan yengishga, oldimizda turgan dovonlarni qat'iyat va shijoat bilan oshib o'tishga harakat qilaymiz. Bunda ota-onam va yaqinlarimning ishonchi, meni harbiy xizmatga kuzata turib: “O'g'lim, Vatanni himoya qilish har bir er yigitning zimmasidagi muqaddas burchdir! Shunday ekan, armiyada xizmat qilish bu ota-onangni, xalqingni, ona Vatanningni asrash demakdir. Albatta, muddatli harbiy xizmatning o'ziga yarasha qiyinchiliklari bo'lsa-da, uni yengish qo'lingdan keladi. Shu bois ham senga ishonchimiz baland”, degan so'zlaridan kuch oldim. Bu so'zlar meni doim ruhlantiradi. O'tgan vaqt davomida olgan harbiy bilim va ko'nikmalarim, olgan saboqlarim asnosida bugun men yurtning haqiqiy posbonlari qatoridan joy oldim. Bugun Vatan himoyachilari safida turib, osmonimiz musaffoligini, aziz diyorimiz tinchligini, bunyodkor xalqimizning osoyishtaligini qo'riqlayapman. Bundan cheksiz g'ururlanaman!

Mayor Gulnora HOJIMURODOVA

БУЮК АЖДОДЛАРИМИЗ МЕРОСИ

Жонажон юртимизга садоқат, она заминга муҳаббат айна шу мерос ва тажриба орқали қалбларимизга сингиб киради. Улар қаторидан муносиб ўрин олган Заҳириддин Муҳаммад Бобурдек жаҳонга машҳур бобомиз қолдирган меросга алоҳида эътибор қаратиш биз учун ҳам қарз, ҳам фарздир. Улар бизни боқий ўғитлар ва жанговар анъаналар билан қуроллантирди. Ҳарбий санъатни улардан ўрганиш – ҳар бир ҳарбий хизматчига шараф келтириши муқаррар.

Шу кунларда юртимизда буюк шоир ва олим, машҳур давлат арбоби Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 540 йиллигини кенг нишонлашга қаратилган маънавий-маърифий тадбирлар, шунингдек, турли илмий-назарий анжуманлар, давра сўхбатлари ва учрашувлар ўтказилмоқда. Мамлакатимизда Бобурнинг ҳаёти ва фаолиятини ҳар томонлама чуқур ўрганиш, унинг асарларини юртимиз ва хорижий давлатларда тарғиб қилиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилди ва бу йўналишдаги ишлар давом эттирилмоқда.

Шу ўринда унинг фаолияти ва ҳарбий санъатига тааллуқли бўлган айрим тарихий фактларга эътиборни қаратсак.

Бобур барча темурий шаҳзодалар каби махсус тарбиячилар, йирик фозилу уламолар устозлигида ҳарбий

таълим, фикр илми, араб ва форс тилларини ўрганади, кўплаб тарихий ва адабий асарларни мутолаа қилади, илм-фан, шеърят ва адабиёт билан жиддий шуғулланади. Довжураклиги ва жасурлиги учун у ёшлигидан «Бобур» («Шер») лақабини олади.

Бобурнинг муҳораба майдонидаги маҳорати – унинг разведка хизматидан унумли фойдаланиш қобилиятида яққол кўринади. Унинг айна шу маҳорати минглаб лашкарларини ўлим балосидан асрашда, урушни ўз фойдасига ҳал қилишда, қолаверса, атрофидаги кишилар руҳияти, шахсиятини янада яхшироқ англашида, душман нияти – сир-асроридан аввалроқ воқиф бўлишида қўл келган.

Моҳир саркарда ўз ҳарбий маҳоратини ривожлантириб: шайбонийлардан «тўлғама» усулини, мўғуллардан пистирма қўйишни, афгонлардан порохли

милтиқ ишлатишни ўрганган. Ўз даврида у кучли тўпчилар қўшинини туза олган.

Бугун жамиятимизда ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш бўйича олиб борилаётган саъй-ҳаракатларимиз замирида буюк аждодларимиз қолдирган бебаҳо меросини тарғиб этиш, довжураклиги ва жасоратини ўргатиш муҳим аҳамият касб этади. Миллий армиямиз ҳақида сўз кетганда, мардликни, жасоратни касб қилган, Ватан ҳимоячиси деган шарафли ва олижаноб ишга ўзини бағишлаган, қалблари ватанпарварлик туйғулари билан уриб турган инсонлар кўз олдимишга келади. Шу маънода олиб қараганда, профессионал асосда шаклланган, фахримиз, ғуруримизга айланган миллий армиямизни ватанпарварликнинг ўзига хос мактаби дейишга тўлақонли ҳақлимиз.

Ҳарбий хизматчилар ва ёшлар буюк саркардаларимизни ўз жангчиларини жанг олдидан жанговар руҳини кўтариш бўйича қилган муурожаат ва нутқлари тўғрисида маълумотларга эга бўлиши уларнинг Ватанга садоқат туйғуларини янада мустаҳкамланишига ва ватанпарварлик руҳини ошишига хизмат қилади.

Мисол учун, Бобур 1527 йили Ҳиндистонда Раана Сангаага қарши жанг қилиш арафасидаги воқеани баён қилиб, ўзининг жангчиларига сўзлаган нутқидан шундай ёзда: «Ҳар кимки ҳаёт мажлисига кирибтур, оқибат ажал

паймонасидин ичкусидир ва ҳар кишиким тириклик манзилига кирибтур, охир дунё ғамхонасидин кечкусидур, ёмон от билан тирилгандин, яхши от билан ўлган яхшироқ... то бадандин жони айрилмағунича, бу муҳораба ва муқотиадин айрилмағай... Томиримизда бир томчи қонимиз қолгунча курашамиз».

Шунингдек, Мирзо Бобурнинг аскарларига жангга кириш олдидан қилган муурожаатида шундай дейилган: «Ораларингизда ўлмайдиган, абадий тирик қоладиганингиз борми? Қуёш ботиш учун чиқади, одамзод ўлиш учун туғилади. Бу айна ҳақиқат! Ит ҳам ўлади, йигит ҳам ўлади. Лекин уларнинг ўлими орасида фарқ бор. Ит нафси сабаб ўлса, йигит ҳамиятини, юртини, ор-номусини ҳимоя қилиб, жон таслим этади. Йигит киши ўз элини, Ватанини, шон-шавкатини, дин-диёнатини, она тупроғини кўз қорачиғидек асраш йўлида вафот этса, бу шарафли ўлимдир. Авлодларнинг эрки, тинч ва осойишта яшашидан улуғ неъмат борми ўзи».

Ёшлар орасида ватанпарварлик руҳини янада ривожлантиришда уларнинг онига буюк аждодларимизнинг Ватанга муҳаббат туйғуларини сингдириш, юрт ва унинг равнақи учун камарбаста бўладиган шахс бўлиб камол топишларида муҳимдир.

**Полковник Ҳасан ХАЛИЛОВ,
Мудофаа вазирлиги
Тарбиявий ва мафкуравий
ишлар бош бошқармаси
бошлиғи**

14-FEVRAL – ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR TAVALLUD TOPGAN KUN

САРКАРДАЛИК МУВАФФАҚИЯТИ

Аждодларимизнинг ватанпарварлиги, юрт озодлиги йўлида кўрсатган жасорати, қолаверса, уларнинг ҳарбий санъати ҳамон дунё олимларининг қизиқишига сабаб бўлаётгани айна ҳақиқатдир. Бу борада олиб борилаётган изланишлар илм аҳлига янгидан-янги маълумотларни тақдим этмоқда.

Ҳар бир халқнинг тарихий, маданий-миллий қиёфасини аниқ белгилувчи улуғ саркардалари, буюк олимлари, йирик адиб ва шоирлари бўлади. Инсониятнинг абадиётга мансуб ана шундай буюк фарзандлари сафида Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг ҳам алоҳида ўрни бор. Кишилиқ тарихида Бобур каби ноёб иқтидор ва фазилатлари бекиёс кишилар жуда кам учрайди.

Заҳириддин Муҳаммад Бобур деганда ўзбек адабиётининг Навоидан кейинги буюк намояндаси, Ҳиндистонда 332 йил (1526–1858) ҳукм сурган буюк Бобурийлар салтанатига асос солган қудратли давлат арбоби, кўплаб зафарли юришларни

амалга оширган жасур ва мард, моҳир стратег, жаҳон мемуар адабиётининг нодир дурдоналаридан бўлмиш «Бобурнома» асарини яратган билимдон, серқирра фаолият ва истеъдод эгаси кўз ўнгимизда гавдаланади.

Соҳибқирон Амир Темур авлоди бўлмиш Бобур саройдаги энг моҳир чавандоз ва камонбозларга шогирдликка берилиб, жанг санъатига тайёрланса-да, ижодни ҳеч вақт ташлаб қўймаган. Унда ҳар қандай хавф олдидан ўзини йўқотмаслик, заифларни ўз ҳимоясига олиш, уй-жойларни душмандан ҳимоя қилиш туйғуси, шунингдек, тарқоқ халқни бир жойга тўплаб, уларга етакчилик қилиш қобилияти кучли ривожланиб борган.

Бобурнинг дастлабки сиёсий мақсади Амир Темур давлатининг пойтахти, стратегик ва географик жиҳатдан муҳим бўлган кўхна Самарқандни эгаллаш ва Мовароуннаҳрда

марказлашган кучли давлатни сақлаш, мустаҳкамлаш ҳамда Амир Темур салтанатини қайта тиклашдан иборат эди. Бобур умрининг кўп қисмини ҳарбий юришлар ва жангларда ўтказган. Унинг орзуси Ҳиндистонда амалга ошди.

Манбалар шундан далолат берадики, Бобур миллий артиллерия асосчиси бўлиб, «Бобурнома»да ёзилишича, у Устод Алиқули билан бирга ўша даврда мукамал тўп яратишни амалга оширган. Натижада бу қурол Ҳиндистонда унинг ғалабасини таъминлашда муҳим омиллардан бири бўлиб хизмат қилган. Устод Алиқули Бобур қўшинида шунчаки устоз эмас, артиллерия бош қўмондони вазифасини ҳам бажарган. Асарда унинг барча ўқотар, артиллерия қуролларига бошчилик қилганлиги акс этади.

Алоҳида таъкидлаш жоизки, Бобурнинг саркарда сифатидаги муваффақиятларидан бири бу қўшиннинг кўнглини олмоқликда бўлган. Яъни Бобур аскар кўнглини олмоқликнинг бош мезони қилиб, жангчининг қаердан эканлиги, миллати ва насабини эмас, балки подшоҳга садоқати, мардлиги, фидойилиги, вафодорлиги, давлат ҳимоясига қўшган ҳиссасини белгиллаган.

Шунингдек, Бобур ҳаётида дуч келган машаққатларда сабр-тоқат ва матонат ҳамда бир тану бир жон бўлиб қилинган ҳаракатлар самара берганлиги унинг асарларида яққол кўзга ташланади. Темурийзодаларнинг тахт учун ниҳоясиз кечган курашлари, атрофидаги бекликларнинг хиёнатини сабаб

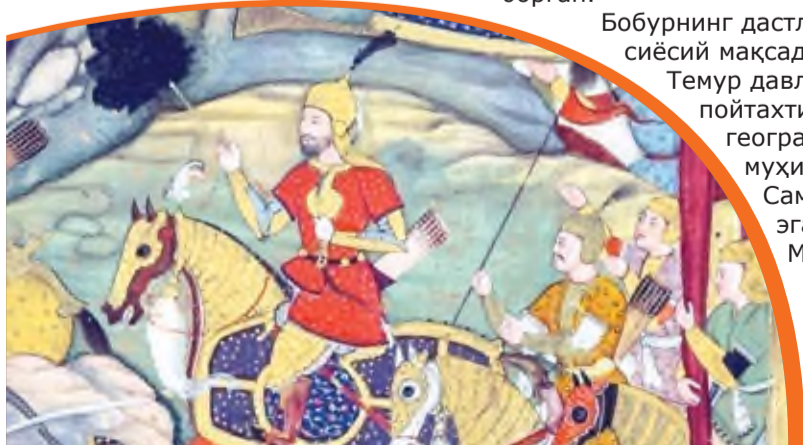
Ватанидан йироқда яшагга мажбур бўлган Бобур ўз киндик қони тўкилган ўлкага талпиниб яшаган ва юрт соғинчи билан ўртанган.

Ҳинд заминида улкан давлат барпо этган, илму фан, адабиёт ва санъатда ўчмас из қолдирган шоҳ Бобурнинг Андижондан келадиган ҳар бир хабарга мушток бўлгани, Ватанидан келтирилган меваларни кўрганида ёш бола сингари ўзини тутолмай йиғлагани ҳам юртга бўлган соғинчнинг ифодасидир. У Ҳиндистондек қудратли мамлакат ҳукмдори бўла туриб, бир умр Андижонни, сўлим Фарғонани, боболаридан мерос Самарқандни қўмсаб яшайди.

Мухтасар айтганда, Бобурнинг ҳаёти ва саркардалиқ фаолиятини, ҳарбий жасорати, бебаҳо адабий, илмий-назарий меросини бугунги авлодга етказиш ўтмишдаги қадриятларимизни тиклаш, ундан баҳраманд бўлиш, ёшларни юксак ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш каби долзарб масалаларда алоҳида ўрин тутуди.

Зеро, халқимиз доврўғини дунёга таратган улуғ аждодимиз тарихимизни қадрлашга, келажакка буюк ишонч билан қарашга ундайди ва шубҳасиз, ҳарбий хизматчилар онгида ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясини шакллантиришда асосий йўналиш бўлиб хизмат қилади.

**Майор Мансур ТАШМАТОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Стратегик таҳлил ва
истикболни белгилаш
олий мактаби тингловчиси**

ХАРБИЙЧА ЯШАШ ШАРАФИ

III darajali serjant Olim BERDIYEV

Одатда, ҳарбий хизматчи деганда кўз олдимизга ҳарбий либоси ўзига ярашган, ҳар қандай вазиятдан имкон топиб чиқиб кета оладиган инсон намоён бўлади. Аммо ҳарбий либосдаги аёл киши бўлса-чи, бунинг устига, сўзга чечан, ҳатто суҳбат давомида ўз қаламига мансуб шеърларидан ўқиб турса, ҳайратланмай имкон йўқ. Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари ва Ҳарбий ҳаво кучлари қўмондонлигида ўз хизмат вазифасини ўтаётган кичик сержант Дилнозахон Сулаймонова худди ана шундай ҳайратимизга сабаб бўлди. У шу йили «Тўмарис» кўкрак нишонига сазовор бўлган кам сонли ҳарбий аёллардан бири. Дилнозахон билан суҳбатимиз жуда мароқли ва файзли кечди. Унинг берилажак саволларга ёзувчилар сингари бир сўзни икки марта ишлатмасдан жавоб бериш қобилияти яна бир бора ҳайратлангирди...

ўтказилган «Посбониман муқаддас юртнинг» танловида 1-ўринни эгалладим. Бу орада кўплаб ҳикоя ва шеърларим «Vatanparvar» газетаси саҳифаларида чоп этилиб турди.

Ижодимнинг энг қизғин палласи Шимоли-ғарбий ҳарбий округда давом этди. Ҳозиргача олис Қорақалпоқ диёрида ўтказган 8 йиллик хизмат давримни жуда чиройли хотиралар билан ёдга оламан. Ҳарбий хизматчиларнинг аёллари орасидан иқтидорлиларини саралаб, театр труппаси ташкил қилган эдим. Жуда чиройли ва қизиқарли саҳна кўринишларимиз бор эди. Оиладаги муаммоли вазиятларни ойна тарзида ўзларига кўрсатиб турардик. Бир ўқ билан икки қуён... Ҳам маданий, ҳам маънавий тадбир бўлар эди-да. Эҳҳе, етти юз кишилик концерт зали ўриндиқлари тўлиб, йўлақларда тик оёқда бўлса ҳам томоша қилиш учун туришарди.

Бир чиройли қорақалпоқча гапирини ҳам ўрганиб қайтган эдим. Содда, самимий, меҳмондўст бу халқни ҳалигача соғинаман...

ЭР ВА ХОТИН БИР КАСБДА ИШЛАСА...

Ҳарбий хизматдаги фаолиятимга 16 йил бўлди. Мана шу ўтган даврим учун аввало, турмуш ўртоғимга раҳмат айтаман. Барча эркаклар ҳам аёлининг ҳарбий хизматдаги масъулиятини тушунавермайди. Қолаверса, вақти-соати билан аксарият ҳолларда уй ишларига улгуришим қийин. Полигонлардаги 10-15 кунлик машғулотларда қолишим... Буларни тушуниш учун инсон ўша касбнинг ичида бўлиши керак, деб ўйлайман. Оилада ҳам ҳарбийга хос сўзларни кўп ишлатамиз. Болаларимиз ҳам бундай ибораларни ёдлаб олишган. Ажабмас, биз орқали мана шу шарафли касбга бўлган меҳри ошса. Узимдан қиёс этиб айтаманки, турмуш ўртоғи билан бир касбнинг эгаси бўлиб фаолият кўрсатиш аёлга жуда катта суянч, қалқон ва мотивация беради.

Шерзод ШАРИПОВ,
«Vatanparvar»

УКАЛАРИМ МЕНИ ХОЛАМНИНГ ҚИЗИ ДЕБ ЎЙЛАШГАН...

Онам оилада кенжа қиз бўлган. Опалари турмушга чиқиб кетганидан сўнг ота-онага қараш масъулияти онамнинг зиммасида қолган. Уч тўрт уй нарига келин бўлиб тушган онам қўлидаги бир ёшли қизалоғи билан ҳам келинлик, ҳам фарзандлик вазифасини бажариши керак эди. Катталар онамнинг ишини енгиллатиш мақсадида, мени холамнинг қарамоғига беришга қарор қилишган экан. Ўн икки ёшга тўлганимда асл ҳақиқатни билганман. Унгача укаларим мени кўшниларга, холамнинг қизи меҳмонга келди, деб таништиришар эди. Мендан ҳар доим, онагни яхши кўрасанми, холамнингми, деб сўрашарди. Бу жуда оғир савол. Англаганим шуки, мендаги барча қобилият шу икки онамдан ўтган. Онам чиройли шеърлар машқ қилиб турган бўлса, холам доира чалиб кўшиқ айтар эди.

ЎЗИ КАТТА БЎЛГАН ХОНАДОННИНГ КЕЛИНИ

Ҳар ишда бир хайр бор, дейишади. Холам хонадонининг кенжа келини бўлган. Қайнонаси, энам мени ўз невараси, эвараларидан ҳам кўпроқ яхши кўрарди. Ахир бу хонадонга чақалоқ бўлиб ташриф буюрганимда, холам мактабда ўқитувчи бўлиб ишлар, мени катта қилиш зиммаси шу энамнинг гарданида эди-да. Мана шу катта хонадоннинг ҳар бир фарзанди, ҳар бир набираси билан тенг ҳуқуқда катта бўлдим. Уларнинг барчаси менга ҳозир ҳам қондошларимдек азиз. Йиллар ўтиб, шу хонадоннинг келинига айланишим тушимга ҳам кирмаган. Ҳозирда холамнинг катта овсинига набира келинман.

ОИЛАСИНИНГ КАСБ АНЪАНАЛАРИГА БУРИЛИШ ЯСАЙ ОЛДИ

Оиламизнинг барча қизлари ўқитувчи бўлишган. Аслида мен ҳам мактабда ўқитувчи бўлиб ишлаганман. Ҳозирда устозларим, бирга фаолият олиб борган ҳамкасбларим менинг ҳарбийликда эришган ютуқларимдан қувонишади, фахрланишади. Мактабда ишлаб юрган пайтларимда ҳам жуда кўп тадбирларга қатнашиб турар эдим. Бир гал туманда «Момолар орзусидаги баркамол қизлар» шиори остида танлов ташкил қилинди. Мактабимиз номидан иштирок этиб, 1-ўринни қўлга киритдим. Совғага катта қизил гилам беришганди. Мактаб директори гиламни мактабга олиб бориб қўйинглар, турмушга чиқса, жамоа номидан олиб бориб, табриклаймиз, дейишига қарамай (кулиб), уйга олиб кетиб қолганман. Ҳозир ўша мактаб директори менинг қайнона-онажоним. Кўч ёярга келганларга, ҳа, қочқоқ, гилам ҳам келдими, деб ҳазиллашиб қўйган эканлар.

Улар мени ақлли, уқувли, ташкилотчи қиз, нафақага чиқсам, ўрнимга мактаб директори бўлади, деб ўйлашган эди. Мен эса ўғилларининг ортидан эргашиб, ҳарбий бўлдим. Ҳарбий инсонга турмушга чиқишим нафақат менинг, балки укаларимнинг ҳам тақдирида туб бурилиш ясай олди. Ҳозирда улар ҳам Қуролли Кучлар сафида хизмат қилишади.

ЖУРНАЛИСТ ЭМАС, ҲАРБИЙ БЎЛДИМ...

Яқинларимнинг айтишича, чамаси 3-4 ёшимда сандиқ устига тахланган кўрпачаларни пастга ағдариб, нималарнидир айтиб бўлса ҳам атрофдагиларни ўзимга қаратишга ҳаракат

қилар эканман. Балки ўша онларда сандиқнинг усти менинг биринчи саҳнам бўлган бўлса, ажаб эмас.

Кейинчалик бундай саҳна кўринишлари мактаб биносига кўчди. У ерда ҳам ташаббускор ўқувчилардан эдим. Ушбу қобилиятим билан журналист бўламан, дея орзу ҳам қилганман. Вақти келиб, Қўқон педагогика билим юртини тамомлаб, мактабда ишлаган кезларимда ҳам, ҳарбий соҳа ҳақида тушунчага эга бўлмаганман. Фақатгина Юлдуз Абдуллаеванинг «Лейтенант» кўшиғини эшитиб, шундан хулоса қилардим холос. Бўлажак турмуш ўртоғим ҳарбий билим юртини тамомлаб, лейтенант ҳарбий унвонини олганда мени унга турмушга беришган. Тўй олтидан танишлар Дилноза офицерга турмушга чиқаётган экан, деса, мен ҳайратланардим. Қанақасига офицер, ахир у лейтенант-ку, деган саволлар билан юрардим. Содда бўлганман-да. Ҳарбий хизматни машаққати ҳам, масъулияти ҳам юқори бўларкан. Турмуш ўртоғим билан бошқа вилоятга кўчиб, ҳарбий шаҳарчада яшай бошладик. Бир куни кўшнилари ҳарбий қисмда алоқачилар курси очилганлигини, унда фақат ҳарбийларнинг рафиқалари ўқиши мумкинлигини айтиб қолишди. Менда касбимни ўзгартириш истаги пайдо бўлди. Хўжайиним билан маслаҳатлашиб, 3 ойлик курсни тугатдим. Сертификатни олдим ва ҳарбий либосни кийдим. Қарабсизки, қутилмаган тақдир тухфаси, мен ҳарбийман.

Кейинчалик кўпгина катта ва кичик саҳналарга чиқишга муваффақ бўлдим. Мудофаа вазирлиги қўшинларида 2011 йил ўтказилган «Энг яхши шеър мисралар» танловида 3-ўринни эгаллаган бўлсам, 2014 йили «Vatanparvar» газетасида Ватан ҳимоячилари кунига бағишлаб

«ЗУЛМАТ ИЧРА НУР»

Сиз Миркарим Осим деган ёзувчини биласиз, асарларини ўқимаган бўлсангиз ҳам бу номни эшитгансиз. Унга ўлимидан сўнг, аниқроғи, 2002 йилда «Буюк хизматлари учун» ордени берилган. Адибнинг биографияси ҳақида тўхталиш ниятим йўқ. Биз учун унинг асарлари етарлидир. У бизнинг ёзувчимиз!

Ёдингизда бўлса, мазкур саҳифа орқали адиб Хайридин Султоннинг «Навоий – 30» китобини тавсия қилган эдик. Бу китобда Миркарим Осим ҳақида ҳам сўз боради. Қуйида «Навоий кўчасининг фуқаролари» қисмидан адибга бағишланган жойини тўлиғича келтиришни лозим топдик.

«Кекса чинорлар куюқ соя ташлаган кўча бўйлаб қоқсуяк, қотма бир мўйсафид ниманидир хаёлчан шивирлаб кетаётир. Бу одам тарихий асарлар муаллифи, таниқли таржимон Миркарим Осим.

Чамаси, ҳозиргина наширётдан чиқиб кетган бўлса керак. У ҳар қандай давлат идорасида ўзини четга олиб, девор тагидан қисиниб юради, шу боис нимдош костюмининг елкалари доимо оҳак тегиб, оқариб ётган бўлади.

Айтишларича, Миркарим Осим 20-йилларда Эски шаҳардаги «Намуна» мактабида Ойбек билан бирга ўқиган. Шу даргоҳда ишлаган, асли зобит бўлган турк муаллимларидан – Шаҳобиддин Аҳмадий уни тарғибот қилиб, Туркияга олиб кетмоқчи бўлади. Устоз-шогирд Туркияга Грузия орқали ўтиб кетишга ҳаракат қилиб, поездда у ерга боришади. Ажария чегараси атрофида уларни совет аскарлари тутиб олади. «Кимсан, нима қилиб юрибсан?» деган саволга содда йигит, «Ўзим, шундоқ айланиб юрибман», деб жавоб қилади. Табиийки, у ҳибсга олинади ва уч ойдан сўнг озод этилади. Кейинчалик ёш адиб Москвада педагогика институтини битиради ва маориф муассасаларида илмий ходим сифатида хизмат қилади.

Миркарим Осимнинг ўтмиш тарихини ҳамма унутган бўлса ҳам, тегишли идоралар унутмаган экан: 50-йилларда аксилшўровий тарғиботда айбланиб, ўн йилга кесилади...

Қамоқдан кўзининг ўтини, юрагининг оловини олдириб қайтган бечора адиб шу тариқа деворга суйқалиб юрадиган бўлиб қолади...

Кичкина жуссали, одми кийинган, хокисор бир кекса ўзининг ўй-хаёлларига фарқ бўлиб,

кўчанинг четидан қисиниб-қимтиниб бормоқда.

Ўткинчилар бу киши собиқ сиёсий маҳбус, олис ва совуқ ўлкаларда кечган қамоқ ва сургун азобларидан кейин ҳам бошини яна қиличнинг тиғига тутиб тарихий асарлар битган, зулмат ичра нур таратган улкан адиб – Миркарим Осим эканлигини билмайдилар.

У ҳам теварак-атрофда ҳеч кимни кўрмайди – теградини қуршаган Тўмарис, Широқ, Спитамен, Темур Малик, Хоразмий, Беруний, Ибн Сино, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Бобораҳим Машраб билан ўнсиз суҳбатлашиб кетаётир...

Ёшлиқнинг шундай бир палласи борки, ўқишга, ўрганишга кучли истак бўлади. Ва айнан ўша даврда ўқиган нарсаларингиз тошга ўйилган битик каби хотирангизда сақланиб қолади. Миркарим Осим номи менга болаликдан таниш. Унинг тарихий асарлари болалик дунёмининг беадаги эди. Ўша пайтлар улкан адиб билан замондош эканлигимиз хаёлимизга ҳам келмаган. Нега бундай бепарво бўлган эканмиз? Миннатдорлигимизни оддийгина мактубларда ҳам билдиришимиз мумкин эди-ку?! Майли, ҳозир ҳам кеч эмас: қабри тўла нур бўлсин!

Адашмасам, «Зулмат ичра нур» мактаб дарслигига ҳам киритилган эди. Ҳазрат Алишер Навоий ҳақида асарлар кўп. Биргина Ойбекнинг «Навоий» романини эсланг, ёзилиш тарихи, ҳатто ўқилиш тарихи ҳам бор! Романнинг ўзи алоҳида бир дунё! Яқинда Исажон Султон ҳам «Алишер Навоий» деб номланган мухташам бир асарини ўқувчиларига тўхфа этди.

Биринчи таассурот ўрнини ҳеч нарса боса олмас керак. Алишер Навоийни адиб Миркарим Осим асаридан танидим. Бугун ҳазрат ижодидан бирмунча бохабарлигим ҳам айнан «Зулмат ичра нур»дандир. Биргина шу қисса билан донишманд шоирни танитган, севдирган. Бугунлар ўша олис болалик, ёшлиқда китоблардан олган таассуротларим, тасаввурларимни

ўйласам, улуғларимизнинг болалик оламларини ёритувчи асарлар жуда ҳам керак экан.

«Зулмат ичра нур» қиссасидан қуйидаги парчани диққат билан ўқишингизни, фарзандларингизга ҳам ўқиб беришингизни истардим:

«Алишер чўккалаб олиб хонтахта устидаги каттакон бир китобни варақлаб, сурат кўриб ўтирар эди. Ов ва жанг манзаралари уни шу қадар қизиқтирган, хаёлини шу қадар ўғирлаган эдики, отаси келиб эшик олдида кавуш ечаётганини ҳам пайқамасди. Кичкина Баҳодир деб ном чиқарган Ғиёсиддин энди тўрт ёшга кирган ўғли Алишерга кулимсираб қараб турди. «Шул ёшдин китобга муҳаббат қўйса, улғайгач, албатта китобни илқидан айирмай ўзи била асраб юрғай», деб ўйлади ота ширингина, дўмбоқ ўғлидан кўзини узолмай.

– Ҳа, бул ерга ёшуруниб олиб не қиладур, десам, китоб кўраётган эканлар-да, – деди Ғиёсиддин пичинг аралаш меҳр билан. Отаси бу гапни секингина, кулиб туриб айтган бўлса-да, Алишер шўхлик қилиб катталардан дашном эшитишдан кўрққан боладек олазарақ бўлиб:

– Дада, мана бул суратни кўринг, – деди. Унинг хиёл қисик кўзлари мўлтирар эди. – Мана бул черик шотидан чиқаётиб кулаб тушмоқда, кўрғон устинда турганлар ўқ отиб қулатғон чиқарлар. Мана буниси пастидин туриб, қалъа устидагиларга ўқ узмоқда.

Отаси ўглининг гапини тасдиқлагандек, бош ирғитиб, унинг қўлидан китобни аста олди-ю, тоқчага, бошқа китоблар ёнига қўйди.

– Бул китобнинг ўрни тоқчада, – деди у ясама жиддийлик билан, – аммо сиз китоб кўрмоққа ёшлиқ қилурсиз, йиртиб қўйсангиз яхши бўлмас. Ани икки қўй баҳосига сотиб олғонмен».

Қиссадан шу парчани такрор-такрор ўқиганман. Сизга қандай билмадим, аммо менга кучли таъсир қилган. Ўша кезлар, қиссани ўқиганим ўсмирлик йилларимда ҳам икки қўй бир оиланинг сарвати саналарди.

Ҳаммада ҳам бўлавермасди. Ҳозир ҳам шундай... Шу қисса ёдимга тушганида замондошларим ҳақида ўйга толаман: ҳозир ҳам Кичкина Баҳодир Ғиёсиддин каби оталар бормикан?! Бир китоб учун икки қўйнинг баҳридан кеча оладиган оталар?! Аммо ўғилларига икки қўйнинг баҳосидан баланд телефонлар олиб берадиган оталар жуда кўп, бунинг нечаларига гувоҳ бўлдим.

Шуларни хаёлимдан ўтказиб, ғарибгина кутубхонамни кўздан кечиранман. Улар орасида баҳоси энг баланд қайси китоб эди? Шундай китобим борми? Уларни бир-бир сийпалаб чиқдим, яхши китоблар ҳаммаси. Аммо бу ерда мен кўришни истаган яна қанча китоблар бор.

Сизда-чи? Сизда қандай китоблар бор?

Қаранг, битта қисса қанча саволлар уйғотяпти. Аслида булар саволлар ҳам эмас, менинг ҳамон аримаган ёшлиқ хайратларим! Ўзим севиб ўқиган асарларни азиз ўқувчиларимизга ҳам тавсия қилгим келади. Бу қиссадан руҳиятга ҳузур берадиган ҳарорат таралиб туради. Ўқиб кўрсангиз, бунга ўзингиз ҳам амин бўласиз.

Азиз Ватан ҳимоячилари, ўқувчилар демадим, чунки бу газетанинг ўқувчилари сизсиз, ҳаммангиз фарзандлар тарбиялаясиз, илмли, доно ўғил-қизлар тарбиялашни истайсиз. Сизнинг ана шу улкан ва эзгу мақсадларингизда энг яхши, энг яқин кўмакчи – китоблар эканини унутманг. «Келинг, китоб ўқиймиз!» саҳифасига бирров бўлса-да, кўз югуртиринг, фарзандларингиз учун.

«Зулмат ичра нур»дан ўқиймиз: «Ғиёсиддин девонхонадан келиб, дам олгандан сўнг баъзан қўлига китоб олиб мутолаа қилар, шундай кезлар Алишер ёнига келиб ўтириб олар ва овоз чиқариб ўқишини сўрар эди. Отаси эса: «Яхшиси, ҳикоя айтиб берай», деб китобни йиғиштириб кўяр ва қизиқ бир эртани айтиб берарди.

...Кичкина баҳодир бидъат ва хурофотдан йироқ, соғлом фикрли киши эди, шу сабабдан қайнисининг бу гапига парво қилмади. Уйига яқин дўстлари келганда у Алишерга Қосим Анворнинг ўша шеърини ўқитар, меҳмонлар эса хайратда қолиб, бош чайқаганларида завқланиб куларди».

Қисса қимматини парчаларда англашиб бўлса эди, афсус, бунинг имкони йўқ.

Китоб жавонингизни Миркарим Осимнинг тарихий асарлари билан бойитинг, афсусланмайсиз.

Ҳузурли мутолаалар тилаги билан,

Инобат ИБРОҲИМОВА,
 «Vatanparvar»

Mudofaa vazirligiga qarashli Toshkent shahridagi harbiy qism madaniyat markazida "Navoiy va Bobur yodi ila yashaymiz" nomli ma'rifiy tadbir bo'lib o'tdi.

Navoiy va Bobur yodi ila yashaymiz

Unda olim va yozuvchilar, o'quvchi-yoshlar, san'atkorlar hamda harbiy xizmatchilar ishtirok etdi.

Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Boburning tavallud kuni munosabati bilan tayyorlangan videolavha bilan boshlangan tadbir so'zga chiqqanlar ushbu buyuk mutafakkirlarning hayoti va ijodi haqida yetarlicha ma'lumotlar berishdi.

Tadbir davomida o'quvchi-yoshlar va harbiy xizmatchilar tomonidan namoyish

etilgan sahna ko'rinishlari barchaga birdek manzur bo'ldi. Xushovoz xonandalarning diltortar navolari-yu, o'quvchi-yoshlarning mohirlik bilan ijro qilgan raqslari mehmonlarda katta taassurot qoldirdi.

Tadbir yakunida O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi vakillari va harbiy qism qo'mondonligi tomonidan tadbir ishtirokchilariga kitoblar to'plami, tashakkurnoma hamda esdalik sovg'alari topshirildi.

Harbiy qismda ochiq eshiklar kuni

Mudofaa vazirligiga qarashli Andijon hamda Navoiy viloyatlarida joylashgan harbiy qismlarda ochiq eshiklar kuni doirasida "Uch avlod uchrashuvi" bo'lib o'tdi.

Unda uzoq yillar mobaynida Qurolli Kuchlar safida xizmat qilib, hozirda qarilik gashtini surib kelayotgan faxriylar hamda ertamiz egalari bo'lgan o'quvchi-yoshlar taklif qilindi.

Dastlab mehmonlarga harbiy qismda yaratilgan shart-sharoitlar yaqindan tanishtirildi. Ayniqsa, harbiy tarix muzeyi, Amir Temur va Jaloliddin Manguberdi tematik sinflaridagi ekspozitsiyalar tashrif buyuruvchilarda katta taassurot qoldirdi.

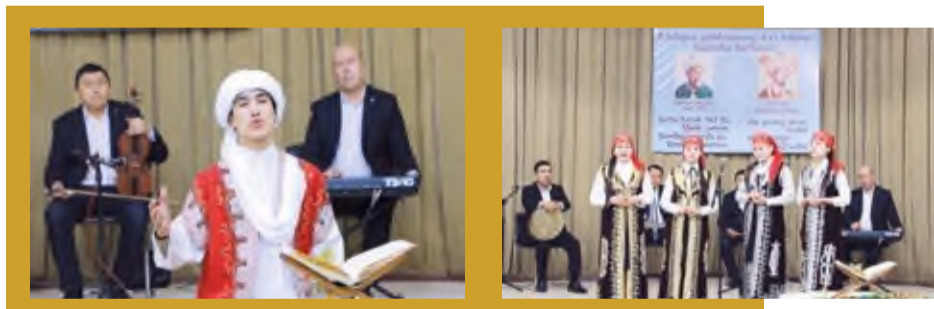
Tadbir davomida bir necha yillar Qurolli Kuchlar tizimida xizmat qilgan zaxiradagi podpolkovnik Bobur Poltoaxunovga mudofaa vazirining tegishli buyrug'i bilan berilgan "Yosh avlodni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi faol ishtiroki uchun" ko'krak nishoni harbiy qism komandiri tomonidan tantanali ravishda topshirildi.

Kapitan Ahror SAFARALIYEV

MA'RIFAT

Adabiyot gulshanining ikki dahosi

Namangan viloyati To'raqo'rg'on tumanining madaniyat markazida tuman hokimligi, "Vatanparvar" tashkiloti o'quv sport-texnika klubi hamda bir qator tashkilotlar tomonidan millatimizning ulug' adiblari Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodiga bag'ishlangan ma'naviy-ma'rifiy tadbir tashkil etildi.

So'zga chiqqanlar bu ikki siymo nafaqat iste'dodli shoir, balki o'z davrining buyuk davlat arboblari sifatida tanilganlari, ular tomonidan xalq farovonligi va bunyodkorlik yo'lida amalga oshirilgan ezgu ishlar insoniyat tarixida o'chmas iz qoldirganligini bildirdilar.

She'riyatga havasmand yoshlarning Navoiy va Bobur qalamiga mansub g'azallar va ruboiylarni yoddan aytishlari hamda ular tomonidan

teatrlashtirilgan sahna ko'rinishlari tadbirga o'zgacha fayz bag'ishlab, yig'ilganlarning olqishiga sazovor bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti matbuot xizmati

TARBIYA O'CHOG'I

Jamiyat negizi

Vatanni nima uchun sog'inamiz, nega ardoqlaymiz? Chunki bizni ardoqlagan insonlar unda yashaydi. Kindik qoni to'kilgan joy, ota makon – bularning barchasi aslida oiladir. Vatan oilamiz, ota-onamiz, og'a-ini va opa singlimizda mujassam bo'lgan mehr-muhabbat timsoli.

Oila kishilarning nikoh yoki qon-qarindoshlik rishtalari, umumiy turmush tarzi, axloqiy mas'uliyat hamda o'zaro yordamga asoslanuvchi kichik guruhidir. Oila hamda jamiyat o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlar ikki tomonlama aloqadorlik xususiyatiga ega. Bu bog'liqlik jamiyatning oilalarsiz mavjud bo'lmasligi hamda oilaning ma'lum bir jamiyat tarkibida vujudga kelishida ko'rinadi. Har bir oila umumjamiyat talablari asosida faoliyat yuritadi. Jamiyat taraqqiyotining rivoji esa uning bag'rida mavjud bo'lgan oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy qiyofasining shakllanganlik darajasiga bevosita bog'liqdir.

Oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir hamda jamiyat va davlat muhofazasida bo'lish xuquqiga ega. Qomusimizda keltirilgan bu jumla oila mustahkamligiga qaratilgan yuksak omillardan biri sifatida talqin qilinadi. Sharqda qadim-qadimdan oila muqaddas sanalgan. Agar oila sog'lom va mustahkam bo'lsa, mahallada, jamiyatda tinchlik va hamjihatlikka erishiladi. Oila xayotning abadiyligini, avlodlarning davomiyligini ta'minlaydigan, muqaddas urf-odatlarimizni saqlaydigan, kelajak nasllar qanday inson bo'lib yetishishiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan tarbiya o'chog'idir. U millat sharafini yuqori martabaga ko'taradigan mehr-muruvvat va madaniyat maskani hisoblanadi.

Oila o'ziga xos ijtimoiy faollikni namoyon qiladi. Unda bola tarbiyasi, keksalarga yordam, mehnatga layoqatini yo'qotganlarga g'amxo'rlik qilish, oilaviy an'analarni saqlash va ma'naviy munosabatlar tartibga solib turiladi. Shu bois oila turmush va vijdon qonunlari asosida quriladi, o'zining ko'p asrlik mustahkam va ma'naviy tayanchlariga ega bo'ladi, demokratik negizlarga asos solinadi, odamlarning talab-ehtiyojlari va qadriyatlarini shakllanadi.

Har qanday davlatning ijtimoiy tanazzulga yuz tutishi eng avvalo, undagi oilalar buzilishining ko'payishiga ko'p jihatdan bog'liqdir. Shuning uchun oilaviy ajrashishlarni keltirib chiqaruvchi tub sabablarni aniqlash, o'rganish va ularning oldini olish uchun ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish oilalar bilan ishlash bo'yicha yetakchi mutaxassislarining asosiy vazifalaridir.

Oila va nikoh munosabatlari nafaqat er-xotin o'rtasidagi shaxsiy, balki ijtimoiy, umumbashariy ahamiyatga ega. Harbiy okruglardagi xotin-qizlar va oilalar bilan ishlash bo'yicha yetakchi mutaxassislar bu boradagi kamchiliklarni hal etish vazifalarini bajaradi. Qurolli Kuchlar tizimida harbiylarning oilalariga qaratilayotgan e'tibor asosan oilaning davlat va jamiyat hayotida mustahkam o'rin egallashiga qaratilgan. Harbiy oilalarda tarbiya olayotgan har bir o'g'il-qiz yurt ravnaqi uchun xizmat qilishi lozim.

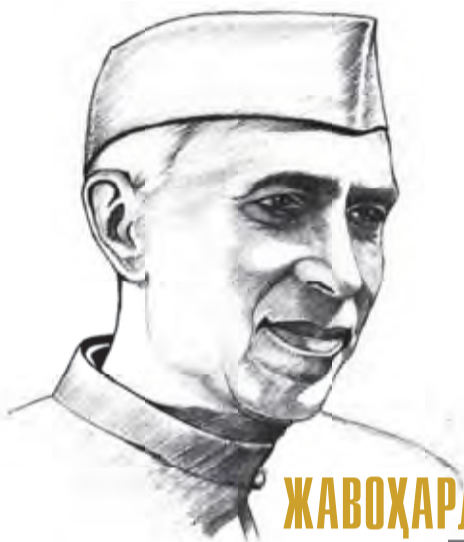
Ogina ODILOVA,
Toshkent harbiy okrugi xotin-qizlar va harbiy xizmatchilarning oila a'zolari bilan ishlash bo'yicha yetakchi mutaxassisi

Хар гал катта-катта анжуманларда Бобур ҳақида гапирилганда Ҳиндистон Бош вазири, давлат арбоби Жавоҳарлаъл Нерунинг «Бобур дилбар шахс, Уйғониш даврининг типик ҳукмдори, жасур ва тадбиркор инсон», деган сўзлари бот-бот тилга олинади. Неру Бобурийлар ҳақида яна нималар деган? Бунни кўпчилик яхши билмас керак.

Бу машҳур таъриф Жавоҳарлаъл Нерунинг «Ҳиндистоннинг кашф этилиши» китобида битилган. Мазкур китобда «Мен Ҳиндистон тарихини ўргандим», «саёхатномаларини ёзиб қолдирган хитойлик ва ўрта осийлик буюк сайёҳлар билан биргаликда Ҳиндистонни кезиб чикдим», дейди у.

Махбуслик даврида, кизи Индира Гандига йўллаган тарихий-маърифий хатлари асосида яратилган «Дунё тарихига назар» асарида ҳам у Бобур, Акбар ва Бобурийлар салтанатининг ҳинд давлатчилиги тарихида тутган ўрни ҳақида қимматли фикрлар айтади. Куйидаги «Бобур» ва «Акбар» номли мақолалар ана шу асардан олинган. Таржимон – Илҳом Султонов. Неру ўзи яшаган давр тарих фани аъёнларига риоя этган ҳолда Бобурийларни «Буюк Мўғуллар» деб атайдди.

Дунёда озодлик тимсоли сифатида тилга олинган Махатма Карамчанд Гандининг сафдоши, маслакдоши Жавоҳарлаъл Неру Ҳиндистоннинг буюк давлат, сиёсий арбобларидан бири. Мустамлака даврида 10 йилдан ортиқ умрини қамоқда ўтказган, тарихда «Янги Ҳиндистон бунёдкори» номи билан машҳур бўлган Неру 1947 йилнинг 15 августда Ҳиндистон миллий мустақиллигини эълон қилган.

ЖАВОҲАРЛАЪЛ НЕРУ

БОБУРИЙЛАР ҲАҚИДА ЯНА НИМАЛАР ДЕГАН?

БОБУР

...Ҳиндистоннинг майда-майда бўлақларга бўлиниб-емирилиб кетиши унинг шимолий қисми Бобур томонидан фатҳ этилиши билан яқунланди.

Афтидан, бу ерда яшаган кўп халқлар қадимги орийларга хос эркинлик ғояларини буткул унутган ва ҳар қандай ҳукмдорга бўйсунушга тайёр қуллар каби забун ҳолатга рози бўлган кўринарди. Ҳатто ўзи билан бирга янгича ҳаёт тарзини олиб келган мусулмонлар ҳам айниб, ўзга эл-элатлар сингари мўмин-қобил бўлиб қолгандек эди.

Худди шу боисдан ҳам Европа қадимий маданий Шарқ давлатларида етишмаган қудрат ва куч-ғайратга эришиб, булардан ўзиб кетди. Олди-сотди ва бойиш вазвасаси Европа денгизчиларини Америка китъасига отлантирди. Португаллар Малаккада араб салтанати ҳукмронлигига чек қўйди, Ҳиндистон қирғоғи ва Шарқдаги бошқа денгиз минтақаларида таянч истеҳкомлар бунёд этди.

Тез орада португалларнинг зирвор-дориворлар савдо-сотиги соҳасидаги ҳукмронлигига икки янги давлат – Голландия билан Англия қаршилиқ кўрсата бошлади. Улар Португалияни Шарқдан сиқиб чиқаришди, Шарқдаги салтанатига, бутун тижорат ишларига нуқта қўйилди. Голландлар қисман Португалия ўрнини эгаллаб, кўпгина шарқий ороллари босиб олди. 1600 йилда қиролича Елизавета Лондон савдогарларининг ширкати бўлмиш «Ост-Индия» компаниясига имтиёзли савдо ҳуқуқини тўхфа этди. Икки йилдан сўнг эса Голландиянинг «Ост-Индия» компанияси юзага келди. Шу тариқа Европанинг Осиёдаги босқинчилиқ сиёсати даври бошланди. Узоқ вақт давомида европалар Малайя ва Шарқдаги ороллари билан деярли чекланишди. Мин сулоласи ва ўн еттинчи аср ўртасида пайдо бўлган дастлабки манҷурлар ҳукмронлик қилган Хитой Европа назарида анча кучли давлат эди. Япония эса шунчаликка бориб етдики, ўз юртидан барча ажнабийларни қувиб чиқариб, то 1641 йилга қадар ўз чегараларини тақатақ ёпиб қўйди.

Ҳиндистон-чи?.. Ҳиндистон янги сулола – Бобурийлар ҳукмронлигида ғоят қудратли салтанатга айланди ва шу боис унга Европанинг хавф солиши ёки босқин қилиши

эҳтимоли йўқ эди. Аммо Европа денгизларда ҳукмронлик қиларди.

1526 йилда Бобурнинг заиф ва разил афғоний Деҳли султони устидан қозонган ғалабаси туфайли Ҳиндистонда янги замон ва янги сулола – Мўғуллар сулоласи даври бошланди. Ҳиндистондаги «Буюк Мўғуллар» овозаси бутун Осиё ҳамда Европага кенг тарқалганди. Мазкур сулоланинг олти нафар энг йирик ҳукмдори бўлиб, шундан сўнг салтанат бўлақ-бўлақларга ажралиб кетди ва мана шу бўлақлардан марахтлар билан сикхлар ўз давлатларини бир амаллаб «бичиб-тикиб» олишди. Ана шулар ортидан инглизлар келишди. Улар марказий ҳокимият кулаб, мамлакатда тартибсизлик бошланганидан фойдаланиб, аста-секин ўз ҳукмронлигини ўрнатиди.

Бобур беқиёс даражада маданий, дилбар шахслардан бири эди. У мазҳабпарастликка хос маҳдудлик ва диний мутаассибликдан йироқ эди, ажодлари каби вайронгарчилик билан шуғулланмади. Бобур санъат ва адабиётга қизиқар, ўзи туркий ва форс тилида шеърлар битар эди. У гуллар ва боғларни севар ва жазирама Ҳиндистонда Ўрта Осиёдаги Ватанини тез-тез эслаб турарди: «...бинафшаси бисёр латиф бўлур... қалин лола ва гуллар очилур», деб хотирлайди у эсдаликларида.

Бобур Самарқанд ҳукмдори бўлган пайтда ҳали ўн икки яшар бола эди. Бу осон иш эмас, албатта. Атрофини душманлар қуршаб турарди. Ўғил ва қиз болалар мактабга қатнайдиган ёшда унга қўлига қилич олиб, майдони ҳарбда жанг қилишга тўғри келди. У тахтини қўлдан бой берди ва жўшқин ҳаёт йўлида кўп саргузаштларни бошдан кечириб, яна тахтини эгаллашга муваффақ бўлди. Шунга қарамай, адабиёт, назм ва санъат билан шуғулланишга улгурди. Шону шухратга интилиш унга сира тинчлик бермасди. У Кобулни фатҳ этиб, Ҳинд тоғидан ошиб ўтди ва Ҳиндистонга бостириб кирди. Аммо бу билан Бобурнинг мушуқуллари осон бўлмади, яна неча бор ҳаёти қил устида қолди. Бир гал бошига

хавф-хатар ёғилган пайтда саркардалари унга шимол томонга чекинишни маслаҳат беришди. Лекин Бобурнинг жони темирдан эди, шу боис чекинишдан кўра ўлимни афзал кўришини айтди. У май (чоғир) ичишни севарди, аммо ҳаётининг чигал дамларидан бирида майдан воз кечишга аҳд қилди ва барча қадахларни синдириб ташлади. Унга ғалаба ёр бўлди, шу бўйи у қасамига содиқ қолди.

Бобур Ҳиндистонда атиги тўрт йил яшаб, вафот этди. Мана шу йиллар жангу жадалларда ўтди, у ором нималигини билмади. У Ҳиндистон ҳақида кам нарса биларди. У Аграда ғаройиб пойтахтга замин қурди ва Истанбулдан машҳур бир меъмори чақириб келтириш учун одам юборди. Бу – Сулаймон Қонуний Истанбулни қураётган пайтлар эди. Синон – усмонли туркларнинг ўша машҳур меъмори – Ҳиндистонга севикли шогирди Юсуфни йўллади.

Бобур эсдаликлар яратди ва мазкур ажабтовур китоб бу инсоннинг қалб оламига назар солиш имконини беради. У бизга Ҳиндистон ҳақида, унинг ҳайвонлари ва гуллари, дарахтлари ва мевалари ҳақида ҳикоя қилиб беради, ҳатто қурбақаларни ҳам эсидан чиқармайди. У Ватанининг қовунлари, узумлари, гулларини кўмсайди. Ҳиндистон кишиларидан эса жуда кўнгли қолганлигини ёзади. Унинг сўзларига қараганда, бу юрт кишиларида мақташга арзигулик биронта хислат йўқ. Эҳтимол, тўрт йил давом этган уруш пайтида у халқни ўрганиб олишга улгурмагандир, маданийроқ қатламлар эса янги фотиҳ билан мулоқот қилишдан ўзини четга тортгандир. Эҳтимол, бегона юрт кишисига бошқа бир халқнинг турмушини тушуниш, маданиятини англаш қийин кечгандир. Нима бўлмасин, у бирмунча муддат ҳукмрон синф мавқеидаги афғонларда ҳам, кўпчилик халқда ҳам қойил қолдирадиган бирон-бир хислат кўрмаган. Бобур ўта қузатувчан одам бўлган ва ажнабий сифатида ноҳақ фикр юритган, деб ўйлаганимизда ҳам унинг эсдаликлари ўша вақтда Шимолий Ҳиндистон ачинарли бир ҳолатга тушиб қолганлигидан далолат беради. Жанубий Ҳиндистонда эса Бобур бўлмаган.

«Ҳиндистон мамолики васе ва пурмардум ва пурҳосил вилоят воқе бўлубтур, – ҳикоя қилади Бобур. – Шарқи ва жануби, балки ғарби ҳам Муҳит дарёсига мунтаҳиқ бўлур... Ғарби-шимоли Кобул ва Ғазни ва Қандаҳор воқе бўлубтур. Жамий Ҳиндистон вилоятининг пойтахти Деҳли эрмиш». Шуниси қизиқки, Бобур бутун Ҳиндистонни ягона яхлит бир давлат деб ўйлайди, ваҳоланки, унинг замонага келиб, Ҳиндистон кўплаб подшоликларга бўлиниб кетган эди. Ҳиндистоннинг бирлиги ғояси унинг бутун тарихи мобайнида сақланиб қолган.

Бобур Ҳиндистон тасвирини давом эттириб, ёзади: «Ғариб мамлакате воқе бўлубтур. Бизнинг вилоятларга боқа ўзга оламедур. Тоғ ва дарёси ва жангал ва саҳроси, мавозии ва вилоёти ва ҳайвонат ва набототи, эли ва тили ва ёмғури ва ели борча ўзгача воқе бўлубтур... Синд сувини ўтгач, ер ва сув ва йиғоч ва тош ва эл ва улус ва роҳ ва расм тамоми Ҳиндустон тарийқидадур... Яна Ҳиндустон бақалари, агарчи ўшал бақалардектур, вале бу бақалар сувнинг юзида етти-саккиз қари югурадурлар».

Сўнгра Бобур Ҳиндистон ҳайвонлари, гуллари, дарахтлари ва меваларини бирма-бир санаб ўтади. Кейин навбат одамларга келади: «Ҳиндустон кам латофат ер воқе бўлубтур. Элида ҳусн йўқ ва ҳусни ихтилот ва омизиш ва омаду рафт йўқ ва таъ ва идрок ва адаб йўқ ва карам ва мурувват йўқ ва хунарларида ва ишларида сиёқ ва андом ва ража ва гўния йўқ ва яхши от йўқ ва яхши ит йўқ ва узум ва қовун ва яхши мевалар йўқ ва ях йўқ ва совуқ сув йўқ ва бозорларида яхши ош ва яхши нон йўқ ва ҳаммом йўқ ва мадраса йўқ ва шамъ йўқ ва машъал йўқ ва шамдон йўқ».

«Уларда ҳар ҳолда бирор нима бордур», деб беихтиёр сўрагинг келади. Бобур мазкур сатрларни битаётганида ҳамма нарсадан кўнгли қолган кўринади. «Латофатеким, Ҳиндистонда бор-улуқ вилоятдур, – дейди Бобур. – Ва олтур ва ярмоғи қалин бўладур... Яна бир латофати будурким, ҳар синфдин ва ҳар хирфалардин беҳад ва бениҳоят кўпдур. Ҳар иш учун ва ҳар нима учун жамий муқаррар ва муайяндурким, ота-оналаридан бери ул иш ва ул нимани қила келгандурлар».

Юқорида Бобур хотирларидан узундан-узук парчалар келтирдим, бу каби китоблар инсон тўғрисида кўпинча жуда соз тасаввур беради.

Бобур 1530 йилда қирқ тўққиз ёшида оламдан ўтади. Бобурнинг жасадини Кобулга олиб бориб, ўзи севган боғига дафн этишади. Ниҳоят, у ўзи соғинган-қўмсаган гулзорга қайтиб келган эди.

Ҳумоюн Эронга қочди. Эрон ҳукмдори Таҳмоспшоҳ Ҳумоюнга бошпана берди. Шу аснода Шерхон Ҳиндистонда олий ҳокимиятни қўлга киритиб, Шершоҳ номи билан ҳукмронлик қила бошлади. У қисқа бир муддат ичида ҳам ғоят иқтидорли шахс эканини намоён этади. У ажойиб ташкилотчи бўлиб, мамлакатни идора этишда фаоллик ва урдабуронлик кўрсатди. Жангу жадал билан банд бўлиб, заминдорларни солиққа тортишнинг янги тизимини жорий қилиш учун вақт топди. У қаттиққўл, шафқатсиз қараганда афғоний ҳукмдорлар ичида энг истеъдодлиси ва моҳири, шубҳасиз, Шершоҳ эди. Лекин кўпинча талантли мустабидларга хос бўлгани каби у ҳам ҳукумати зиммасидаги беистисно барча ишларни ёлғиз ўзи ҳал этардики, шу боисдан ҳам унинг ўлимидан сўнг бино қилган иморати қулади-қолди.

Ҳумоюн бу таназзулдан фойдаланиб, лашкарлари билан бирга 1555 йилда Ҳиндистонга қайтди. Омади келиб, ўн олти йилдан сўнг яна Деҳли тахтини эгаллади. Аммо ҳукмронлиги узоққа бормади – ярим йилдан сўнг зинадан йиқилиб, қазо қилди.

Шершоҳ мақбараси билан Ҳумоюн мақбарасини таққослаш – мароқли иш! Афғоний подшонинг қабри Бихар вилоятидаги Шоҳашромда мақбараси ҳам ўзи каби улғувор ва салобатли. Ҳумоюн – Деҳлида дафн этилган. Икки тошмақбарага қараб, XVI асрда салтанатга даъвогар бўлмиш бу икки рақиб тўғрисида мукамал тасаввур ҳосил этасан, киши.

Ақбар бу пайтда эндигина ўн уч ёшга кирган эди. Бобоси каби у ҳам тахтга эрта ўтирди. Унинг Байрамхон ёки Бобохон деб аталмиш оталиги бор эди. Лекин орадан тўрт йил ўтар-ўтмас, ўзга кишиларнинг ҳомийлигию раҳнамолиги Ақбарнинг жонига тегиб,

мамлакатни идора қилиш ишини ўз қўлига олади.

Ақбар қарийб эллик йил – 1556 йил бошидан то 1605 йил охирига қадар Ҳиндистонни бошқарди. Бу – Европада нидерландлар исён кўтарган, Шекспир яшаган давр эди.

Ақбар номи – Ҳиндистон тарихида улғу ном ва баъзи бир жиҳатлари билан Ашока номини ёдга солади. Қизиқ, Ҳиндистоннинг эраиздан аввалги учинчи асрда яшаган буддодий подшоси ва эраизнинг ўн олтинчи асрида яшаган Ҳиндистон мусулмон подшоси деярли айна бир хил сўз-ибораларни ишлатишади. Эҳтимол, Ҳиндистоннинг ўзи икки буюк фарзанди тилида сўзлашгандир. Ашока тўғрисида ўзи тошга ййиб ёздирган битиклардангина маълумот оламиз, Ақбар ҳақида эса кўп маълумотларга эгамиз. Икки сарой муаррихи у ҳақда батафсил ёзиб қолдиришган, Ақбар ҳузурига келиб турган ажнабийлар унга насронийликни тикиштирган, незуйтлар у тўғрида талай хотиралар битишган.

Ақбар – Бобур бошлаб берган сулоланинг учинчи ҳукмдори эди, ҳокимияти ҳарбий кучга таянарди. Айна Ақбар замонида Мўғуллар сулоласи қарор топиб, ҳиндча киёфа касб этди. Худди Ақбар даврида Буюк Мўғул ибораси Европада расм бўлди.

Ақбар – мустабид ҳукмдор, чекланмаган ҳокимият соҳиби бўлган ўша даврларда Ҳиндистонда ҳукмдорларнинг ҳокимиятини чеклашни, афтидан, ҳаёлларига ҳам келтиришмаган. Не бахтки, Ақбар доно мустабид бўлиб чиқди, у ҳинд халқи манфаатлари йўлида кўп куч-ғайрат сарфлади. Маълум бир маънода Ақбарни ҳинд миллатчилигининг отаси, деб ҳисоблаш мумкин. Мамлакатда миллий туйғу деярли бўлмаган, дин эса ажралиш-бўлиниш омили саналган замонларда Ақбар умумҳинд миллий идеалини диннинг ажратувчилик даъволаридан устун қўйди. Унинг уринишлари тўла-тўқис амалга ошмади. Лекин, шуниси ҳайратланарлики, у бу борада кўп нарсаларга эриша олди, барча интилиш-уринишлари унга зўр ютуқ келтирди.

Аммо Ақбарнинг муваффақиятлари фақат ўзигагина боглиқ эмасди. Вақти-соати келиб, қулай шароит пишиб-етилмагунча бирон-бир инсон катта-катта вазифаларни ҳал этишда ютуққа эришолмайди. Улуғ инсон кўпинча воқеалар жараёнини тезлаштиради ва шу қулай шароитни ўзи юзага келтиради. Бироқ буюк зотларнинг ўзи ҳам замонининг, унда ҳукмрон шарт-шароитнинг маҳсулидир. Ақбар ҳам ўша даврдаги Ҳиндистон маҳсули эди.

Аввалги хатларимдан бирида сенга ҳикоя қилиб эдимки, Ҳиндистондаги кўзга кўринмас кучлар тақдир бу мамлакатда бирга учраштирган икки маданият ва икки диннинг синтезини яратиш устида кўп заҳмат чекишган. Сенга меъморчиликдаги икки услуб ҳамда Ҳиндистондаги тиллар, айниқса урду ва Ҳиндустони тилларининг ривожланиши тўғрисида гапириб бергандим. Шунингдек, Рамананда ёки Кабир ёхуд Нанак каби ислохотчилар ва дин пешволари тўғрисида сўз юритгандим, булар ислом билан ҳиндуизмнинг умумий хусусиятларини таъкидлаб, уларга хос удумлару маросимларни танқид қилиб, шу динларни яқинлаштиришга интилишган эди. Мазкур синтез руҳи мамлакатга ёйилди ва нозик фаҳм ва ўткир зеҳн соҳиби бўлмиш Ақбар бу руҳни ҳис қилиб, унга муносабат билдириши лозим эдики, Ақбар айна шу диний синтезнинг энг йирик намоёнчасига айланди.

У энди давлат арбоби сифатида ҳам ўз куч-салоҳияти ва миллатнинг куч-салоҳияти мазкур синтезга боглиқ, деган хулоса чиқариши

зарур эди. Ақбар жуда мард жангчи ва истеъдодли саркарда бўлган. Ашокадан фарқли ўлароқ, у ҳеч қачон уруш қилишдан воз кечмаган. Лекин у меҳр-муҳаббат зафарини қилич келтирган зафардан устун қўйган, биринчиси мустаҳкамроқ эканини яхши билган. Ақбар аста-секин ҳиндуизм асилзодаларию ҳиндуизм динидаги омманинг ихлосини қозониш бошлади.

Ақбар мусулмон бўлмаган кишилардан зиёратчи ҳиндлардан ундириладиган жон солиғи – жузьяни бекор қилди. Ражпут зодагон оиласида тарбия кўрган қизга уйланади, кейинроқ ўғлини ҳам ражпут қизига уйлантирди ва умуман, бу каби аралаш никоҳларни рағбатлантиради. Асилзода ражпутларни салтанатдаги энг юксак лавозимларга кўтаради. Унинг энг жасур саркардалари, энг иқтидорли вазирлари ҳамда вилоят ҳокимлари орасида кўплари ҳиндуизм динига мансуб эди. Рожа Ман Сингх бир вақт ҳатто Кобул ҳокими қилиб тайинланган эди.

Ақбар ражпутлар ва ҳиндуизм динига мансуб кишиларнинг ихлосини қозониш учун шу қадар ҳаддан ошдики, ҳатто айрим вақтларда ўз мусулмон фуқароларига адолатсизлик кўрсатди. Лекин у барибир ҳиндларнинг ихлосига эриша олди. Ражпутлар унинг хизматига, унинг зиёратига тўда-тўда бўлиб келишар эди. Меварлик Рожа Пратан Сингх бундан мустасно. Зўр матонат соҳиби Рожа Пратан Ақбар ҳукмронлигини ҳатто номига тан олишни ҳам рад қиларди. У жангда мағлуб бўлгач, Ақбар вассали сифатида беғам, ширин турмушдан кўра чангалзорларда хавф-хатарли ҳаёт кечиришни афзал биларди. Бу мағрур ражпут бутун умри мобайнида Деҳлидаги шаҳаншоҳга қарши курашди, унинг олдида тиз чўкишни истамди. Ҳаётининг сўнгги давларида айрим ютуқларга ҳам эришди. Ражпутанда бу шавкатли ражпут хотирасини авайлаб сақлашда, бу ерда у ҳақда талай ривоятлар ҳам тўкишган.

Шундай қилиб, Ақбар ражпутларни ўз томонига оғдириб, омма орасида зўр шухрат орттирди. У парсларга, шунингдек, саройига келиб турадиган иезут миссионерларига сабр-тоқат билан муомала қиларди. Аммо унинг ўзгаларга бу сабру тоқати, айрим исломий маросимларга эътиборсизлиги мусулмон зодагонлар орасидаги обрўйини тушириб юборди ва улар неча бор Ақбарга қарши исён кўтаришди.

Мен юқорида Ақбарни Ашока билан солиштирдим, лекин бу қиёслаш ўқувчида янглиш тасаввур ҳосил қилмаслиги керак. Кўп жиҳатдан Ашока Ақбарга ўхшамасди. Ақбар ўта шухратпараст эди ва у умрининг охирига бориб, ўз салтанатини ҳар қандай йўллар билан кенгайтиришга интилган фотиҳга айланди. Иезуитларнинг сўзларига қараганда, Ақбар «жўшқин ва ўткир ақл соҳиби бўлиб, фикри соғлом, ҳар бир ишда эҳтиёткор, аввало хушмуомала, саховатпеша инсон эди. Бу хислатлар унда буюк ишларни бошлаш ва охирига етказишга қодир бўлган кишиларга хос мардлик билан қўшилиб кетган эди. У билимга интилувчан, ғоят қизиқувчан эди, ҳарбий ишлару сиёсатда билимдон бўлиб, айна чоғда кўпгина касб-ҳунарлардан хабардор ҳам эди. Шахсан ўзини хафа қилган кишилардан ҳам меҳр-мурувватини аямасди. Камдан-кам вазиятлардагина ўзини йўқотар, бундай пайтда ғазабдан қутуради, аммо бу ҳол кўп давом этмасди». Шунингдек, мазкур таърифу тавсифлар сарой аъённинг эмас, балки бегона юртдан келиб, Ақбарни зимдан кузатиши имкони бўлган

ажнабий фуқаронинг қаламига мансубдир.

Ақбар – зўр жисмоний куч соҳиби, табиатан жўшқин-фаол инсон, унинг учун ваҳший ҳайвонларни ов қилишдан кўра мароқлироқ эрмак йўқ эди. Жангчи сифатида диловарлиги ҳам ҳаддан зиёда эди. Аградан Оллоҳободга машҳур юриши Ақбарнинг бениҳоя куч-ғайратидан ёрқин далолат беради, бу юриш тўққиз кун давом этган. Бир гал Гужаратда исён бошланади, шунда Ақбар кам сонли қўшини билан Ражпутан саҳроси орқали шу жойга шошлинч отланади-ю, 450 миля масофани босиб ўтадики, бу ҳам жасорат эди.

Мазкур хислатлардан бўлак буюк зотларга яна бир фазилат ато этилган бўлади. Айтишларича, улар одамларни ром қилувчи жозиба соҳиби ҳамдир. Ақбарда бу каби жозибаторлик ва дилбарлик бисёр эди. Иезуитлар моҳирлик илк тасвир этган Ақбарнинг кўзлари «қуёш нури остидаги денгиз монанд ял-ял товланарди».

Ақбар бутун Шимолий Ҳиндистон ва ҳатто Жанубни ҳам забт этди. Гужарат, Банголия, Орисса, Кашмир ва Синдни ўз салтанатига қўшиб олди. Марказий ва Жанубий Ҳиндистонда ҳам зафар қозониб, ўлпон ундирди...

Ақбар атрофига кўпгина иқтидорли ёрдамчиларни тўплай олди, булар унга садоқат билан хизмат қилди. Улар орасида Файзи ва Абулфазл каби биродарлар ҳамда беҳисоб ҳикоятлар қаҳрамони Бирбол асосий роль ўйнади. Тодар Мал Ақбарнинг молия вазири эди, айна шу вазир давлат солиқларини ундириш тизимини ислоҳ қилди.

Рожа Ман Сингх Жайпурий Ақбарнинг энг моҳир саркардаларидан бири эди. Ақбар саройидаги бошқа бир машҳур киши – улғу хонанда Тансен бўлиб, у ҳозирги кунда Ҳиндистон ҳофизларининг муқаддас ҳомийси саналади.

Агра – Ақбарнинг илк пойтахти эди ва у бу ерда зўр истеҳком қурдирди. Кейинроқ Фотиҳпур-Сикри деган жойда, Аградан тақрибан эллик миля нарида янги шаҳар бунёд этди. Ақбар шаҳар учун айна шу ерни танлади, чунки унда авлиё Шайх Салим Чисти яшаб ўтган эди. Мазкур жойда у ғаройиб бир шаҳар барпо қилдики, ўша замонда яшаган инглиз сайёҳининг далолат беришича, бу шаҳар «Лондондан анча катта». Қарийб ўн беш йил мобайнида шаҳар Ақбар салтанатининг пойтахти эди. Кейинроқ Ақбар Лоҳурни ўз пойтахтига айлантирди. «Жаноби олийлари, – деб ёзганди Ақбарнинг дўсти ҳамда вазири Абулфазл, – ажойиб иморатларнинг тарихини мияларида пишитиб, сўнг ақл ва қалб меҳнатининг ҳосиласини тош ва лойдан тиклар эдилар».

Фотиҳпур-Сикри, унинг гўзал масжиди, ғаройиб Баланд Дарбозаси ва бошқа кўплаб ажойиб бинолари ҳозиргача сақланган. Бу – тарқ этилган шаҳар, унда энди ҳаёт йўқ, бироқ кўчаларини кенг майдонларида жонсиз салтанатнинг шарпалари кезиб юргандек. Ҳозирги бизнинг Оллоҳобод заминини ҳам Ақбар бунёд этган, аммо бу жойнинг ўзи жуда қадимги замонлардаёқ кишилар яшайдиган манзил бўлиб, Праяга – «Рамаяна» даврларидаёқ гуллаб-яшнаган шаҳар эди. Оллоҳободдаги қалъани эса Ақбар қурдирган...

Ақбар 1605 йилнинг октябрь ойида, олтимиш тўрт ёшида, қарийб эллик йил ҳукмронлик қилганидан сўнг вафот этди. Агра яқинидаги Сикандар манзилгоҳида қурилган гўзал мақбарага дафн этилган.

ИККИ

БҮЮК

СИЙМО

Бу йил Шарқ адабиётининг икки йирик вакили, сўз мулкининг султони Низомиддин мир Алишер Навоий таваллудининг 582 йиллиги ҳамда шоҳ ва шоир Заҳририддин Муҳаммад Бобурнинг 540 йиллиги кенг нишонланмоқда.

Термиз шаҳрида жойлашган Давлат хавфсизлик хизмати Чегара қўшинлари «Ёш чегарачилар» ҳарбий академик лицейида ўтказилган тадбир ҳам айна шу мавзуга бағишланиб, унда лицей жамоаси, вилоят Ёзувчилар уюшмаси аъзолари, кенг жамоатчилик вакиллари ҳамда ёш умидли санъаткорлар иштирок этди.

Тадбирда сўз олганлар ўрта аср Шарқ маданияти, адабиёти ва шеъриятида ўзига хос ўрин тутган икки буюк даҳо ҳаёти ва ижодининг бугунги кунда ёшлар маънавиятини юксалтиришдаги ўрни, шунингдек, Навоийнинг шеърий ва насрий асарларида тараннум этилувчи юксак умуминсоний ғоялар, она тилимизнинг беқиёс сўз бойлиги ва чексиз ифода имкониятлари бутун жозибасию латофати билан ер юзидаги миллионлаб китобхонлар қалбидан муносиб ва мустаҳкам ўрин эгаллаб, нафақат халқимиз, балки жаҳон адабиёти тарихида, миллий маданиятимиз ва адабий-эстетик тафаккуримиз ривожига юксак ўрин тутиши хусусида тўхталиб ўтдилар.

Шунингдек, шоир ва олим бўлиш билан бирга, йирик давлат арбоби, саркарда сифатида кенг дунёқараши, ақл-заковати билан Ҳиндистонда Бобурийлар сулоласига асос солган буюк бобокалонимиз Заҳририддин Муҳаммад Бобур шахсини улуғламасликнинг, унинг юрт соғинчида чеккан дарду фироғини ҳис этмасликнинг имкони йўқлиги, Бобур Мирзо феълларидаги босиқлик, мулоҳазакорлик, қалбидagi бемисл ватанпарварлик ҳисси барчамизга ибрат экани ҳам алоҳида таъкидланди.

– Албатта, бу каби тадбирларнинг ўтказилиши ёшларимизда буюк сиймоларимиздан фахрланиш туйғуси ҳамда миллий ғурурни янада ошириши билан аҳамиятлидир, – дейди подполковник Неъматжон Хидиров. – Бугунги тадбир давомида ҳассос шоир, шеърият мулкининг султони мир Алишер Навоий ҳазратлари туркий назм гулшанининг чин маънодаги боғбони экани, Бобур Мирзонинг «Бобурнома» асари эса шу кунгача 17 та тилга таржима қилиниб, дунё олимлари томонидан муайян соҳалар кесимида тадқиқ этиб келинаётгани, унинг ижоди ўрганилгани сайин ўқувчига ўз сирларини янада кенгроқ очувчи хазина экани ёшларга тушунтириб берилди.

Тадбир давомида улуғ алломалар ҳаёти ва ижоди билан боғлиқ қизиқарли воқеалар ҳикоя қилиниб, ўқувчи-ёшлар томонидан ўқилган нафис ғазал ва рубоийлар барчага кўтаринки кайфият бағишлаган бўлса, Алишер Навоий асарлари асосида намоийш этилган бадиий чиқишлар, шунингдек, Бобур Мирзонинг юрт соғинчи ила кечган умр йўли ҳақидаги сахна кўринишлари барчада ўзгача таассурот қолдирди. Лицей мусиқа тўғараги раҳбари Асадбек Бахтиёров томонидан бастанланган мумтоз куй-қўшиқлар эса тадбир иштирокчиларини олис тарих томонга, мозий бўйлаб сафарга чорлади.

Шу куни қатор нашриёт уйлари ҳамкорлигида китоб ярмаркаси ҳам ташкил этилиб, унда китобхонлар ўзларини қизиқтирган кўплаб мавзулардаги адабиётларни харид қилиш имконига эга бўлдилар.

Таъкидлаш жоизки, бу каби тадбирлар республикамиз бўйлаб ДХХ Чегара қўшинларига қарашли барча ҳарбий қисм ва бўлинмаларда кенг қамровда ташкил этилмоқда.

Майор Фарида БОБОЖОНОВА
 ДХХ Чегара қўшинлари

MEHNAT SHARTNOMASI NECHA YOSHDAN TUZILADI?

Amaldagi Mehnat kodeksining 77-moddasiga ko'ra, ishga qabul qilishga 16 yoshdan boshlanishi belgilangan. Yoshlarni mehnatga tayyorlash uchun umumta'lim maktablari, o'rta maxsus, kasb-hunar o'quv yurtlarining o'quvchilarini ularning sog'lig'iga hamda ma'naviy va axloqiy kamol topishiga ziyon yetkazmaydigan, ta'lim olish jarayonini buzmaydigan yengil ishni o'qishdan bo'sh vaqtda bajarishi uchun – ular 15 yoshga to'lganidan keyin ota-onasidan birining yoki ota-onasining o'rnini bosuvchi shaxslardan birining yozma roziligi bilan ishga qabul qilishga yo'l qo'yilishi ko'rsatilgan.

Yangi tahrirdagi Mehnat kodeksining 118-moddasiga ko'ra, madaniy-tomosh tashkilotlarida, televideniye, radioeshittirish tashkilotlari va boshqa ommaviy axborot vositalarida, shuningdek, professional sportchilar bilan ota-onaning har ikkisini (ota-ona o'rnini bosuvchi shaxsning) roziligi hamda vasiylik va homiylik organining ruxsati bilan, sog'lig'iga va ma'naviy kamol topishiga ziyon yetkazmasdan asarlarni yaratish va (yoki) ijro etishda (ko'rgazmaga qo'yishda) ishtirok etish uchun 15 yoshga to'lmagan shaxslar bilan mehnat shartnomasini tuzishga yo'l qo'yilishi belgilangan. Ko'rsatilgan yoshga to'lgan shaxslar qabul qilinishi mumkin bo'lgan ishlar, kasblar, lavozimlar ro'yxatlari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan ijtimoiy-mehnat masalalari bo'yicha uch tomonlama respublika komissiyasi bilan kelishilgan holda tasdiqlanishi, bunday holda xodimning nomidan mehnat shartnomasini uning ota-onasi (ota-onasining o'rnini bosuvchi shaxs) imzolashi, vasiylik va homiylik organining ruxsatnomasida har kunlik ishning eng ko'p yo'l qo'yiladigan davomiyligi hamda ish bajarilishi mumkin bo'lgan boshqa shartlar ko'rsatilishi keltirilgan.

Yangi tahrirdagi Mehnat kodeksi joriy yilning 30-apreldan kuchga kiradi.

✓ HUQUQIY TARG'IBOT

KORRUPSIYAGA QARSHI BIRGALIKDA KURASHAYLIK!

Insonni qiyin ahvolga tushiradigan, ruhan ezadigan holatlar ichida eng og'iri adolatsizlik hisoblanadi, deyish mumkin. Adolatsizlikning bir ildizi esa korrupsiya bilan bog'liq. O'zga shaxslarning huquqlarini poymol qilib, o'z shaxsiy manfaatlarini ustun qo'ygan ayrimlarning xatti-harakatlarini oqlab bo'lmaydi.

Mamlakatimizda har doim korrupsiya holatlariga qarshi kurashib kelingan va bu borada ko'plab normativ hujjatlar chiqarilgan. 2017-yil 4-yanvardan O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi qonuni kuchga kirgani korrupsiyaga barham berish uchun barcha asoslarni yaratib berdi. Mazkur qonun ijrosi to'liq ta'minlanishi uchun 2017-yil 2-fevralda davlatimiz rahbarining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilindi.

Shuningdek, "2017–2018-yillarga mo'ljallangan korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha davlat dasturi" tasdiqlandi. 2020-yil 29-iyunda Prezidentimizning "O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni e'lon qilindi. Korrupsiyaga qarshi islohotlarni amalga oshirish doirasida fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyati ochiqlicini, jamoat va parlament nazoratini ta'minlash mexanizmlari takomillashtirildi, shuningdek, huquqni muhofaza qilish va sud organlari faoliyatining huquqiy asoslari isloh qilindi. Albatta, bajarilgan ishlar salmoqli. Biroq biz kechagi qilgan ishimizning natijasiga mahliyo bo'lib qolmasligimiz kerak.

Korrupsiya shunday illatki, uni bir yoki ikki idoraning sa'y-harakati bilan yo'q qilib bo'lmaydi. Qachonki, barcha fuqarolarimiz, jamiyat unga qarshi birgalikda kurashib, uning ildizlarini yo'q qilishga kirishsagina, ijobiy natijaga erishish mumkin.

Dilshod HAKIMOV,
 G'ijduvon tumani adliya bo'limi yuridik
 xizmat ko'rsatish markazi boshlig'i

ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИДА

ХАРБИЙ ПОЛИЦИЯ

Дунёда глобаллашув шароити шиддат билан ривожланиб борар экан, бўлинган дунёни қайтадан бўлиб олишга бўлган интилиш гегемон мамлакатлар томонидан тобора очик-ошкоралик асосида юзага чиқиб келмоқда. Ҳозирда дунё мамлакатларининг энергия ресурсларига эга бўлишга интилиши, қулай тижорат ва географик жойлашув, шу билан биргаликда, бошқа ривожланаётган мамлакатлар геосиёсий қарашларини ўзига оғдириш ва уларни сиёсий ва ҳарбий иттифоқларга бирлаштиришга, қулай ташқи бозорга эга бўлишга интилиш тобора ортиб бормоқда.

Энг ачинарлиси, мазкур манфаатлар учун қурол-яроғ, энергия ресурслари, ҳаттоки ядровий таҳдидлардан ҳам фойдаланиб келинмоқда. Ҳарбий хавфнинг ортиби бориши ортидан ҳарбий ҳаракатлар чоғида ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган жиноятларнинг кескин кўпайиши, мазкур жиноятлар юзасидан тергов ва суриштирув ишларини олиб бориш зарурати ошиб борадики, бунда дунё мамлакатлари тажрибасида муҳим ўрни тутувчи ҳарбий полициянинг ўрни бекиёс.

Терговга қадар иш юритув тартибининг хориж давлатларидаги ҳолати ўрганилганда Беларусь Республикаси ва Россия Федерациясида ҳарбий қисм командирлари томонидан, Қозоғистон Республикаси, Буюк Британия, Хитой Халқ Республикаси ва Японияда ҳарбий полиция томонидан, Тожикистон Республикасида ҳарбий прокуратура томонидан, Германияда бирлашган штаб юридик маслаҳатчилари ва ҳарбий қисм юридик хизматлари томонидан, Францияда умумий юрисдикция, маъмурий ва ҳарбий махсус судлар томонидан, АҚШда полиция вазифасини бажарувчи адлия органлари ва ҳарбий прокуратура томонидан, шунингдек, қилмиш агарда кам аҳамиятли бўлса, ҳарбий қисм командири томонидан, Исроилда Адлия жиноий трибунали томонидан олиб борилиши маълум бўлди.

Қозоғистон Республикасида ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган жиноятлар юзасидан судга қадар иш юритувчи ҳарбий полиция томонидан олиб борилади. Мазкур полицияга муддатли ва контракт асосида Қуролли Кучлар таркибида, бошқа турдаги қўшин турларида, ҳарбий хизматнинг бошқа турларида хизмат қилаётган, фуқаролар, ҳарбий хизматчилар, ҳарбий рўйхатда турувчи шахслар, ҳарбий йиғинларга қақирилган шахслар, ҳарбий қисмда фаолият юритаётган шахслар томонидан содир этилган жиноятлар юзасидан суриштирув олиб борилиши белгиланган.

Шу билан бирга, мамлакатда барча жиноят ишлари бўйича назорат прокуратура органлари томонидан олиб борилиш амалиёти йўлга қўйилган. Шундай экан, Қозоғистон Республикасида ҳарбий хизматчилар иштирокида содир этилган жиноятлар юзасидан ҳарбий полицияга мустақиллик берилмаган.

Германияда ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган жиноятларга қарши кураш МДХ давлатлари сингари алоҳида кодекс билан эмас, балки 1949 йилги Германия Конституцияси ва ҳарбий интизом ҳуқуқини ташкил этувчи қонунлар билан тартибга солинади. Ҳарбий интизом ҳуқуқи тизимида 1975 йилда қабул қилинган «Ҳарбий-жиноят қонуни», «Ҳарбий мажбурият тўғрисидаги

қонун», «Ҳарбий хизматчиларнинг ижтимоий шахсларни сайлаш тўғрисида»ги қонун, 1975 йилги «Ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқий мақоми тўғрисида»ги қонун, 1991 йилги «Ҳарбий хизматчи аёлларнинг оналиги муҳофазаси тўғрисида»ги низоми, «Интизом низоми», «Бошлиқ ва бўйсунувчи муносабатларини тартибга солувчи қарор», Бундесвердаги «Интизомий амалиёт тўғрисида»ги низоми, шунингдек, «Ариза ва шикоятларни кўриб чиқиш тартиби тўғрисида»ги низоми билан иборат.

Буюк Британияда махсус ҳарбий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш икки даражада амалга оширилади: биринчиси – қонуний (учта қонун: 1955 йилдаги Армия қонуни, 1955 йил Ҳарбий ҳаво кучлари тўғрисидаги қонунга биноан ва 1957 йил Ҳарбий денгиз кучларида «Интизом тўғрисида»ги қонун). Ушбу қонун ҳужжатларидан учтаси «Хизмат интизому тўғрисида»ги қонун деб номланади. Унинг нормалари ҳарбий қонунларнинг ягона даражасини ташкил этади ва бу бошқа масалалар қаторида ҳарбий хизматчиларнинг жиноий жавобгарлигини ҳам тартибга солиди.

Иккинчиси эса кўп сонли бўйсунувчи идоралар томонидан чиқарилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар. Юқоридаги уч «асосий» қонуннинг нормаларида мудофаа вазирининг, Мудофаа кенгашининг, бошқа бошқарув органлари ва мансабдор шахсларнинг жиноий жавобгарлик ва жазо турларини тартибга солувчи нормалар белгиланган.

АҚШнинг ҳарбий ҳуқуқи англо-саксон ҳуқуқ оиласининг аъналарига мувофиқ, жиноят тушунчасини ҳам, жиноий ва интизомий қилмишлар ўртасидаги чегаралар белгиланишини ҳам акс эттирмайди. Масалан, Ҳарбий Адлиянинг яхлит кодекси 18-20, 108, 123а, 128 параграфларида ҳамда АҚШ ҳарбий судлари учун қўлланманинг XXV бобида озодликдан маҳрум этилиши кўзда тутилмаган мулкий характерга эга қилмишлар катта бўлмаган ва аҳамияти камроқ жиноятлар этиб белгиланган. Қилмишнинг кам аҳамиятлигига кўра, бериладиган интизомий жазолар ҳарбий хизматчиларда (агар мулкий зарар билан боғлиқ бўлмаса) командир ва бошлиқларнинг ваколатига берилган. Бу дегани агар ҳарбий хизматчи жиноят содир этиб, жиноят натижасида агар шахсга ёки давлатга мулкий зарар етказилмаган бўлса, командир томонидан содир этилган ижтимоий хавфли қилмиш учун жазолаш ваколатининг берилганлиги АҚШ ҳарбий қонунларида мулк ҳуқуқи нақадар ҳимоя қилинганлигини кўриш мумкин.

Япония ҳарбий хизматчиларининг жиноятчилигига қарши курашиш ва улар томонидан содир этилган жиноятлари юзасидан «текширув» маҳаллий полиция ва ҳарбий полиция томонидан олиб борилади. Японияда ҳозирда ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган жиноятлар тергови ёки текшируви институтини эмас, балки мазкур жиноятлар содир этилишининг олдини олишга қаратилган ишлар юзасидан Япониянинг ўзини ўзи ҳимоя қилиш кучларининг ҳарбий қўмондонлиги ва ҳарбий адлия органларининг Мажмуавий юридик илмий тадқиқот институти, Бош полиция бошқармаси қошидаги Полициянинг илмий тадқиқот институти, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Осие ва Узоқ Шарқ мамлакатлари учун жиноятчиликнинг олдини олиш институти томонидан ўрганишлар олиб борилади. Шунингдек, ҳарбий хизматчилар ўртасида ижтимоий соғлом муҳитни

яратиш ва ҳарбий хизматчиларга нисбатан полиция ва назорат органларининг аралашувини камайтиришга қаратилган илмий изланишлар олиб борилмоқда.

Хитой Халқ Республикасининг замонавий ҳарбий қонунда ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқбузарликларига қарши курашиш: 1997 йилдаги ХХРнинг Жиноят кодекси, Мансабни суистеъмол қилиш жиноятлари учун ҳарбий хизматчиларни жазолаш тўғрисидаги вақтинчалик низоми, Хитой Халқ озодлик армияси офицерлари томонидан ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташ тўғрисидаги низомининг 4-боби, офицерларнинг ҳарбий унвонлари тўғрисидаги низомининг 24-моддаси, низомилар ва турли тоифадаги ҳарбий хизматчилар томонидан ҳарбий хизматни ўташ тартиби тўғрисидаги қонунлар, Кўнгилилар тўғрисидаги низоми, ХХРнинг бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари билан тартибга солинади. Хитой Халқ озодлик армияси ва Халқ Ҳарбий Милицияси ҳарбий хизматчиларнинг жиноий ва интизомий қораларга тортиш шарт-шароитлари ўхшаш.

ХХРда ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган жиноятларга қарши курашиш ва улар юзасидан дастлабки текширувларни олиб бориш ҳарбий полиция томонидан олиб борилади. ХХРда ҳарбий хизматчилар томонидан содир этилган жиноятлар ХХРнинг 1984 йилги Интизом низомининг 2-моддасига мувофиқ, ХХРда ҳуқуқбузарликларга қарши таъсир кўрсатиш институтига ҳуқуқий мазмун бўйича кўпроқ социалистик ҳуқуқий тизимнинг сиёсий ҳуқуқлардан маҳрум этиш аломатлари мос, ҳарбий ҳуқуқий тартибнинг таъминлини эса ҳарбий хизматчиларнинг сиёсий онгига, Хитой Коммунистик партиясининг линияси, йўли ва сиёсатини ҳаётга татбиқ этишга асосланган.

Шу билан биргаликда, мазкур жиноят ишини юритишда ҳарбий қисмда юригиладиган терговга қадар текширув процессида ёки дастлабки тергов босқичида ходимлар томонидан содир этилган ноқонуний ҳаракатлар юзасидан Қуролли Кучлар тизимидаги ўз хавфсизлик хизмати ходимлари томонидан ҳуқуқий қоралар кўрилиши белгиланган.

Бизнингча, Қуролли Кучлар таркибида жиноятчиликнинг олдини олиш миллий концепциясига хорижий давлатлар Қуролли Кучларида ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқбузарликларига қарши таъсир кўрсатишнинг қуйидаги элементларини татбиқ этиш мақсадга мувофиқ:

ҳарбий жамоаларда криминоген вазиятларнинг олдини олиш; ҳарбий хизматчиларда зўравонликсиз муносабат ва кўникмаларни шакллантириш; ҳарбий хизматчиларнинг оилавий турмуш тарзини яхшилаш учун мафкуравий ва моддий рағбатлантириш; ҳарбий хизматчиларнинг айрим жиноятларининг олдини олиш усуллари ва уларнинг профилактикаси тўғрисида кенг қамровли ҳуқуқий маълумотларни етказиш; қўшинлардаги криминоген омилларни тарғиб қилишни камайтириш бўйича оммавий ахборот воситаларига тавсиялар бериш; ҳарбий-илмий криминологик тадқиқотларни ўтказиш; қўшинларда жиноятчиликнинг олдини олиш бўйича мақсадли дастурни амалга ошириш лозим.

Даврон МИРАЗОВ,
Жамоат хавфсизлиги
университети кафедра
бошлиғи, ю.ф.д., профессор.
Муҳаммаджон АЛИМОВ,
кафедра доценти, ю.ф.б.ф.д.
(PhD)

Раҳима аяни маҳаллада ҳамма яхши танийди, номини ҳурмат билан тилга олади. Ая оддий ўзбек аёли. У бирор оламшумул кашфиёт ё қахрамонлик қилгани йўқ. Фақат уч қизни оқ ювиб, оқ тараб ўстирган. Ўша замонларда қиз болани ўқитиш уят деб ҳисоблаган қишлоқдошларининг таъналарига эътибор қилмай, уларни шаҳарда ўқитган. Қавм-қариндош, қайинбўйинлари билан талашиб-тортишиб, баъзилари билан юзкўрмас бўлиб кетишгача бориб, қиз бола ҳам илм олишга, олий маълумотли бўлишга ҳаққи бор, деган қарашни шакллантирди. Ёлғиз келинини ҳам ўқитиб, невараларини ўзи катта қилди. Ўқиган қизнинг нафақат оиласига, балки жамиятга ҳам фойдаси тегишини исботлади. Бугун унинг қизларига ҳамма ҳавас қилади, қизларим, набираларим шуларга ўхшасин, дейди.

Раҳима аянинг турмуш ўртоғи қирк тўрт ёшида бехосдан оламдан ўтиб қолди ва у тўрт фарзанди билан бева қолди. Соппа-соғ юрган одамнинг бир кечада «бошим оғрияпти», деганча бошини кўтаролмай қолгани унга армон бўлди. Ўша вақтда яқин атрофда бирор шифокор ёки касалхона бўлмагани, эрига биринчи ёрдам кўрсатилмагани туфайли қирк ёшида чирқираб қолаверди. Балки, шунинг таъсирими, тўнғичи Наргизани шифокорликка ўқитаман, дея бел боғлади. Отаси вафот этгач, қаттиққўл амакилар қизларни совчи келиши билан узатиб юбормоқчи бўлишди. Шунда онаизор бор кучи билан қаршилиқ қилди, ҳатто қўшни қишлоққа – акалариникига кўчиб кетиб яшашгача борди, аммо шаштидан қайтмади.

Шундай қилиб, қариндошларининг қаршилиқларига қарамай, аянинг уч қизи: Наргиза, Раъно ва Нилуфар бирин-кетин талаба бўлди. Катта қизи Наргиза мактабни олтин медалга битириб, Самарқанд тиббиёт институтига имтиҳонсиз қабул қилинди. Ая кундузи касалхонада санитар бўлиб ишлаб, кечаси чопон тикиб сотиб, қизларининг йўлқираси, еб-ичишини амаллаб турди. Мана, қийинчиликлар ҳам ортда қолди. Ҳозир қизларнинг бири қўли енгил шифокор, бошқаси инглиз тили ўқитувчиси, кенжаси докторантурада ўқияпти. Бир пайтлар она-болаларни қоралаган, давраларга қўшмай қўйган, «ўқиган қизларни энди эр олармиди?» деганлар тилини тишлаб қолди. Айниқса, шифокор қизи Наргизага иши тушмаган, эшигини тақиллатиб бормаган қишлоқдоши бўлмаса керак. У ҳаммининг дуосини оляпти. Энг муҳими, шундай қилиб ҳаммада «қиз бола ҳам ўқиши керак экан», деган қараш пайдо бўлди. Гапирганларнинг ўзи ҳозир набираларини Раъно муаллимга инглиз тилини ўрганишга беришяпти, қишлоқда ўқиган қизларнинг сони йилдан йилга ошиб борапти...

Афсуски, одамларимизда «қиз болага олий маълумот керакми?», «қиз бола ўқиб, шаҳар олиб берармиди, шунча ўқитгани билан узатиб юборсанг, роҳатини бошқалар кўради», деган қараш ҳалиям бор. Юртимизда шундай туманлар борки, у ерда мактабни битирган қизлар олий ўқув юртига кириш у ёқда турсин, ҳатто ҳужжат топширмайди. Битирувчи синф қизларининг кўпчилиги аллақачон унаштириб қўйилади. Шундай қилиб қизлар келажаги белгилаб қўйилади, улар олий маълумот олиб, ҳаётда ўз ўринларига эга бўлишни орзу ҳам қилмайдилар. Эрта узатилаётган ўша қизларнинг оналаридан бирига: «Қизингизни нега бунча эрта узатяпсиз? Қўлида ҳунари йўқ, бирор касбнинг бошини тутмаган, эртага

ҳаётда ҳамма нарса бўлиши мумкин, ҳеч бўлмаганда ўқиса, болаларини саводли қилиб тарбиялайди-ку», десам, «Ўқитишга пулимиз йўқ», дейди. Лекин қизи учун йиққан сарпою тилла тақинчоқлар, олди-бердиларини ҳисобласангиз, бир эмас, уч-тўрт қизни ўқитишга етадиган пул сарфланган. Ваҳоланки, онанинг ўзи бир йилда бир шифокор кўригига бормаиди, саломатлигига етарлича эъти-

депрессияга тушиб қолишлари ҳеч гап эмас. Ота-оналарга маслаҳатим: қизларингизни ўқитиб, бир касбнинг эгаси бўлишини таъминланг, тўғри, ҳамма ҳам яхши ўқишга қобилиятли бўлмаслиги мумкин, лекин ҳунар ўргатишингиз мумкин-ку! Тикувчиликми, дизайнерликми, ошпазликми ёки яна қанча ҳунарлар бор. Қизингизнинг пулга эҳтиёжи бўлмас, лекин ҳеч бўлмаса, ўзи яхши кўрган машғулоти, ўзи учун қизиқ бўлган мавзуси бўлади. Эртага бундай аёллар турмуш ўртоғи учун ҳам қизиқарли аёл, фарзандлари учун қизиқарли она бўлади.

Бир неча йил олдин бир зиёли она ҳузуримга келди. «Ўғлимни бир амаллаб битта қиздан совитишим керак, у қиз бозорда савдо қилади, ўғлимга мос эмас», деди куйиб-пишиб. Билсам, ўғли нуфузли университетда ўқиган, магистратурани хорижда ўқиб келган, интеллекти баланд, келажаги порлоқ мутахассис. Қиз эса ҳеч қаерда ўқимаган, йигит уни бозорда кўриб, ёқтириб қолган. Йигитнинг оиласи ўқимишли, зиёли, улар учун икки хил: ўқиган ва ўқимаган одам бор. Худди яхши ва ёмон дегандек. «Опа, балки, яхши қиздир, келса, тарбиялаб оларсиз», десам, «Гаплашиб кўрдим, тарбиялай олишимга кўзим етмайди, унга бизнинг муҳит умуман бегона», деди. Онани ҳам тушунишга ҳаракат қиламан.

«Мен оиламизнинг, авлодларимизнинг»

ЎҚИГАН ҚИЗ

ШАҲАР ОЛИБ БЕРМАЙДИ, БИРОҚ...

бор бермайди. Бирор марта туман ошиб, бир жойга саёҳат қилмаган, аммо қизи, куёви, куда-андаси учун бор-будини сарфлайди. Шундай дабдабаю асъаса билан узатилган бу қизлар ҳаётга, оила қуришга, она бўлишга ҳар томонлама тайёр деб ўйлайсизми? Афсуски, йўқ!

– Қабулимга оиласи бузилаётган келинларни олиб келишади. Гаплашиб кўрсангиз, ёшгина келин, аммо ҳамма нарсадан тўйган, депрессия ҳолатида, – дейди психолог Мастура Валиева. – Тарихини сурштирсам, кўпчилиги жуда эрта турмушга чиққан, мактабни битирбоқ узатилган. Ҳали оила нима, турмуш нима, аёллик, келинлик, оналик вазифалари, масъулияти нималардан иборатлигини билмайди. Қандай вазиятда қандай иш тутишга нўноқ. Ахир у ҳали ота-онаси бағрида ўйнаб юрган эркин қуш эди, мактабни битирганиданонқ дарров бегона ўй, бегона муҳитга узатворишган, ҳали дугоналари ўйнаб-қулиб юришганда у ҳар бир қадами таҳлил қилинадиган бошқа мамлакатга тушиб қолган. Бундай пайтда янги хонадондагилар уни тўғри тушуниб, секинлик билан йўл-йўриқ кўрсатишса-ку, хўп-хўп, лекин кўп оилаларда келиннинг ҳар бир ҳаракатидан мукамаллик талаб қилишади, натижада руҳий босим кучайиб, баъзи ёш келинларимиз

келажагини ўқимаган бир қизга ишонолмайман», дейди. Ёлғиз ўғли ва давомчиларини фаҳм-фаросатли, интеллекти баланд бўлган, ҳар томонлама мукамал қизга ишониб топширмоқчи. Узоқ уринишларидан кейин она асл ҳақиқатни ўғлига уқтира олибди ва бошқа – ўзи орзу қилгандек қизга уйлантирибди. Ҳозир уларнинг икки нафар фарзанди бор, бахтли ҳаёт кечиришади, кейин ўғли ҳам онасига тўғри танлов учун раҳмат, дебди.

2018 йилнинг бошида Жаҳон банки таълим ва гендер масалаларига бағишланган қизиқарли ҳисоботлардан бирини эълон қилди. У «Бой берилган имкониятлар: қизларни ўқитмаганлик учун тўланадиган катта тоvon» деб аталган эди.

Сайёра СОЙИПОВА, Австриянинг Кремс университети, 2-босқич талабаси:

– Оилада уч опа-сингилмиз. Онанинг касби – ўқитувчилик. Болалигимиздан ҳаммамизнинг илм олишимизга ота-онам жиддий эътибор беришган. Қайси соҳадан кетишимиз, қайси касб эгаси бўлишимизни ўзимизга қўйиб беришган, чунки отам: «Одам

касб танлашда адашмаслиги, юрагига қулоқ солиши шарт. Эртага ўзинг севмаган ишни бажаришинг сени бахтсиз қилмаслиги керак», дерди. Мен турмуш соҳасини танлаганман, ҳозир шу мутахассислик бўйича таҳсил оляман. Инсон касбини севсагина, ўз ишининг устаси бўлади ва ўзига ҳам, бошқаларга ҳам нафи тегади. Иккита хорижий тилда гаплаша оламан, лекин менинг соҳам учун беш-олтита тилни билиш зарар қилмайди. Шунинг учун янги ўқув йилидан бошлаб яна иккита хорижий тилни ўрганмоқчиман. Магистратурани хорижда ўқиб келмоқчиман. Режаларимни ота-онам қўллаб-қувватлайди. Биласиз, бизнинг ўзбекчиликда қиз бола мактабни битирдим, совчи кела бошлади. Худога шукр, ота-онам менинг ўқишимни, илми бўлишимни иштагани учун совчиларга доим рад жавобини беришган. Қизиғи, совчиларнинг орасида: «Узатаверинг, ўқишини ўзимиз ҳал қиламиз, қийналмайди, гаплашамиз...» дейдиганлари ҳам чикди. Шунда онам: «Гаплашиб ҳал қилса, ўқишга киришдан мақсад нима, ўқиб яхши мутахассис бўлиши учун ҳамма дарсларга тўлиқ қатнашиши, ўз вақтида ўзлаштириши керак-ку», деган эди ҳайрон бўлиб. Бизда баъзи университетларда ҳали ҳам оилали талабаларнинг ўқишга номига келиб-кетиши, семестрларнинг «гаплашилиши» оддий ҳол шекилли-да.

ХУЛОСА ЎРНИДА

Буюк инсоннинг ортида буюк аёл туради, дейишади. Дунё танийдиган инсонларни катта кашфиётларга, улғу ишларга илҳомлантирадиган, қўллайдиган оналари бўлганини тарихдан яхши биламиз.

Имом Бухорий ҳазратларининг ёшлигида кўзи кўрмай қолганда онаси жуда каттик изтиробга тушади ва йиғлаб-йиғлаб, чин дилдан Худога илтижо қилиб, боласининг кўзи очилишини сўрайди. Узоқ тоатибодатлардан сўнг тушида Иброҳим алайҳиссаломни кўради ва у киши: «Ўғлингнинг кўзи очилади», деган хушxabарни етказди. Она уйқудан туриб қараса, ўғли яна кўра бошлаган эди. Отасидан эрта етим қолган Имом Бухорий ҳазратлари доимо ақлли, зукко, тақводор онаси билан бирга бўлади. Ҳажга ҳам онаси ва акалари билан бирга бориб, ўша ерда қолиб, илм билан шуғулланади.

Дмитрий Менделеев оиладаги 17-фарзанд бўлиб дунёга келади. У туғилгач, отаси кўриш қобилиятини йўқотиб, депрессияга тушиб қолган ва рўзгор ташвишию фарзандлар тарбияси онаси Мария Дмитриеванинг зиммасига ўтади. Кенжатоғи Дмитрий доим онаси билан бирга юради. Ўқимишли Мария ўғлига тўрт ёшида ўқишни ўргатади ва бу эса кейинги кашфиётлари, илм билан шуғулланиши учун ҳам жуда катта туртки беради. Менделеев нимаки қилса, онасини хурсанд қилиш учун қилаётганини айтган.

Стив Жобснинг онаси – Клара Жобс ўсмир ёшдаги Стивга: «Сен ҳеч кимга ўхшамаган ноёб қобилиятли, алоҳида одамсан, сенга ишонаман, ҳали катта ишларни қиласан», дея мотивация берган. Стив унинг гаражида ўз ишини бошлаганида онаси телефон кўнғироқларига жавоб бериб, администраторлик қилиб ёрдам берган.

Файласуфлардан бири бежиз: «Бизга буюк оналарни беринг, сизга буюк даҳоларни берармиз», демаган эди. Дарҳақиқат, миллатни юксалтирмоқчи бўлсак, бўлажак оналарни, қизларимизни билимли, тафаккури кенг қилиб тарбиялашимиз шарт.

Шаҳноза РОФИЕВА,
журналист

ZANJIRBAND SHER QOSHIDA

Mana, oradan besh asrdan ortiq vaqt o'tibdi, ulug' mutafakkir bobolarimiz, so'z mulkingning sultoni Alisher Navoiy hamda shoh va shoir Zahiriddin Muhammad Boburning boy ma'naviy merosi butun dunyoni hayratga solib, insonlar qalbiga, ong-u shuuriga ezgulik, insonparvarlik, saxovat va mehr-muruvvat nurini taratib kelmoqda. Yurtimizda Alisher Navoiy tavalludining 582 hamda Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludining 540 yilligi keng nishonlanmoqda.

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi majlislar zalida Favqulodda vaziyatlar vazirligi akademiyasi tashabbusi bilan Alisher Navoiy hamda Zahiriddin Muhammad Bobur tavallud kunlariga bag'ishlangan "Alisher Navoiy va Bobur merosi – beqiyos ma'naviy xazina" mavzusidagi ma'naviy-ma'rifiy tadbir o'tkazildi.

Unda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi mas'ullari, taniqli olimlar, shoir va yozuvchilar, san'atkorlar, O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi, Qurolli Kuchlar va IIV akademiyalari, Jamoat xavfsizligi universiteti, Bojxona instituti professor-o'qituvchilari, tinglovchi-kursantlar, bir guruh yoshlar ishtirok etdi. Dastavval ulug' bobokalonlarimiz haykallari poyiga gul qo'yish marosimi bo'lib o'tdi.

Tadbirning badiiy qismi Yozuvchilar uyushmasi zalida davom etdi. Unda Alisher Navoiy hamda Zahiriddin Muhammad Boburning ilmiy merosi yoshlarda ona Vatanga sadoqat va muhabbat, vatanparvarlik, poklik kabi insoniylik tuyg'ularini shakllantirishda

muhim ahamiyat kasb etishi xususida keng fikr-mulohazalar bildirildi.

Muxtasar qilib aytganda, Navoiy va Bobur ijodi turkiy adabiyotning eng yuksak cho'qqisidir. Navoiy turkiy til asosida betakror bog' yaratib, dunyo ahlini hayratga solgan bo'lsa, Bobur shu turkiy nazm gulshanidagi bepoyon bog'ni chin ma'noda bo'stonga aylantirgan va hind yurtida ham ijodkorlar rahnamosi bo'lgan. Shu bois ham buyuk bobokalonlarimizning hayoti va ijodi Yangi O'zbekiston yoshlari uchun beqiyos ma'naviy xazina bo'lib kelmoqda, desak, mubolag'a bo'lmaydi.

Tadbir yakunida ishtirokchilar tomonidan Navoiy va Bobur meroslaridan ijro etilgan kuy-g'azallar va ruboiylar barchaga birday manzur bo'ldi.

Mayor Farhodjon XOJAYEV,
Favqulodda vaziyatlar vazirligi akademiyasi katta o'qituvchisi

Farg'ona viloyati Qo'qon shahridagi harbiy qismda tashkil etilgan "Vatan himoyasi uchun doim shaymiz!" shiori ostidagi harbiy-vatanparvarlik festivali shahardagi band bo'lmagan yoshlarga subsidiya asosida mehnat qurollarini tarqatish tadbiri bilan davom etdi. "Yoshlar daftari – imkoniyatlar daftari" shiori bilan o'tgan tadbirda viloyat hokimi Xayrullo Bozorov, Sharqiy harbiy okrug qo'shinlari mas'ul ofitserlari ishtirok etdi.

DOIMO SHAYMIZ!

Festival avvalida mustaqilligimizni himoya qilish uchun xizmat majburiyatini bajarish vaqtida halok bo'lgan qahramonlar siymosi aks ettirilgan harbiy qism xotira maydoniga gullar qo'yildi. Yoshlar uchun harbiy texnika vositalari va qurol-yarog'lar ko'rgazmasi, qo'l jangi chiqishlari namoyish etildi. Tadbir ishtirokchilari shaxmat, shashka, stol tennisi, tosh ko'tarish, arqon tortish, armrestling kabi sport musobaqalarida kuch sinashdilar.

Shundan keyin shahardagi 463 nafar yigit va qizga subsidiya asosida tadbirkorlik faoliyatini boshlash va o'zini o'zi band qilish uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalar hamda mehnat qurollari topshirildi. So'z olgan yoshlar mazkur texnikalar va mehnat qurollari bilan o'z tadbirkorliklarini yo'lga qo'yish va rivojlantirish niyatida ekanliklarini aytib, g'amxo'rlik uchun tashkilotchilarga minnatdorlik bildirdilar.

Harbiy-vatanparvarlik festivalida Qo'qon shahri bilan birga O'zbekiston, Uchko'prik, Furqat tumanlari umumta'lim maktablari bitiruvchilari ham ishtirok etdi.

Podpolkovnik Faxriddin NUTFILLAYEV,
Sharqiy harbiy okrug matbuot xizmati boshlig'i

✓ MA'NAVIYAT

HAR KIMKI VAFO QILSA...

Jahon tarixida o'chmas iz qoldirgan betakror siymolardan biri Zahiriddin Muhammad Bobur buyuk shoir, qomusiy olim, davlat arbobi va mohir sarkarda sifatida butun dunyoda ma'lum va mashhurdir. Uning beqiyos ilmiy-ijodiy merosi nafaqat milliy madaniyatimiz va xalqimiz adabiy-estetik tafakkurining shakllanishida, balki jahon adabiyoti, ilm-fani va davlatchiligi tarixida alohida o'ringa ega. Bu, o'z navbatida, harbiy xizmatchilarning ma'naviy yuksalishiga xizmat qilib kelmoqda.

Buyuk ajdodimiz asarlarining milliy va umuminsoniy mohiyatini, uning harbiy xizmatchilarning intellektual va ma'naviy salohiyatini oshirish hamda Yangi O'zbekistonning haqiqiy himoyachisi etib tarbiyalash borasidagi ulkan o'rni va ta'sirini inobatga olib, Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludining 540 yilligini keng nishonlash hamda uning ilmiy va ijodiy merosini yanada chuqur

organish va keng targ'ib etish maqsadida Chirchiq oliy tank qo'mondonlik-muhandislik bilim yurtida "Zahiriddin Muhammad Bobur vorislarimiz" mavzusida ma'naviy-ma'rifiy tadbir o'tkazildi.

Unda bilim yurti professor-o'qituvchilari, Qurolli Kuchlar ishchi-xizmatchilari, kursantlar, muddatli harbiy xizmatchilar hamda davlat va jamoat tashkilotlari vakillari qatnashdi. Yig'ilganlarga bilim yurti kursantlari tomonidan tayyorlangan sahna ko'rinishlari namoyish etildi, Boburning hayoti va faoliyatiga taalluqli ma'lumotlar berildi. Bundan tashqari, Qurolli Kuchlar Markaziy ashula va raqs ansambli san'atkorlari tomonidan ijro etilgan konsert dasturi barchaga birdek manzur bo'ldi.

Podpolkovnik Baxtiyor PARDAYEV

✓ SANA

UMR YO'LI IBRATDIR

Zangiota tumanida joylashgan 14-umumta'lim maktabida o'quvchi-yoshlar hamda Mudofaa vazirligi Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va aloqa harbiy instituti kursantlari ishtirokida Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludining 540 yilligi munosabati bilan ma'naviy-ma'rifiy tadbir bo'lib o'tdi.

Unda Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va aloqa harbiy instituti ustozlari, kursantlar, o'quvchi-yoshlar hamda Zangiota tumanida joylashgan hamkor tashkilotlar vakillari ishtirok etdi.

So'z olganlar tomonidan Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti va ijodiy faoliyati, u qoldirgan ma'naviy meros haqidagi ma'lumotlar keltirib o'tildi.

Tadbir davomida Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va aloqa harbiy instituti kursantlari va o'quvchi-yoshlar tomonidan Bobur ijodiga mansub sahna ko'rinishlari namoyish etildi.

Shuningdek, institut kursantlari o'quvchi-yoshlar uchun "Mardlik va jasorat" darslarini o'tkazdi.

Sherzod SHARIPOV

SHOHSUPA

(xabarlar)

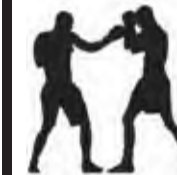
TAEKVONDO

Negizi armiyamiz sportchilaridan iborat O'zbekiston terma jamoasi BAAda o'tkazilgan "Fujairah Open – 2023" turnirida 6 ta oltin, 2 ta kumush

va bitta bronza medalni qo'lga kiritganligi xususida xabar bergandik. O'smir va yoshlarimiz "Fujairah Open – 2023"da milliy terma jamoamizdan ham sermahsul yutuqqa erishishdi. O'smirlar 3 ta oltin, 5 ta kumush, 4 ta bronza, yosh taekvondochilar 3 ta oltin, bitta kumush va 4 ta bronza, jami 20 ta medal shodasiga musharraf bo'lishdi. O'zbek taekvondosining istiqboli sanalgan yoshlarimiz Javlon Berdibekov, Azizbek Sattorov, Hojiakbar Abdurasulov, Nursulton Hakimov, Ozodbek Risbekov va Odina Jo'raboyeva g'olibligi sharafiga musobaqada O'zbekiston bayrog'i yuksalib, madhiyamiz yangradi.

BOKS

Vengriyada boksi rivojlangan 30 ga yaqin davlat charm qo'lqop ustalari ishtirokida an'anaviy xalqaro turnir o'tkazildi. 64-marta tashkil etilgan bu galgi turnirda O'zbekiston terma jamoasi

o'zining ikkinchi tarkibi bilan qatnashishiga qaramay, yakunda 6 nafar bokschimiz shohsupaga ko'tarildi. Oybek Jo'rayev (-54 kg) oltin, Ziyovuddin Alijonov (-51 kg) va To'rabek Habibullayev (-80 kg) kumush, Samandar Xolmurodov (-57 kg), Aydos Tagaybayev (-63,5 kg) va Rahmatillo Boymatov (-80 kg) bronza medallarga erishdi.

DZYUDO

Isroilning Tel-Aviv shahrida dzyudo bo'yicha "Katta Dubulg'a" turkumiga kiruvchi musobaqa bo'lib o'tmoqda. Unda O'zbekiston terma jamoasidan faqat Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakili Gulnoza Matniyazova

(-70 kg) qatnashyapti. Murabbiylar shtabi erkaklar va ayollar terma jamoalarini 3-5-mart kunlari poytaxtimizda o'tadigan "Katta Dubulg'a" turniriga tayyorlamoqda. Tel-Aviv "Katta Dubulg'a" sida g'alaba qozongan dzyudochi jahon reytingi uchun 1 000, "Parij – 2024" yozgi Olimpiya o'yinlari yo'lida esa 500 ochkoga ega bo'ladi.

KONKUR

Ot sportining konkur yo'nalishi bo'yicha Germaniyada o'tkazilgan nufuzli turnirda O'zbekiston yilqichilik va ot sporti federatsiyasi raisi Bahromjon Gaziye 130 sm balandlikdagi to'siqlardan sakrash dasturida Fransiya, Polsha, Shvetsiya va Germaniyaning mahoratli sportchilarini dog'da qoldirib, oltin medalni qo'lga kiritdi. Hamyurtimiz "Ledi" laqabli tulporda 38 nafar ishtirokchi orasida eng yaxshi natijani qayd etdi. Terma jamoamiz a'zolaridan Nurjon Tuyoqboyev 145 sm balandlikni tashkil etgan to'siqlardan sakrash bahslarida "Lansellota" nomli tulporda 68 nafar chavandoz orasida 8-pog'onadan joy oldi.

YENGIL ATLETIKA

Tunisda o'tkazilgan para yengil atletika bo'yicha 15 davlat vakillari ishtirokidagi Gran-pri turnirida mamlakatimizning matonatli sportchilari 14 ta medal shodasini qo'lga kiritishdi.

"Parij – 2024" yozgi Paralimpiya o'yinlarining muhim reyting ochkolarini taqdim etgan nufuzli musobaqada O'zbekiston sportchilari 6 ta oltin, 7 ta kumush va bitta bronza medalga musharraf bo'lib, umumjamoa hisobida Tunis va Iroq terma jamoalaridan keyin 3-o'rinni egalladi.

Rasul JUMAYEV,
«Vatanparvar»

O'zbekiston og'ir atletika federatsiyasining o'tgan yil yakunlari va joriy yil rejalariga bag'ishlangan yig'ilishida Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakili Ruslan Nurudinov o'tgan yilgi mavsumning "Eng yaxshi erkak sportchi"si, deya e'lon qilindi.

NURUDINOV = "ENG YAXSHI SPORTCHI"

Avvalo, shuni ta'kidlash joiz, Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakili Ruslan Nurudinov 2012, 2013, 2015-yillarda og'ir atletika bo'yicha Osiyo chempioni, 2013 va 2015-yillarda jahon chempioni bo'lgan. 2016-yili o'zbek atletlari orasida ilk marotaba Olimpiya rekordini yangilagan holda Rio-de-Janeyroda o'tkazilgan XXXI yozgi Olimpiada o'yinlarida g'oliblikka erishgan. 2018-yilgi XVIII Osiyo o'yinlarida zafar qozongan. 2018–2021-yillar mobaynida jarohatlar jabrini chekkan armiyamiz sportchisi 2022-yili Kolumbiyaning Bogota shahrida o'tkazilgan og'ir atletika bo'yicha dunyo birinchiligida biz uchun yana bir bosh qahramonga aylandi – faoliyati davomida uchinchi marta jahon chempionati shohsupasiga ko'tarildi. -109 kg vazn toifasida bahslarda qatnashgan o'zbekistonlik atlet dast ko'tarish mashqida 177 kg, siltab ko'tarishda 220 kg, umumiy hisobda 397 kg ko'rsatkich bilan mutlaq jahon chempioni bo'ldi. MVSM vakili murosasiz bahslar davomida eng yaqin ta'qibchisi g'ruziyalik Giorgiy Chxeidzeni 8 kg natija bilan ortda qoldirishga erishdi. Armiyamiz pahlavonining g'alabasi sharafiga Bogota sport maydonida O'zbekiston madhiyasi yangrab, bayrog'imiz yuksak ko'tarildi.

O'zbekiston og'ir atletika federatsiyasining 2022-yil yakunlari va joriy yil rejalariga bag'ishlangan yig'ilishida armiyamiz sportchisining ana shu muvaffaqiyatlari ham tilga olindi – Ruslan Nurudinov o'tgan mavsumning "Eng yaxshi erkak sportchi"si, deya e'lon qilindi va mukofotlandi.

O'zbekiston terma jamoasi a'zosi Tursunoy Jabborova ham Bogota supalarida yuqori mahorat namoyish etgandi. Ayollar o'rtasida -87 kg vazn toifasida bahslarda

qatnashgan atletimiz bittadan kumush va bronza medalni qo'lga kiritgandi. O'zbekiston og'ir atletika federatsiyasi tashkiliy qo'mita qaroriga ko'ra, Tursunoy Jabborova "Eng yaxshi ayol sportchi", deb topildi. Shuningdek, tashkiliy qo'mita qaroriga ko'ra, Namangan viloyati jamoasi yilning eng yaxshi viloyat termasi sifatida e'tirof etilgan bo'lsa, Akobir Usmonov "Eng yaxshi murabbiy", Rigina Adashboyeva "Yil kashfiyoti", Nigora Abdullayeva "Eng yosh umidli sportchi", Sharofiddin Amriddinov "Eng yaxshi yosh sportchi", deya e'lon qilindi va mukofotlandi.

Federatsiya ijroiya qo'mitasi a'zolari, terma jamoa murabbiylari, hududiy bo'lim ijrochi direktorlari, mutaxassislar qatnashgan yig'ilishda 2022-yilgi musobaqalar natijalari hamda 2023-yilgi ichki musobaqalar o'tkazish nizomi ko'rib chiqildi. Har bir hududning ichki chempionatlarda qatnashish holati, sportchilarning ko'rsatkichlari bo'yicha ishlab chiqilgan monitoring asosida yutuq va kamchiliklar aytib o'tildi. Shuningdek, ishtirokchilar Xalqaro og'ir atletika federatsiya nizomiga kiritilgan o'zgarishlar bilan tanishtirildi.

Og'ir atletika bo'yicha O'zbekiston terma jamoasi a'zolari ayni kunlarda Chirchiqda navbatdagi o'quv-mashg'ulot yig'inini o'tkazmoqda. Bosh murabbiy Bahrom Mendiboyev mazkur yig'inga may oyida Koreyada o'tadigan Osiyo chempionatida ishtirok etishi kutilayotgan 15 nafar asosiy tarkib sportchilarini jalb etgan. Terma jamoamizda faoliyat boshlagan xorijlik murabbiylar eronlik Ali Hussayni va turkmanistonlik Doulet Glidjov ham ilk bor ushbu yig'inda qatnashmoqda.

YENGIL ATLETIKA

Qozog'istonning Astana shahrida yengil atletika bo'yicha yopiq inshootlardagi 10-qit'a chempionati o'tkazildi. Tarkibida armiyamiz sportchilari ham bo'lgan O'zbekiston terma jamoasi a'zolari musobaqada ajoyib muvaffaqiyatlarga erishishdi.

AJOYIB MUVAFFAQIYATLAR

30 dan oshiq mamlakatdan 500 nafarga yaqin yengil atletikachi ishtirok etgan, 26 ta yo'nalishda sovrinli o'rinlar uchun kurash borgan qit'a chempionatini O'zbekiston terma jamoasi a'zolari 2 ta oltin, bittadan kumush va bronza medal bilan yakunlashdi. Vakillarimizning ilk muvaffaqiyatiga Yekaterina Voronina erishdi. Beshkurash dasturida ishtirok etgan hamyurtimiz 4 386 ochko to'plab, raqobatchilarini katta farq bilan ortda qoldirgan holda oltin medalni qo'lga kiritdi. Hindistonlik Svapna Barnan (*Hindiston*) 4 119 ochko bilan 2-o'rinni egallagan bo'lsa, yaponiyalik Yuki Yamasaki 4 078 ochko bilan bronza medal sohibiga aylandi.

Uch hatlab sakrash dasturida qatnashgan 16 yoshli atletimiz Sharifa Davronova kattalar o'rtasida ham Osiyoda tengsiz ekanini namoyish etdi. U 13.98 metr natija ko'rsatib, chempionlik shohsupasiga ko'tarildi. Bu borada nafaqat Osiyo, balki jahon yengil atletikasida nom qozongan yaponiyalik Mariko Marimotoning ko'rsatkichi 13.66 metr, xitoylik qit'a rekordchisi Chen Tinning natijasi 13.52 metr bo'ldi.

Musobaqaning so'nggi kunida O'zbekiston terma jamoasi a'zolari kumush va bronza medallar bilan taqdirlanishdi. 4x400 metrga yugurish bo'yicha estafeta

bahsida startga chiqqan qizlarimiz ikkinchi bo'lib marrani kesib o'tishdi. Ta'kidlash joiz, Laylo Allaberganova, Farida Soliyeva, Kamila Mirsaliyeva va Malika Rajabovadan iborat to'rtlik ko'rsatgan 3:46:45 daqiqalik natija yangi milliy rekord sifatida qayd etildi. Shuningdek, uzunlikka sakrash bo'yicha hamyurtimiz, "Tokio – 2020" yozgi Olimpiya o'yinlari ishtirokchisi Darya Reznichenko 6.37 metr natija bilan bronza medalga sazovor bo'ldi.

ҚУРЛИК

(воқеий қисса)

ФИДОЙИЛАРИ

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

– Йигитлар, ҳамма ерга ётсин, қулай позицияни эгалланг! – рация орқали бор овози билан буюрди катта лейтенант Худойберганов. – Отабек, Абдужаббор соғмисизлар?

– Биз яхшимиз, ташқарига чиқишга улгурдик, – хабар берди катта сержант Юнусов. – Қашқирлар дачанинг чердаги билан ертўласига жойлашиб олибди, ўша ердан ўқ узяпти.

– Босқинчилар сони нечта, англай олдиларингми?

– Йўқ, хона ичига ҳимоя тўсиқлари қилибди иблислар.

– Ҳамма қуролини ишга солсин! – буйруқ берди гуруҳ командири.

– Қудрат, нима бўляпти, тинчликми? – рацияда подполковник Абдуллаевнинг хавотирли, асабийлашган товуши эшитилди.

– Ўртоқ подполковник, дача ичига жойлашиб олган жангарилар ҳужум бошлади. Биз ҳам жавоб қайтаряпмиз.

– Ичкаридагиларни аниқ босқинчилар эканини билдиларингми? Янглишиб қурол ишлатишга ҳаққимиз йўқ.

– Жангариларни диний оқимга мансуб террорчилар, дейишганди. Ҳаммаси «Аллоҳи акбар!» деб, ўқ узяпти.

– Унда ўзларингни асраб ҳаракат қилинглр. Босқинчилар тузоқда, ҳеч қаерга қочолмайди. Ҳозир ёрдамчи кучлар етиб боради.

– Ҳўп бўлади!

Кўп ўтмай, дачаларда текширув ҳаракатлари олиб бораётган «Барс» посбонлари ўқ товушларини эшитиб, етиб келди. Қулай жойларни эгаллаб, автоматларини ишга солишди. Катта лейтенант Худойберганов йигитлари билан рацияда боғланиб туриш асносида, душман

томон тинимсиз жавоб ўқлари қайтарарди. Орадан йигирма дақиқалар вақт ўтди. Душмanning енгилгиси йўқ.

– Расул, ўқ отишдан тўхтама, – ёнидаги шеригига тайинлади Қудратжон. – Автоматимда ўқ тугади, патрон жойлаштириб олай. Сенинг қуролингга ўқ етарлими ишқилиб?

– Хавотир олманг, етарли, – дачанинг чердаги томон ўқ узиш асносида жавоб қайтарди сержант.

– Йигитлар, ҳаммаси жойидами? Аблахлар астойдил жойлашиб олган кўринадди. Янги режа тузмасак бўлмайди, – автоматига ўқ жойлаш асносида рация орқали йигитларини огоҳлантириб гуруҳ командири. – Биз оппоқ қорда кўриниб турибмиз. Озгина чалғисак ҳам нишонга айланамиз. Иблисларга отган ўқимиз ҳимоя тўсиқларидан нарига ўтмаяпти. Яхшиси, автоматлар билан чалғитиб, граната ишлатамиз. Тушунарлими?

– Сизни тушундик, ҳаракатни бошлаймиз, – бирин-кетин жавоб қайтарди посбонлар.

– Расул, бўшашма, мана, ўқларни жойлаб бўлдим, ҳозир...

Худойбергановнинг гапи охирига етмай, кимдир кучли зарб билан, назарида кувалда билан бошига ургандек бўлди. Ҳаракатдан тўхтаб, бир нафас қотиб қолди.

– Қудрат ака, кўзингиздан яраландингиз, – қулоғи остида Расулнинг ваҳимали қичқириви эшитилди.

– Командир, ўзингизни қўлга олинг, ҳаммаси жойида, – ёнида пайдо бўлган «Барс» йигитлари уни зудлик билан жанг бўлиб турган жойдан олиб чиқиб кетди.

Қудратжон ҳамма нарсани сезиб, эшитиб турар, фақат кўзини очолмасди. Йигитлар унга биринчи ёрдам кўрсатди, оғриқ қолдирувчи укол қилишди. Йўқса, кучли

оғриққа чидаш мушкул. Тезлик билан Янгиобод шаҳри шифохонасига етказилган йигит шифокорларнинг саволларига янглишмай жавоб қайтара олди. Уларни ҳайратда қолдирган ҳолда, ўзи ҳақида керакли маълумотларни берди. Кейин... кейин ҳушидан кетди.

Катта лейтенант Худойберганов ҳарбий госпиталда кўзини очди. Кўзи орқали бошидан яраланган йигитнинг омон қолиши учун олдинда узоқ давом этадиган мураккаб муолажалар, жарроҳлик амалиётлари кутарди...

«Йўлбарс» жангчилари сабаб, дачада аниқланган халқаро террорчиларнинг дастлабки гуруҳи даф

– Ким билади, нимагадир кўнглим ғаш. Ўғлим битта бўлгани учунми, хаёлим доим Раҳимжонда. Тезроқ бошини иккита қилиб, набиралар кўрсам эди...

* * *

Бу пайтда лейтенант Раҳимжон Тўлаганов «Қоплон» посбонлари сафида жангарилар изидан тушганди. Яъни дачаларга биқиниб олган нияти ёвуз террорчиларни излаш билан банд. Ҳозирча босқинчиларнинг сони номаълум. Аммо ўнтадан ошиқ экани аниқ.

Неча юзлаб дачаларни қор қўйиб турган тоғ изғиринида назоратдан ўтказиш осон эмас. Ҳар қандамда ҳушёрлик, эҳтиёткорлик ва албатта, жанговар шайлик зарур. Шунингдек, юқоридаги буйруққа кўра, хусусий мулк ҳисобланган дачаларга талафот етмаслиги керак. Дача эшикларининг деярли барчасига қулф солинган, дераза ойналарига парда тортилган. Шу сабаб аввал ҳовлилар кўздан кечирилади, қўл ва оёқ изларига эътибор қаратилади. Агар шубҳали ҳолат кузатилса, посбонлар қулфларни бузиб, ичкарини текширишга киришади.

– Ўртоқ командир, мана бу дачанинг деразасидан одам шарпаси сезилди, – гуруҳ командири катта лейтенант Шаҳобиддин Баҳриевга хабар етказди «Қоплон» посбонларидан бири. – Аммо эшикларига қулф солинган.

– Дача ҳовлиси ёки атрофларида шубҳали ҳолат кузатилмади?

– Йўқ, фақат дераза пардасининг очик жойидан ичкарига қараганда кимдир ўзини панага олгандек бўлди.

– Унда ичкарини текширишимиз шарт! Йигитлар, дача қулфини бузиб, уч-тўрт киши ичкарига киради, – посбонларга навбатдаги топшириқни берди гуруҳ командири. – Қолганлар қуроли шай ҳолда атроф назоратида бўлади. Ҳаммага тушунарлими?

– Тушундик, командир!

– Унда, ичкарига Сўфиев, Шокиров...

Катта лейтенант Баҳриевнинг буйруғи охирига етмай, посбонлар томон автомат ўқлари ёғила бошлади. Дача ичига дераза орқали кириб қўним топган жангарилар орқа деразадан чиқиб, ҳужум бошлаганди.

– Ҳамма ўзини панага олсин, ерга ётган ҳолда жавоб ўқлари қайтаринг! – буйруқ берди гуруҳ командири. – Босқинчиларни адирлик томон қочишига йўл қўймаслигимиз керак.

Жанг бўлаётган жойга «Барс» батальони йигитлари ҳамда капитан Ғулможон Аҳмедов гуруҳи етиб келди. Ёш офицерлар Ҳусниддин Мухаммадиев, Раҳимжон Тўлаганов ва Виталий Белов дача ҳовлисини ўраб турган темир панжаралар панасида босқинчилар томон автоматларидан ўқ уза бошлади. Шунда посбонлар яқинида граната портлади ва зум ўтмай, уларга қарата автомат ўқлари ёғилди. Юзидан яраланган Ҳусниддин ёнидаги шерикларига қаради. Орқадаги жарлик томон сурилган Виталий талафот кўрмаган, аммо Раҳимжон қуролини қўлида тутганча, бошини кўтармасди.

– Раҳим... Раҳим, яхшимисан? Дўстим, жавоб берсанг-чи...

(Давоми кейинги сонда)

Зулфия ЮНУСОВА,
«Vatanparvar»

ХИНДИСТОН МУТАХАССИСЛАРИ ИШЛАНМАСИ

Ҳиндистон армиясининг Қуруқликдаги қўшинлари ва Ҳарбий ҳаво кучларига қарашли жанговар техника таркибидан жой олган «Рутра» типдаги кўп мақсадли вертолёт «Хиндустан аэронотикс лимитед» корпорацияси мутахассислари томонидан «Дхрув» типдаги жанговар таъминот вертолёти асосида ишлаб чиқилган. Мазкур машина газ-турбинали кучланиш қурилмаси билан жиҳозланган бўлиб, унинг таркибига ҳар бирининг қуввати 1400 от кучига тенг бўлган иккита «Шакти» типдаги ёки иккита «Турбомека» ТМ 333-2В2 типдаги двигател киритилиши мумкин. «Рутра»нинг асосий техник-тактик тавсифлари қуйидагича: узунлиги 15,9 метр, баландлиги 5 метр, кўтарувчи винт диаметри 13,2 метр, руль винти диаметри 2,5 метр, юксиз ҳолатдаги оғирлиги 2 500 кг, максимал кўтарилиш оғирлиги 5 500 кг, ўртача тезлиги соатига 265 км, максимал тезлиги соатига 290 км, максимал учуш масофаси 320 км, амалий кўтарилиш баландлиги 6 100 метр. Қуруллар: 20 мм.ли автоматик тўп, мавжуд тўртта илгичга 68 ёки 70 мм.ли бошқарилмайдиган реактив снаряд, «ҳаво-ер» ва «ҳаво-ҳаво» тоифасидаги бошқарилувчи ракеталар, мина тўсиқларини қўйиш учун контейнерлар. Вертолёт экипажи икки кишидан иборат.

НОВЫЙ ТРАНСПОРТНЫЙ САМОЛЁТ

Военно-транспортный самолёт «Юнь-30» разработан специалистами китайского авиастроительного предприятия «САК» (SAK – Shaanxi Aircraft Industries Company). По замыслу авиастроителей данная машина призвана заполнить «свободную нишу» грузоподъемностью в 30 тонн и в перспективе прийти на замену устаревшим «Юнь-8» и «Юнь-9». Новый самолёт будет оснащен современными турбовинтовыми двигателями, иметь грузовую аппарель и увеличенный по ширине грузовой отсек, современное бортовое радиоэлектронное оборудование и информационно-управляющее поле кабины. «Юнь-30» – средний транспортный самолёт с максимальной взлетной массой порядка 80 тонн. По конструкции он будет представлять собой высокоплан со стреловидным крылом и Т-образным оперением. Машина будет иметь многостоечное и многоколесное шасси, что должно обеспечить его эксплуатацию с грунтовых аэродромов. Силовую установку самолета могут составить четыре турбовинтовых двигателя отечественной разработки WJ10 мощностью до 6 700 лошадиных сил с шестилопастными воздушными винтами. Максимальная грузоподъемность более 110 человек или до 35 тонн груза, практический потолок более 10 000 метров, максимальная скорость полета 700 км/ч, дальность полета с оптимальной нагрузкой 6000-7000 км, продолжительность – более 12 часов, экипаж 3 человека.

МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ КАТЕР

Индонезийским консорциумом под руководством компании «ПТ Пиндад» разработан артиллерийский катер катамаранного типа «Антазена», предназначенный для патрулирования территориальных вод страны, огневой поддержки сухопутных подразделений, а также доставки морских пехотинцев на побережье противника. Длина нового катера составляет 18 метров, ширина 6,4 метра, осадка 1 метр. «Антазена» оснащена двумя двигателями фирмы MAN мощностью по 1 200 лошадиных сил и двумя водометами. Максимальная скорость хода 40 узлов, дальность плавания 600 миль со скоростью 9 узлов. Артиллерийская часть катера представляет собой обитаемую башню со 105-мм пушкой бельгийской фирмы «Коккерил», стреляющей фугасными и противотанковыми снарядами, а также противотанковыми ракетами «Фаларик» на дальность до 5 километров. Пушка может нести огонь как прямой наводкой, так и по навесной траектории. Имеются также два 12,7-мм дистанционно управляемых пулемета. Экипаж артиллерийского катера 5 человек, десантовместимость до 15 полностью экипированных морских пехотинцев.

ҲАР ҚАНДАЙ МУРАККАБ ШАРОИТДА

SAMP-T (Sol-Air Moyenne Portee/Terrestre) типдаги зенит-ракета комплекси Европанинг «Евросам» консорциуми мутахассислари томонидан яратилган бўлиб, ҳар қандай мураккаб об-ҳаво ва тўсиқли шароитларда ҳаво нишонларига, шу жумладан, баллистик ракеталарга қарши кураш олиб бориш учун мўлжалланган. SAMP-T батареяси таркибидан қўмондонлик пункти, «Арабель» типдаги радиолокация станцияси, «Астер-30» типдаги бошқарилувчи зенит ракеталар учун мўлжалланган 6 та ишга тушириш қурилмаси, транспорт-ўқловчи ва техник хизмат кўрсатувчи машиналар ҳамда автоном энерготаъминот тизими жой олган. Комплекс мустақил равишда ҳам, интеграцияланган ҳаво ҳужумидан мудофаа тизими таркибида ҳам фаолият олиб бориши мумкин. Икки поғонали, қаттиқ ёқилғили «Астер-30» ракеталари нишонга ўзи тўғриланувчи радиолокацион каллак ва осколқа-фугасли жанговар қисм билан жиҳозланган. SAMP-Tнинг асосий техник-тактик тавсифлари: нишонларни аниқлаш масофаси 600 км.гача, яқсон қилиш масофаси 3-100 км (баллистик нишонларни – 3-35 км), нишонларни яқсон қилиш баландлиги 25 км, бир вақтнинг ўзида қузатиб бориладиган нишонлар сони – 10 тагача, «Астер-30»нинг максимал учуш тезлиги 1400 м/с, ўртача учуш тезлиги 900-1000 м/с, оғирлиги 510 кг, жанговар қисм оғирлиги 15-20 кг, барча ракеталарни (8 та) ишга тушириш вақти 10 сонияни ташкил этади.

KO'NIKMALAR SHAKLLANTIRILDI

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan sud-tibbiy ekspertiza va soha mutaxassislari ishtirokida Qurolli Kuchlar tarkibiga kiruvchi vazirlik hamda idoralarda tergovga qadar tekshiruvni amalga oshiruvchi mansabdor shaxslar hamda Jamoat xavfsizligi universiteti kursantlarini tergov sohasidagi ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan nazariy hamda amaliy mashg'ulotlar o'tkazildi.

Mashg'ulotlar davomida ishtirokchilarga qotillik, nomusga tegish, yo'l-transport hodisalari kabi holatlar bilan bog'liq jinoyatga oid ariza, xabar va boshqa ma'lumotlar yuzasidan hodisa sodir bo'lgan joyni ko'zdan kechirish, dalillarni to'plash hamda ularni rasmiylashtirishning protsessual tartibi nazariy, amaliy yo'llar bilan o'rgatildi.

Shu bilan birga, sud-huquq sohasidagi islohotlarning mazmun-mohiyati haqida tushuntirishlar berildi.

Adliya podpolkovnigi Jahongir ASHUROV,
Respublika Harbiy prokuraturasi bo'lim boshlig'i

17 TA MUROJAAT YECHIMINI TOPDI

Harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolarini ijtimoiy-huquqiy himoyalash, har jihatdan qo'llab-quvvatlash maqsadida Nukus harbiy prokuraturasi tomonidan Chimboy tumani bolalar musiqa va san'at maktabida ommaviy sayyor qabul tashkil etildi.

Qabulda 100 nafardan ortiq harbiy xizmatchi va ularning oila a'zolari ishtirok etdi. Tadbirga tuman hokimligi hamda aholi bandligiga ko'maklashish markazi, bank, xalq ta'limi va boshqa mutasaddi tashkilot vakillari qatnashdi.

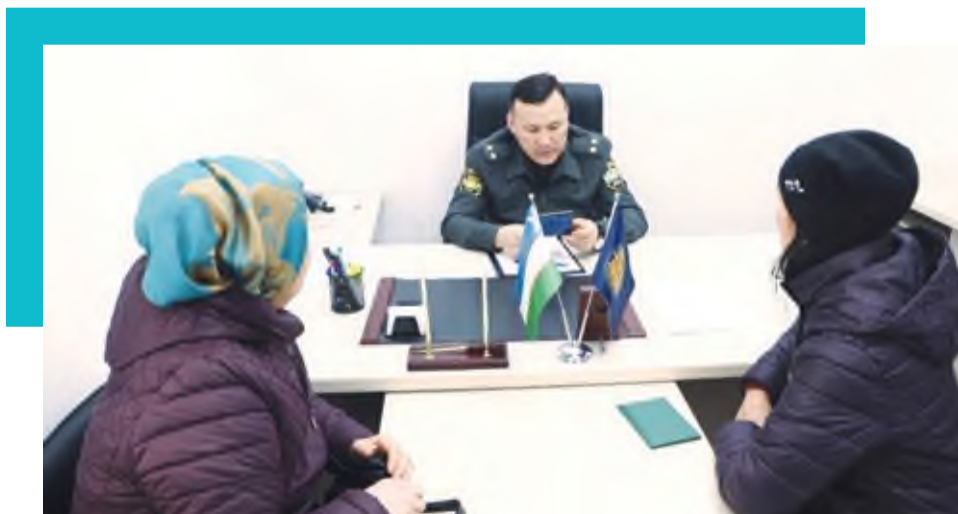
Sayyor qabulda 17 ta murojaat kelib tushdi, shundan 3 tasi joyida qanoatlantirilgan bo'lsa, 4 tasiga huquqiy tushuntirishlar berildi hamda 10 ta murojaat alohida nazoratga olingan holda tegishli tashkilotlarga yuborildi.

Adliya mayori Dauren TURUMBAYEV,
Nukus harbiy prokurorining o'rinbosari

✓ IJTIMOY HIMOYA

BO'SH ISH O'RINLARI YARMARKASI O'TKAZILDI

Chirchiq harbiy prokuraturasi tomonidan harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolarini ish bilan ta'minlash maqsadida Chirchiq garnizoni ofitserlar uyida bo'sh ish o'rinlari mehnat yarmarkasi tashkil etildi.

Yarmarkada hududiy bandlikka ko'maklashish markazi, harbiy qism va muassasalar hamda 15 dan ortiq korxonalar va tashkilotlar o'zlarida mavjud bo'lgan bo'sh ish o'rinlari bilan ishtirok etdi. Tadbir davomida ishga kirish istagida bo'lgan 8 nafar fuqaroga bo'sh ish o'rnini bo'yicha yo'llanma berildi.

Shuningdek, tadbirda Chirchiq harbiy prokurori Q. Anarboyev tomonidan aholi bilan bevosita ochiq muloqotni ta'minlash, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni joyida bartaraf etish maqsadida sayyor qabul ham tashkillashtirildi.

Unda 6 nafar harbiy xizmatchi va fuqaro o'zlarining murojaatlari bilan harbiy prokuror qabulida bo'lishdi, murojaatlarning 2 tasi joyida ijobiy yechimini topgan bo'lsa, 4 tasi nazoratga olingan holda tegishli mutasaddi idoralarga yo'naltirildi.

Adliya kapitani Aziz JAMOLDINOV,
Chirchiq harbiy prokurorining yordamchisi

✓ UCHRASHUV

FAOL YOSHLAR MUNOSIB RAG'BATLANTIRILDI

Jizzax harbiy prokurori adliya podpolkovnigi Otabek Haydarov Forish tumanining olis Do'stlik mahallasi Majrum qishlog'ida joylashgan 32-umumta'lim maktabi hamda Oybek mahallasi hududidagi Parasht qishlog'ida joylashgan 13-umumta'lim maktabida bo'lib, ta'lim-tarbiya jarayoni bilan tanishdi, o'quvchi va o'qituvchilar bilan suhbatlashdi. Tuman ma'naviyat-ma'rifat markazi bilan hamkorlikda harbiy-vatanparvarlik mavzusida uchrashuvlar o'tkazildi.

Harbiy prokuror dastlab Parasht qishlog'ida 13-umumta'lim maktabida bo'lib, o'quvchi va o'qituvchilar bilan suhbatlashdi. Shu kuni Majrum qishlog'ida 32-maktabda ham o'quvchilar bilan uchrashuv bo'lib o'tdi. Unda adliya podpolkovnigi Otabek Haydarov, Afg'on urushi qatnashchisi Botir To'rayev, tuman mudofaa ishlari bo'limi boshlig'i Diyor Hasanov so'zga chiqib, yurtimizda kechayotgan islohotlar xususida gapirishdi.

Uchrashuv davomida harbiy prokuror tomonidan harbiy-vatanparvarlik mavzusida dars mashg'uloti ham o'tkazildi. O'quvchilarning bilim va topqirligi sinab ko'rildi. Har ikkala maktabdagi a'lochilari, jamoatchi o'quvchilarga kitoblar, sport buyumlari kabi sovg'alar topshirildi.

Adliya podpolkovnigi Farrux DJUMAYEV,
Jizzax harbiy prokurorining o'rinbosari

«МУДОФАА-1»

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академияси футбол майдонида куч тузилмалари фахрийлари ўртасида «Мудофаа вазири кубоги» учун футбол мусобақасининг якуний босқичи ўтказилди.

– ВАЗИР КУБОГИ СОҲИБИ

Дастлаб яшил майдонда «Матонат» (ДХХ) ва «Чегарачи» (ДХХ Чегара қўшинлари) жамоалари мусобақанинг 3-ўрни учун ўзаро куч синашди. Финал учрашувида эса «Посбон» (Ички ишлар вазирлиги) ва «Мудофаа-1» (Мудофаа вазирлиги) жамоалари орасидан фахрли биринчи ва иккинчи ўринга муносиблар аниқланди. Шундан сўнг Мудофаа вазирлиги фахрийлари марказий кенгаши раисининг махсус кубоги учун «Мудофаа+50» ва «Сардор+50» жамоалари беллашди.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 31 йиллигига бағишлаб Ўзбекистон футбол ассоциацияси, Ўзбекистон қасаба уюшмалари федерацияси, Ўзбекистон «Ветеран» жангчи-фахрий ва ногиронлар бирлашмаси ҳамкорлигида ўтказилган мусобақа мурасасиз баҳсларга бой тарзда ўтди. Айниқса, 1-ўрин учун кураш қизгин кечди ва асосий вақтда дуранг натижа қайд этилди. Аммо пенальтилар сериясида «Мудофаа-1» жамоаси битта гол фарқи билан рақиблари устидан 4:3 ҳисобида ғалаба қозонди.

Якуний натижаларга кўра, «Матонат» жамоаси 3-ўрин, Ички ишлар вазирлиги жамоаси вакиллари 2-ўринни эгаллади. Мусобақанинг мутлақ ғолиби си-

Muallif surata olgan

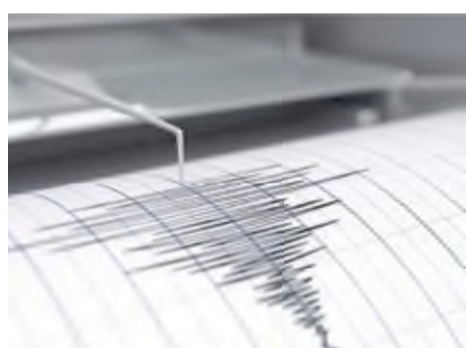
фатида эътироф этилган «Мудофаа-1» жамоаси «Мудофаа вазири кубоги»ни қўлга киритди. Миллионлар ўйинининг ғолиб ва совриндорларига ташкилотчиларнинг медал ва эсдалик совғалари тантанали равишда топширилди.

Шунингдек, иштирокчилар «Энг яхши дарвозабон», «Энг яхши ҳужумчи», «Энг яхши ўйинчи», «Энг яхши ҳимоячи», «Энг яхши ярим ҳимоячи», «Энг яхши мураббий» каби номинациялар бўйича ҳам рағбатлантирилди. Бир гуруҳ истеъфодаги ва резервдаги офицерлар «Мудофаа вазирлиги фахрийси» кўкрак нишони билан тақдирланди.

Лейтенант Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,
«Vatanparvar»

✓ СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА

КАК ДЕЙСТВОВАТЬ ПРИ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИИ

Землетрясение – подземные толчки и колебания земной поверхности, возникающие в результате внезапных смещений и разрывов в земной коре или верхней мантии и передающиеся на большие расстояния в виде колебаний.

Интенсивность землетрясений измеряют по 12-балльной сейсмической шкале. Они подразделяются на слабые (1-4 балла), сильные (5-7 баллов) и разрушительные (8 и более баллов).

ЧТО ДЕЛАТЬ ПРИ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИИ?

В двух или трёхэтажном здании.

Когда почувствуете, что земля дрожит, постарайтесь покинуть здание. От момента, когда вы ощутили первые толчки, до опасных для строения колебаний у вас есть приблизительно 15-20 секунд.

Оказавшись на улице, отойдите подальше от зданий, столбов, балконов, карнизов и прочих объектов, которые могут упасть.

Если вы живёте на **четвёртом этаже или выше**, то можете не успеть спуститься, прежде чем землетрясение станет опасным для конструкции здания. У вас будет меньше шансов получить травмы, если вы останетесь на месте и найдёте укрытие.

Разместитесь на полу под прочным столом, партой или кроватью – лучше, если они будут стоять у внутренней стены. Если есть возможность, закройте голову и шею чем-нибудь вроде подушки, чтобы защитить их от падающих обломков

и разбитого стекла. В крайнем случае – обхватите руками.

Держитесь подальше от шкафов, полок или сервантов, которые могут на вас упасть, а также от внешних стен, обрушающихся в первую очередь. Быстро выключите газовую плиту и перекройте газ при первых признаках тряски. Это нужно, чтобы защититься от возможного пожара. Но, если вам далеко бежать до плиты, лучше не тратить время и укрыться. Если вы лежите в постели и не можете спрятаться под неё, укройтесь одеялами и подушками. Ждите в своём укрытии, пока толчки не прекратятся.

НА УЛИЦЕ

На улице во время землетрясения безопаснее всего, поэтому не нужно забегать в дом.

Стойте подальше от зданий, топливно- и газопроводов, канализационных люков и линий электропередач, которые могут упасть на вас. Не следует находиться под балконами, арками и карнизами: они могут рухнуть, даже если всё остальное здание останется целым.

В АВТОМОБИЛЕ

Переместите ваш автомобиль на обочину или бордюр – подальше от столбов, линий электропередач и мо-

стов, которые могут на вас упасть. Не следует также останавливаться над подземными переходами, при сильном землетрясении перекрытия над ними могут провалиться. Поставьте машину на стояночный тормоз и ждите, когда толчки прекратятся. Не покидайте автомобиль, он обеспечит вам дополнительную защиту от обломков.

В ОБЩЕСТВЕННОМ МЕСТЕ

В местах вроде стадиона или театра не бегите к выходу или дверным проёмам, потому что у остальных возникнет точно такая же идея, и толпа может вас задавить. Оставайтесь на своём месте, сядьте на пол между сиденьями и защитите голову и шею руками, курткой или рюкзаком. Когда толчки прекратятся, выходите, внимательно следя, чтобы вас не затоптали и ничего не упало вам на голову.

ЕСЛИ ВЫ ОКАЗАЛИСЬ ПОД ЗАВАЛОМ

Если вы застряли в развалинах, не паникуйте и двигайтесь как можно меньше, чтобы не поднимать пыль. Не совершайте резких движений, даже если вам зажало руку или ногу, и не пытайтесь их высвободить, иначе можете спровоцировать дальнейшее обрушение.

Закройте нос и рот платком или одеждой, чтобы не наглотаться пыли. Если вы используете фонарик или подсветку на мобильном телефоне, периодически отключайте их, чтобы сэкономить энергию. Не зажигайте огонь, искра может спровоцировать взрыв, если где-то пролилось горячее или распространился газ. Кроме того, из-за горения расходуется кислород.

Если есть возможность, крепите потолок над собой с помощью подручных предметов, например доски или кирпича. Если вы находитесь под завалом уже долго, тогда используйте для подачи сигнала о помощи трубы и батареи. Экономьте силы и не паникуйте, человек может обходиться без пищи более полумесяца.

Когда придут спасатели, постучите по трубе или стене, чтобы они услышали, где вы находитесь. Но не стучите сильно, иначе на вас что-нибудь обрушится. Можете позвонить ключами, чтобы вас обнаружили с помощью эхопеленгатора, или воспользуйтесь свистком. Кричите только в крайнем случае, не расходуйте силы и кислород. Когда спасатели услышат сигнал и начнут вас искать, назовите им своё имя, расскажите о полученных травмах, сообщите, что видите вокруг себя и в какой части здания находились во время обвала.

ЧТО ДЕЛАТЬ ПОСЛЕ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИЯ?

Осмотрите себя, чтоб понять, есть ли повреждения. Окажите медицинскую помощь себе, а также окружающим, если это потребуется. Не заходите в здания и строения без крайней нужды в ближайшие 2-3 часа после землетрясения, потому что возможны повторные толчки.

Если вы оставались дома в укрытии, проверьте, нет ли повреждений газо- и водопровода, отключите бытовые приборы от сети. Не пользуйтесь открытым огнём, чтобы не спровоцировать взрыв газа.

Ринат ИСМАГИЛОВ,
Ведущий специалист Главного управления воспитательной и идеологической работы Министерства обороны

Siz ayolga qanday ta'rif berasiz? Bu savolni eshitishingiz bilan beixtiyor xayolingizdan "ayol – go'zallik timsoli, latofat va malohat egasi, nozik did sohibasi", degan so'zlar o'tishi, shubhasiz. To'g'ri ta'rif. Lekin unutmangki, oqilalik ham ayolning go'zal sifatlaridan biri sanaladi. Chunki ayoldagi mana shu sifat farzandlarning odob-axloqli, tarbiyali insonlar bo'lib kamol topishida muhim rol o'ynaydi, obod va baxtli oila eshigiga kalit bo'ladi.

qo'shiqchilik bobidagi iqtidorini namoyish etdilar. Ha, ayolning qo'li gul, deb bejiz aytishmaydi. Tanlovda ishtirok etayotgan oila bekari o'zlarining mana shunday qimmatli fazilatlarini "Ignadan ip o'tmasa" sharti orqali keng omma oldida namoyish qilishdi. Ya'ni ularning tikuvchilik ko'nikmalarini qay darajada egallaganini mana shu shartda sinovdan o'tdi.

"Biz – To'maris izdoshlari" sharti ham qiziqarli bo'ldi. Bunda ishtirokchilar sahnada buyuk ajdodimiz – To'maris siymosini jonlantirdilar. Bu shartni baholashda ishtirokchilarning aktyorlik mahorati, mavzuni qanchalik darajada ochib berolganini hamda sahna madaniyatiga ham alohida e'tibor qaraldi.

Yakuniy natijalarga ko'ra, Gulsanam Eshpo'latova 1-o'rinni egallab, ko'rik-tanlovning Mudofaa vazirligi

ENG IBRATLI, ENG NAMUNALI

Kichik serjant Komiljon ABDURASHIDOV

Toshkent harbiy okrugi qo'shinlarida xizmat qilayotgan harbiy xizmatchilarning turmush o'rtoqlari o'rtasida "Men namunali harbiy oila bekasiman" shiori ostida o'tkazilgan "Balli, ayollar!" ko'rik-tanlovi harbiy oila bekalarining

botinida yashirin bo'lgan shunday ibratli fazilatlarini yuzaga chiqargani bilan qimmatli bo'ldi.

Dastlabki shartda har bir ishtirokchi o'zi haqida she'r orqali batafsil ma'lumot bergan bo'lsa, ikkinchi – "Bahru bayt" shartida xalq og'zaki ijodi numunalaridan kuylab,

bosqichiga yo'llanma oldi. 2-o'rinni Mashhura Ayosova, 3-o'rinni esa Zilola Madumarova qo'lga kiritdi.

Tanlov ishtirokchilari diplom va esdalik sovg'alar bilan taqdirlandi.

Mayor Gulnora HOJIMURODOVA

✓ SANA

DILBAR SHAXS OLAMI

Havo hujumidan mudofaa qo'shinlari va Harbiy havo kuchlari qo'mondonligiga qarashli harbiy qism kutubxonasida ulug' bobokalonimiz, Boburiylar sulolasi asoschisi Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludining 540 yilligi munosabati bilan "Bobur asarlari bilimdoni" mavzusida ma'naviy-ma'rifiy kecha tashkil qilindi. Unda harbiy xizmatchilar va o'quvchi-yoshlar ishtirok etdi.

Zahiriddin Muhammad Bobur nafaqat shoir, balki davlat arbobi, mohir sarkarda va tarixchi olim hamdir. Manbalarda uning adolati, fuqarolarning tashvishlariga hamdardlik ko'rsata olgan saxovatpesha hukmdor bo'lganligi haqida ko'plab misollar keltirilgan. Tadbirida so'zga chiqqanlar ham shoirning adabiy faoliyati, shoh sifatida olib borgan siyosati haqida batafsil ma'lumot berishdi.

Vatan tuyg'usining nazmdagi ifodasi baribir yoqimli. Bobur ijodida ham Vatan va vatanparvarlik mavzusi yetakchi o'rinda turadi. Uning she'rlarida mazkur go'zal tuyg'ular chiroyli tashbehtar, betimsol o'xshatishlar bilan ifodalanadiki, uning mutolaasidan ko'ngillar orom oladi. Tadbir davomida harbiy xizmatchilar va o'quvchi-yoshlar shunday go'zal ko'ngil kechinmalaridan parchalar o'qidi, shoirning g'azallariga bastalangan qo'shiqlardan kuylashdi.

Umida YUSUPOVA

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati bilan bog'lanish uchun telegram bot

SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI

<p>VATANPARVAR</p> <p>MUASSIS</p> <p>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MUDOFAA VAZIRLIGI</p> <p>www.mudofaa.uz</p>	<p>Tahririyat kengashi: general-mayor Hamdam Qarshiyev polkovnik Otabek Yuldashev polkovnik Alisher Boboxonov Maqsud Abilov</p> <p>Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin. Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – "Vatanparvar" birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.</p>	<p>Bosh muharrir: podpolkovnik Ahror Ochilov</p> <p>ISSN 2010-5541</p> <p>Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro'yxatga olingan.</p> <p>Telefonlar: kotibiyat: 71 260-36-50 buxgalteriya: 71 260-35-20 yuridik bo'lim: 71 260-29-41 faks: 71 260-32-29</p>	<p>Navbatchi: katta leytenant Bobur Elmurodov Sahifalovchi: Nodirabegim Ne'matova Musahhih: Zebo Sariyeva</p> <p>Buyurtma: F-0205 Hajmi: 6 bosma taboq Bichimi: A3 Adadi: 35 424 nusxa Bosishga topshirish vaqti: 14:00 Topshirildi: 14:30</p> <p>Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Gazetaning poligrafik jihatdan sifati chop etilishiga "O'zbekiston" NMIU mas'ul.</p>	<p>Gazeta juma kuni chiqadi. Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq boshlagan.</p> <p>Nashr ko'rsatkichi: 114. Bahosi: kelishilgan narxda.</p> <p>"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.</p> <p>1 2 3 4 5 6</p> <p>Manzilimiz: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi, 1-uy.</p>
	<p>t.me/mv_vatanparvar_uz t.me/mudofaavazirligi</p> <p>www.mv-vatanparvar.uz www.mudofaa.uz</p> <p>mudofaavazirligi</p> <p>mudofaavazirligi</p> <p>www.youtube.com/c/UzArmiya</p>			